Rachel Cusk

Diğer Ev

ROMAN

Çeviren: Lâle Akalın

YKY
YAPI KREDİ YAYINLARI

Rachel Cusk *Çerçeve* üçlemesinin, *A Life's Work* ve *Aftermath* adlı anı kitaplarının ve başka birkaç kurmaca ve kurmacadışı eserin yazarıdır. Guggenheim bursu sahibidir. Paris'te yaşamaktadır.

Lâle Akalın 1946 yılında Ankara'da doğdu. 1967 yılında Ankara Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun olduktan sonra Hacettepe Üniversitesi'nden yüksek lisans derecesini aldı. Çeşitli üniversitelerde öğretim görevlisi ve okutman olarak çalıştı, 2003 yılında emekli oldu. Bir süre daha çeviri dersleri verdikten sonra 2014 yılında üniversiteden ayrılarak yalnızca çevirmen olarak çalışmaya devam etti. Evli, iki kızı var, İstanbul'da yaşıyor.

Başlıca çevirileri: Robert Owen, *Yeni Toplum Görüşü ve Lanark Raporu* (Kaynak Yayınları); *Britanya Edebiyatından Öyküler* (Esra Melikoğlu ile birlikte; Notos); *Amerikan Edebiyatı Öykü Antolojisi* (Esra Melikoğlu ile birlikte; Dünya Yayınları); Roald Dahl, *Tek Başına* (Can Yayınları); Ruth Rendell, *Portobello* (Doğan Kitap); Jeanette Winterson, *Günışığı Kapısı* (Doğan Kitap); Rachel Cusk, *Çerçeve, Geçiş, Övgü* (YKY); Catherine Chanter, *Kuyu* (YKY).

Rachel Cusk'ın
YKY'deki kitapları

Çerçeve (2016)
Geçiş (2018)
Övgü (2019)
Diğer Ev (2022)

RACHEL CUSK

Diğer Ev

Roman

Çeviren
Lâle Akalın

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 5905
Edebiyat - 1695

Diğer Ev / **Rachel Cusk**
Özgün adı: **Second Place**
Çeviren: **Lâle Akalın**

Kitap editörü: **Darmin Hadzibegoviç**
Düzelti: **Filiz Özkan**

Kapak tasarımı: **Nahide Dikel**
Sayfa tasarımı: **Mehmet Ulusel**
Grafik uygulama: **İlknur Efe**

Baskı: Sena Ofset Ambalaj, Matbaacılık Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
Maltepe Mah. Litros Yolu Sk. 2. Matbaacılar Sitesi B Blok
Kat: 6 No: 4NB 7-9-11 Topkapı - Zeytinburnu / İstanbul
Telefon: (0 212) 613 38 46
Sertifika No: 45030

Çeviriye temel alınan baskı: Faber & Faber, Londra, 2021
1. baskı: İstanbul, Ocak 2022
ISBN 978-975-08-5185-8

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2021
Sertifika No: 44719
Copyright © 2021, Rachel Cusk

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 Faks: (0 212) 293 07 23
http://www.ykykultur.com.tr
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
facebook.com/yapikrediyayinlari
twitter.com/YKYHaber
instagram.com/yapikrediyayinlari

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

Diğer Ev

Paris'ten dönerken trende nasıl şeytana rastladığımı ve bu karşılaşmadan sonra, genellikle nesnelerin yüzeylerinin altında hiç kıpırdamadan duran kötülüklerin nasıl kabarıp hayatın bütün parçalarının üstüne boşaldığını bir zamanlar sana anlatmıştım, Jeffers. Bu, pisliğin etrafa bulaşması gibi bir şeydi, Jeffers: Her şeye sızıyor ve her şeyi bozuyordu. O zamana kadar hayatın ne kadar çok parçası olduğunun farkında değilmişim herhalde, bu parçaların her biri kötülük yeteneğini ortaya sermeye başlayınca anladım. Başkaları kötü ve yanlış olan şeyleri hiç duymak bile istemezken, bunların üzerinde durmayı sıkıcı bulurken, sen bu tür şeyler hakkında her zaman bilgi sahibiydin, hatta onlar hakkında yazdın da. Her şeye rağmen, işler yolunda gitmediği zaman insanların kullanacağı bir sığınak inşa etmeye devam ettin. Gerçi zaten işler hiçbir zaman yolunda gitmez ki!

Korku da diğer alışkanlıklar gibi bir alışkanlıktır ve alışkanlıklar özümüze ilişkin her şeyi öldürür. Korku içinde geçirdiğim bu yıllar, Jeffers, bende bir tür boşluk yarattı. Hep bir şeyler üstüme sıçrayacakmış beklentisi içindeydim, şeytanın trende beni bir aşağı bir yukarı izlediği gün duyduğum kahkahasını tekrar duyacakmışım gibi geliyordu hep. İkindi ortasıydı ve hava çok sıcaktı. Tren vagonları o kadar kalabalıktı ki yalnızca gidip başka bir yere oturmakla ondan kurtulacağımı sandım. Ama her yer değiştirişimde, birkaç dakika sonra onu karşımda yayılmış gülüyor buluyordum. Benimle ne alıp veremediği vardı, Jeffers? Görünüşü korkunçtu, sapsarıydı ve safra rengi, kan çanağı gibi şiş gözleri vardı. Güldüğünde pis dişleri görünüyordu, tam ortada simsiyah bir diş vardı. Küpeler takmıştı ve şakır şakır akan terine bulanmış züppece elbiseler giymişti. Terledikçe daha fazla kahkaha atıyordu! Ne olduğunu bilemediğim bir dilde hiç durmadan bir şeyler söylüyordu ama yüksek sesle konuşuyordu ve söylediklerinde kulağa beddua gibi gelen sözler vardı. İnsan bunu tam olarak görmezden, duymazdan gelemiyordu ama vagonlardaki insanların yaptığı tam olarak buydu. Yanında bir

kız vardı, Jeffers, dehşetengiz bir küçük yaratık, üstünde başında neredeyse hiçbir şey olmayan yüzü gözü boyalı bir çocuk. Şeytan onu okşarken ahmak bir hayvanın yumuşak bakışlarıyla ve aralık dudaklarla kucağında oturuyordu ama hiç kimse onu durdurmak için tek bir şey söylemedi veya yapmadı. Trendeki bütün o insanlar arasında bunu yapmaya çalışacak en uygun kişi ben miydim? Belki bunun için, aklımı çelmek için vagonlarda bir baştan bir başa izliyordu beni. Ama orası benim kendi ülkem değildi: Yalnızca oradan geçiyor ve gizli bir korkuyla düşündüğüm bir eve dönüyordum, onu durdurmak bana düşmez gibi geldi bana. Bir birey olarak ahlaki görevinin böylesine açıkça ortaya serildiği bir anda insanın, kendisinin o kadar da önemli olmadığını düşünmesi öyle kolay ki. Ona karşı koysaydım belki de daha sonra olanların hiçbiri olmazdı. Ama bir kere olsun bunu bir başkası yapsın diye düşündüm! Kendi kaderlerimiz üzerindeki denetimimizi böyle kaybediyoruz işte.

Kocam Tony bana bazen kendi gücümü küçümsediğimi söyler. Acaba bu, hayatı benim için, başkaları için olduğundan daha mı tehlikeli hale getiriyor diye merak ediyorum; acı çekme yeteneği olmayanlar için hayat daha tehlikelidir ya. Çok zaman düşünmüşümdür, bazı karakterler vardır, hayattan ders alamazlar ya da almazlar ve aramızda işe yaramaz bir baş belası ya da bir armağanmışlar gibi yaşar dururlar. Sebebiyet verdikleri şeye bela adı verilebilir ya da değişiklik denebilir, fakat önemli olan şu: Niyetleri ya da istekleri bu olmayabilir ama yine de bir şeyleri oldururlar. Durmadan bir şeyleri kurcalarlar, itiraz ederler, yerleşik düzeni bozar dururlar; hiçbir şeyi kendi haline bırakmazlar. Kendileri ne iyidirler ne de kötü –en önemli yanları budur– ama iyiyle kötüyü görür görmez ayırt ederler. İyiyle kötünün dünyamızda yan yana gelişmeye devam etmesi, bazı insanlar ikisinden birinin üstün gelmesine izin vermediklerinden midir, Jeffers? Trendeki o gün, ben onlardan biri değilmişim gibi yapmaya karar verdim. Birdenbire hayat çok daha kolay göründü, ötede insanlar şeytanı görmemek için yüzlerinin önüne kitaplar ve gazeteler tutmuşlardı!

Kesin olan şu ki, daha sonra pek çok değişiklik oldu ve ben onları atlatmak için bütün gücümü ve doğruya olan inancımı ve acı çekme kapasitemi kullandım. O kadar ki, bunu yaparken neredeyse ölüyordum; ondan sonra artık kimsenin başına bela olmadım. Hatta kısa bir süre için annem bile beni sevdiğine karar verdi. Nihayetinde

Tony'yi buldum ve o iyileşmeme yardım etti ama o burada, gelgit alanında bana huzur ve yumuşaklık dolu bir hayat verince ben ne yaptım dersin? Güzellik ve huzura kusur bulup onları karıştırmaya çalıştım! O hikâyeyi biliyorsun, Jeffers, çünkü başka bir yerde yazmıştım; ondan yalnızca şu anla ilgili anlatmak istediklerimle bağlantısını görmen için söz ediyorum sana. Bütün bu güzellik, eğer tahrip edilebilir bir şeyse hiçbir işe yaramazmış gibi gelmişti bana: Ona ben zarar verebiliyorsam eğer, herkes zarar verebilirdi. Benim gücüm ne kadar büyük olursa olsun, aptallığın gücünün yanında solda sıfırdır. Burada rahat bir edilgenlik içinde, bir rüya âleminde yaşama fırsatını kullanabilecekken yürüttüğüm mantık buydu, hâlâ da aynı şekilde düşünüyorum. Homeros *İlyada*'da savaşta parça parça edilen adamların süslü püslü savaş kıyafetlerini, el yapımı savaş arabalarını ve zırhlarını hatırlayarak hoş evlerinden ve işlerinden söz ederken böyle söyler. Bütün o güzel ekim dikim ve inşaat, bütün o mal mülk tek bir kılıç darbesiyle tarumar olur, bir karıncayı ezmeye yetecek olan birkaç saniye içinde ayaklar altında kalır.

O şiş, sarı gözlü şeytanın bulunduğu trene binmeden önceki Paris sabahına dönmek istiyorum seninle, Jeffers: O durumu görmeni sağlamak istiyorum. Sen ahlakçısındır ve o gün yakılan ateşlerden birinin nasıl yıllar boyu içten içe yanmaya bırakıldığını, içindeki korun nasıl kimse fark etmeden canlı kaldığını ve kendini gizliden gizliye beslediğini ancak bir ahlakçı anlar, ta ki içinde bulunduğum şartlar nihayet yenilenince o ateş de yeni şeyleri yakmaya başlayarak yeniden harlayıp can kazanana kadar. O ateş Paris'te, bir sabah erkenden, baştan çıkarıcı bir şafak Île de la Cité'nin solgun şekillerinin üzerini kaplamışken ve havada güzel bir günü müjdeleyen o mutlak sessizlik varken yakıldı. Gökyüzü daha mavi, daha da mavi oldu; iki yandaki taze yeşillikler havanın ılıklığı içinde sessizdi, sokakları ortadan ikiye bölen aydınlık ve gölge blokları, sıradağların yüzünde yer alan ve dağların içinden çıkar gibi görünen sonsuz, kadim şekillere benziyordu. Şehir sessizdi ve çoğu yeri insansızdı, öyle ki sanki şehrin kendisi insandan fazla bir şeymiş de bunu ancak etrafta görecek kimse olmadığında gösterebilirmiş hissini veriyordu. Kısa, sıcak yaz gecesi boyunca oteldeki yatağımda uyanık yatmıştım, perdelerin arasından şafağı görünce de kalkmış, nehir kenarında yürüyüşe çıkmıştım. Deneyimimi ufacık da olsa

bir önemi varmış gibi, bu şekilde anlatmam anlamsız olmaktan öte haddini bilmezlik gibi görünüyor, Jeffers. Kuşkusuz şu dakikada nehrin tam o kısmında başka biri de yürüyordur ve benim gibi o da her şeyin bir sebebe bağlı olarak meydana geldiğine ve o sebebin kendisi olduğuna inanma günahına giriyordur! Ama bunun nereye vardığını anlatabilmek için sana o sabahki ruh durumumu, olasılıklara dair hissettiğim coşkuyu aktarmalıyım.

Akşamı, aslında çok şanslı bir adam olmaktan daha fazla bir önemi olmayan ünlü bir yazarla sohbet ederek geçirmiştim. Ona bir resim galerisi açılışında rastlamıştım ve beni oradan çekip çıkarmaya yetecek kadar çaba harcadığı için gururum okşanmıştı. Genç olmama ve sanırım eli yüzü de düzgün olmama rağmen, o yıllarda pek sık cinsel içerikli ilgi görmüyordum. Sorun, köpeklere has kör bir sadakate sahip oluşumdu. Bu yazar da tabii ki çekilmez bir egoist olmanın yanında pek de inandırıcı olmayan bir yalancıydı; kocam ve çocuğum hoşnutsuzlukla evde beklerken o gece Paris'te yalnız başına olan bense aşka öylesine susamıştım ki, anlaşılan hangi kaynaktan geldiğine bakmadan içecektim. Samimiyetle söylüyorum, Jeffers, tam bir köpektim, içimde öylesine büyük bir ağırlık vardı ki, yalnızca acı içindeki bir hayvan gibi anlamsızca kıvranabilirdim. Bu duygu ruhumun derinliklerinde beni yakalayıp hareketsiz bırakmıştı; bu derinliklerin içinde dövünüyor, kurtulup hayatın parlak yüzeyine çıkmaya çalışıyordum, en azından durum aşağıdan böyle görünüyordu. Bencilin eşliğinde Paris'te bardan bara sürterken, seni temin ederim onun uğruna değil, onun şahsında beliren şiddetli bir değişiklik ihtimali uğruna, ilk kez bir yıkım, o zamana kadar inşa ettiklerimin yıkımı olasılığını sezdim. Kendi önemliliğiyle iflah olmaz şekilde sarhoş durumda, benim fark etmeyeceğimi sandığı zamanlarda kuru dudaklarının arasından nefesi tazeleyen naneli şekerler atıştıran ve aralıksız kendinden söz eden bencil: Bu adam aslında beni kandırmış değildi ama itiraf etmeliyim ki kandırsın istiyordum. Onu asmam için elime bir sürü ip verdi ama tabii asmadım onu; daha çok, bütün hayatı boyunca sahip olduğu bariz olan şansın yeni bir kanıtı olarak onun oyununu oynadım, oyuna kendim de yarı yarıya inanarak. Sabaha karşı ikide otelin girişinde vedalaştık. O noktada –nezaketsizliğe varacak kadar– ayan beyan bir şekilde, geceyi benimle geçirmenin temsil edeceği riskin mevki ve şöhretini tehlikeye atmaya değmeyeceğine

karar vermişti. Ben de gidip yattım ve tavan otelin üstünden havalanır gibi olup duvarlar yıkılana ve yıldızlı muazzam gökyüzü hissettiklerimin ima ettiği sonuçlarla beni kucaklayana kadar onun ilgisinin anısına sarıldım.

Zihnimizde kurguladığımız şeylerin içinde neden bu kadar acı çekerek yaşarız? Kendi yarattığımız şeyler niçin bu kadar acı verir? Bunu anlıyor musun, Jeffers? Bütün hayatım boyunca özgür olmak istedim ama küçük ayak parmağımı bile özgürleştirmeyi başaramadım. Sanıyorum Tony özgür. Özgürlüğü de pek bir şeye benzemiyor. Bahar geliyor diye kesilmesi gereken otları kesmek için mavi traktörüne biniyor, ben de makinenin gürültüsü içinde, gökyüzünün altında kocaman, sarkık şapkasıyla bir ileri bir geri sakin sakin gidip gelirken onu seyrediyorum. Dört bir tarafından kiraz ağaçları fışkırıyor, dallarındaki küçük tomurcuklar onun uğruna çiçeğe dönüp fışkırmak için gayrete gelmişler, o geçerken tarlakuşu göğe doğru fırlıyor ve orada cıvıldayarak bir akrobat gibi fırıl fırıl dönüyor. Bu sırada ben, hiçbir şey yapmadan, dümdüz önüme bakarak oturuyorum. Sevmediğim insanlardan ve şeylerden kurtulmak: Özgürlük konusunda başarabildiğim yalnızca bu kadar. Ondan sonra fazla bir şey de kalmıyor zaten! Tony toprakta çalışırken ona bir şeyler pişirmek için kendimi kalkmaya, bahçeden şifalı otlar toplamaya ve ambardan patates almaya zorluyorum. Yılın bu döneminde –baharda–, ambarda depoladığımız patatesler, onları kapkaranlık bir yerde tutsak da filizlenmeye başlar. O beyaz, etli kollarını yayarlar çünkü baharın geldiğini bilirler. Bazen bir patatese bakarım da çoğu insandan daha fazla şey bildiğini fark ederim.

Paris'te o geceden sonraki sabah kalkıp nehir kenarında yürüyünce bedenim toprağı zar zor hissetti: Pırıl pırıl yeşil su, en açığından bej renginde, aşınmış, eğri taşlar ve hem onların üstünde hem de onların arasında ilerleyen benim üstümde parlayan sabahın erken saatlerinin güneşi öyle neşeli bir şey yarattı ki ağırlığım yokmuş gibi oldum. Acaba sevilmek de böyle mi hissettirir insana? O önemli aşkı kastediyorum, tam olarak söylemek gerekirse kişi var olduğunu anlamazdan önce gelen aşkı. O anda hissettiğim güvenlik duygusu sonsuzdu. Gerçekte güvende olmaktan çok uzak olduğum halde ne görmüştüm de böyle hissetmiştim acaba? Çünkü aslında o sırada, bir kanser gibi kısa zamanda büyüyüp hayatımı kasıp kavuracak, yıllarımı tüketecek, maddeyi tüketecek bir olasılık zerresi

çarpmıştı gözüme; o andan birkaç saat sonra bizzat şeytanla yüz yüze oturuyor olacaktım.

Nehir boyunda epeyce uzun bir süre oyalanmış olmalıyım, çünkü tekrar caddeye çıktığımda dükkânlar açılmıştı ve güneşin altında dolanıp duran insanlarla arabalar vardı. Acıkmıştım, bu yüzden, yiyecek bir şeyler satın alabileceğim bir yer bulmak için dükkân vitrinlerine dikkat etmeye başladım. Böyle durumlarda başarılı değilimdir, Jeffers: Kendi ihtiyaçlarımı karşılamakta güçlük çekerim. Başka insanların istediklerini almalarını, itişip kakışarak taleplerde bulunmalarını görmek, almadan gitsem daha iyi olur kararını vermeme yol açar. İhtiyaç duymuş olmaktan –kendimin ve başkalarının ihtiyacından– utanarak geri dururum. Bu çok gülünç bir nitelikmiş gibi görünüyor; bir kriz durumunda ayaklar altında ezilecek ilk insan olacağımı her zaman bilirim. Ama çocukların da böyle olduğunu ve bedensel ihtiyaçlarını utanç verici bulduklarını fark etmişimdir. Bunu, yani bana düşen pay uğruna mücadele etmeyeceğim için ayaklar altında kalan ilk insan olacağımı söyleyince Tony güler, aynı fikirde olmadığını söyler. Kendim hakkında bildiklerim buraya kadar yani, Jeffers!

Hakikatler bir yana, o sabah Paris'te pek fazla insan yoktu ve Rue du Bac yakınlarında bir yerlerdeki, benim yürüdüğüm sokaklarda yiyecek hiçbir şey bulunmuyordu. Bunun yerine dükkânlar, fiyatı sıradan bir insanın birkaç haftalık maaşı kadar tutan ve para kokusu olduğunu sandığım tuhaf bir kokusu olan egzotik kumaşlar, antikalar ve sömürgeci döneme özgü tuhaf eşyalarla doluydu. Geçerken, sabah sabah kocaman, oyma ahşaptan bir Afrikalı başı almayı düşünüyormuşçasına vitrinlere baktım. Sokaklar tam anlamıyla ışık ve gölge boğazlarıydı. Güneşte kalmaya dikkat ettim, zaten yürüyüşümün başka bir amacı ya da yönü yoktu. Derken, önümde kaldırıma yerleştirilmiş bir levha gördüm. Levhanın üstünde bir resim vardı. Resim L'nin yaptığı bir tabloydu, Jeffers ve L'nin yakınlardaki bir galeride sergilenen eserlerinin ilanının bir parçasıydı. Uzaktan bakınca bile tabloda bazı şeyler tanıdık geldi. O sırada L hakkında belli belirsiz bazı şeyler duymuş olsam da esasında ne zaman ya da ne duyduğum ya da L'nin kim olduğu ve ne tür resimler yaptığı hakkında hiçbir fikrim olmadığından, şu anda bile neyin tanıdık geldiğini tam olarak kestiremiyorum. Bütün bunlara rağmen L benimle konuştu: O Paris sokağında bana hitap

etti ve ben levhaları bir bir izleyerek galeriye geldim, açık kapıdan dümdüz içeri girdim.

İlan için L'nin hangi tablosunu seçmiş olduklarını ve bunun beni niçin bu kadar etkilediğini öğrenmek isteyeceksin, Jeffers. L'nin eserleri benim gibi bir kadını –ya da belki de herhangi bir kadını–, hele hele özellikle isyan etme noktasına gelmiş genç bir anneyi niçin çeksin, üstelik de bu kadının gerçekleşmesi imkânsız özlemleri L'nin tablolarının yaydığı mutlak özgürlüğün, son fırça darbesine kadar saf ve ödünsüz erkek özgürlüğünün havasında tersten billurlaşmışsa; dışarıdan bakınca bunun belirli bir sebebi yok. Bu cevap bekleyen bir soru ama açık seçik ve doyurucu bir cevabı yok, belki bir tek şu söylenebilir: Bu erkek özgürlüğü havası, dünyanın ve onun barındırdığı bizim insan deneyimimizin temsillerinin çoğunda da bulunur ve kadınlar olarak biz, giderek, bunu bize tanıdık gelen bir şeye çevirmeye alışırız. Sözlüklerimizi alır ve bilmeceyi çözeriz, anlamlandıramadığımız ya da anlayamadığımız ya da hakkımız olmadığını bildiğimiz yerleri görmezden geliriz ve *işte!* biz de katılmışızdır. Bu ödünç alınmış bir şıklıktır, hatta bazen tam bir taklittir; aslında bir kere, kendimi hiçbir zaman tam olarak kadınsı hissetmediğimden, taklit etme alışkanlığı bende çoğu kadından daha da derinlere işlemiş, sanıyorum. O kadar ki, benim bazı yanlarım aslında erkeğe benziyor. Aslında durum şu: Eğer bir erkek çocuk olsaydım her şeyin daha iyi olacağına –daha doğru, olması gerektiği gibi olacağına– dair açık seçik mesajı ta en baştan almıştım. Ancak sana anlatacağım süre içinde, L'nin bana göstereceği gibi, o erkek yanımın hiçbir yararını görmedim.

Bu arada, tablo bir otoportreydi: L'nin kendisini, insanın bir yabancıyla arasında bırakacağı mesafe kadar ötede bir yerde gösterdiği etkileyici otoportrelerinden biri. Kendisini gördüğü için adeta şaşırmış görünüyor: Karşısındaki yabancıya, insanın sokaktaki birine baktığı nesnel ve merhametsiz bakışla bakıyor. Üstünde sıradan, kareli bir gömlek var, saçları geriye taranıp ayrılmış ve algı eyleminin soğukluğuna rağmen –ki evrensel bir soğukluk ve yalnızlıktır bu, Jeffers– gömleğin iliklenişi, taranmış saçlar ve tanımanın getireceği canlılıktan yoksun, sıradan yüz hatları gibi ayrıntıların aktarılışında müthiş bir insanlık ve sevgi var. Resme bakarken hissettiğim duygu acımaydı, kendime ve hepimize karşı duyduğum acıma: Bir annenin, ölümü tadacak olan ama yine de

büyük bir şefkatle giydirip saçını taradığı çocuğuna karşı hissedebileceği cinsten, sözsüz bir acıma. Bu benim tuhaf, coşkulu halime son noktayı koydu diyebilirim; kendimi yıllardır içinde yaşadığım çerçevenin, belirli bir dizi koşul altında oluşan insani müdahaleler çerçevesinin dışında bulmuş gibi hissettim. O andan itibaren kendi hayatımın hikâyesine gömülmüş olmaktan çıktım ve ondan farklılaştım. Freud okuma ödevimi sık sık yapmışımdır, haliyle bütün bunların ne kadar aptalca olduğunu öğrenmiş olmam gerekirdi ama gerçekten anlamam için L'nin tablosunu görmem gerekiyormuş. Demem o ki yalnız olduğumu gördüm; bu durumun daha önce hakiki anlamda gözlerimin önüne serilmemiş olan yararlarını ve getirdiği yükü gördüm.

Bilirsin, Jeffers, şeylerin, biz onlar hakkında bilgi sahibi olmadan önce de var olmalarına ilgi duyarım, bunun sebebi kısmen, *gerçekten* var olduklarına inanmakta güçlük çekmemdir! Eğer daha hatırlayamadığın dönemlerden beri eleştiriliyorsan, kendini eleştirilerin yapıldığı tarihten öncesindeki zaman ve mekânda konumlandırman, yani bizzat kendinin var olduğuna inanman az çok imkânsız hale gelir. Eleştiri senden daha gerçektir: Aslında seni yaratan eleştiriymiş gibi görünür. Pek çok kişinin zihninde bu sorunla dolaştığını sanıyorum ve bu da her türden belaya yol açıyor; benim durumumda, ta en başta, daha bir iki yaşındayken, bedenimin ve zihnimin birbirinden ayrılmasına sebep oldu. Ama demek istediğim, tablolar ve diğer yaratılmış nesneler insanda bir rahatlama sağlayacak bazı şeyler yapabiliyorlar. Geri kalan zamanın tümünde mekân bütünüyle senden önce oraya varmış olan eleştiri tarafından kapatılmış olduğundan, insana bir konum, var olacağı bir yer sağlıyorlar. Ama bunun içine sözlerle yaratılmış şeyleri dahil etmiyorum: Onların, en azından benim nezdimde yarattıkları etki aynı değil, çünkü bana ulaşabilmek için sözcüklerin önce zihnimden geçmeleri gerekiyor. Sözcükleri değerlendirme sürecim zihinsel bir süreç olmak zorunda. Bunun için beni bağışlayabilir misin, Jeffers?

Sabahın bu erken saatinde galeride tek bir tanrı kulu yoktu. Güneş kocaman pencerelerden içeri giriyor ve sessizlikte yer döşemesinin üstünde parlak gölcükler oluşturuyordu, ben de yaratılışın ilk gününde bir orman perisinin olduğu kadar neşeli, etrafta sekiyordum. Sergi "büyük retrospektif" dedikleri cinstendi. Bu,

artık ölebilecek kadar ünlüsün demek oluyor belli ki, ne var ki L o sırada daha kırk beşinde yoktu. Galeride en azından dört kocaman salon vardı ama ben hepsini birbiri ardına yalayıp yuttum. Bir resmin başına her geçişimde –en küçük karalamadan manzara resimlerinin en büyüğüne kadar– aynı heyecanı hissediyordum, oysa bunu tekrar yaşamam imkânsız diye düşünmüştüm. Ama her defasında aynı şey oldu: Resimlere baktığımda tekrar tekrar aynı heyecan sardı beni. Neydi bu? Bu bir duyguydu, Jeffers, ama aynı zamanda bir sözdü. Biraz önce sözcüklerle ilgili olarak söylediklerimden sonra, sözcüklerin heyecana bu kadar kesin bir şekilde eşlik etmesi çelişkili gelecek. Ama o sözleri bulan ben değildim. O sözleri içimde bir yerlerde tablolar buldu. Kime ait olduklarını, hatta onları kimin söylediğini bilmiyordum; tek bildiğim, söylenmiş olduklarıydı.

Tabloların çoğu kadınların resimleriydi, özellikle de bir kadının. Bu tablolar hakkındaki duygularım –o anda bile bir anlamda acısız ve şekilsiz olsalar da– daha tanıdıktı. Yatakta uyuyan bir kadını gösteren küçük, karakalem bir çizim vardı; kadının başı, dağınık çarşafların arasında unutulmuşluğun bulaşık bir izi gibiydi. Hayatımda hiç tanımadığım ve daha sonra da karşılaşıp karşılaşmayacağımı merak ettiğim her şeyi anlatan bu tutku kaydının yüreğimden bir tür sessiz, acı ağlama kopardığını itiraf ediyorum. Daha büyük portrelerin pek çoğunda L koyu renk saçlı, epeyce etli bir kadın çiziyor, L de çok kere kadınla birlikte tabloya girmiş; arzusunun şiddetiyle neredeyse silinmiş olan, yataktaki bu bulaşık izin de aynı kişi mi olduğunu merak ettim. Portrelerde kadın genellikle bir tür maske ya da başka bir şeyin arkasında saklanıyor; bazen kadın da onu seviyor görünüyor, diğer zamanlardaysa sadece tahammül ediyor gibi. Ama L'nin arzusu, bir geldi mi, kadını yakıp kül ediyor.

Yine de o sözü en yüksek perdeden, manzara resimlerinde duydum ve yıllar boyunca, sana anlatmak istediğim dönem gelip de tüm çevremde yangın patlak verdiği zamana kadar, içten içe tüterek zihnimde kalmaya devam edenler de işte bu görüntülerdi, Jeffers. L'nin manzaralarının dinselliği! Yani insanın varoluşu bir din olabilseydi eğer. L bir manzara resmi yaparken, manzaraya baktığını hatırlar. O manzara resimlerini en iyi böyle tanımlayabiliyor ya da onları nasıl gördüğümü, bana ne hissettirdiklerini en iyi böyle anlatabiliyorum. Kuşkusuz sen daha iyi anlatırdın.

Ama bütün istediğim, onca yıl sonra, bambaşka bir yerde, Tony ile gelgit alanında yaşarken ve bambaşka düşünceler içindeyken, L'nin ve manzaralarının nüksedişini sana anlatabilmek. Şimdi fark ediyorum ki, Tony'nin gelgit alanına âşık oldum çünkü orada da tam olarak aynı nitelik vardı, yani hatırlanan bir şey olma niteliği, var olma ânını paylaşan ve ondan ayrılması mümkün olmayan bir şey olma niteliği. Bunu hiçbir zaman tam olarak kavrayamadım, üstelik kavramaya neden ihtiyaç duyduğumu da hiç bilmiyorum, fakat bu da şimdilik elimize geçme ihtimali olan insan determinizmi örneklerinin herhangi biri kadar iyi bir örnek!

Herhalde, Jeffers, L'nin tablolarından çıkan ve bana kendini böylesine açık seçik ifade eden söz neydi diye merak edeceksin. Şuydu: *Buradayım*. Bu sözün ne anlama geldiğini ya da kimden söz ettiğini düşündüğümü söylemeyeceğim, çünkü o zaman sözün yaşamasını önlemeye çalışıyor olurum.

Bir gün L'ye mektup yazıp onu gelgit alanına davet ettim:

> Sevgili L
>
> İletişim bilgilerinizi Richard C'den aldım; galiba ikimiz de onun arkadaşıyız. Eserlerinizle ilk olarak on beş yıl önce, tablolarınız beni sokaktan çekip bambaşka bir hayat anlayışı yoluna soktuğunda tanıştım. Bunu sözün gerçek anlamında söylüyorum! Şu sıralarda kocam Tony ile ben, ressamların çoğu zaman çalışma iradesi ya da enerjisi veya yalnızca çalışma fırsatı buldukları cinsten, büyük ama incelikli bir güzelliği olan bir yerde yaşıyoruz. Burasının nasıl bir yer olduğunu sizin gözlerinizden görmek için buraya gelmenizi isterim. Bizim manzaramız insanların çekici bulduğu ama sonunda anlamını tamamen ıskaladıkları o belirsiz manzaralardandır. Kasvet, teselli ve giz doludur ve sırrını henüz kimseye açmamıştır. Günde iki kez deniz kabarıyor ve gelgit alanını kaplıyor, koylarını, oyuklarını dolduruyor ve düşüncelerine dair bütün delilleri alıp götürüyor – ya da ben böyle olduğunu düşünmek istiyorum. Şu geçtiğimiz yıllarda her gün bu gelgit alanında yürüyüş yaptım ve görüntüsü hiçbir gün bir başka günküne benzemedi. Durmadan burasını resmetmeye çalışıyorlar tabii ama sonunda yaptıkları resim kendi zihinlerinin içindeki oluyor; bu manzarada bir dram, bir hikâye ya da kuraldışı bir nokta bulmaya çalışıyorlar, oysa bu şeyler buranın karakterinin ancak ikincil bir parçası olabilir. Ben bu gelgit alanını uyuyan bir tanrının ya da hayvanın kocaman,

tüylü göğsü olarak düşünüyorum; hareketlerini de bir uyurgezerin nefes alıp verişinin derin ve yavaş hareketi gibi. Bunlar yalnızca benim düşüncelerim ama bu düşünceler onları sizin de paylaşabileceğinizi ve burada size göre –belki de yalnızca size göre– bir şey olduğunu düşünme cüretini veriyor bana.

Sade ve rahat bir şekilde yaşıyoruz, gelenlerin kalabileceği ve isterlerse tamamen kendi başlarına olabilecekleri bir diğer evimiz var. Burada, kendi işlerini üretmek için birbiri ardına kalan pek çok konuğumuz oldu. Bazen günlerce, bazen de aylarca kalırlar. Takvim tutmuyoruz ve bugüne kadar böyle bir şeye ihtiyacımız da olmadı; her şey doğal ilerliyor. Tekrar ediyorum, isterseniz tamamen kendi başınıza kalabilirsiniz. En iyi mevsim yaz, o sırada gelip kalmak isteyen daha çok konuğumuz oluyor. Buraya gelmek ilginizi çekiyorsa, nerede oturduğumuz, nasıl yaşadığımız ve buraya nasıl ulaşılabildiği vb ile ilgili daha çok ayrıntı yazabilirim. Oldukça uzak bir yerde oturuyoruz ama birkaç kilometre ötede, gerek görülürse ihtiyaç maddelerinin sağlanabileceği küçük bir kasaba var. İnsanlar sık sık burasının son kalan yerlerden biri olduğunu söylüyorlar.

M

Neredeyse derhal cevap verdi, Jeffers. Bu da bir parça şaşırtıcı oldu. Sırf oturup irademi onlara doğru yönlendirerek daha kimleri davet edebilirim acaba diye düşünmeme yol açtı!

M

Notunuzu aldım ve Malibu'daki şu yeni lokantanın terasında, akla cehennem ateşini ve kükürt taşını getiren kan kırmızısı bir günbatımından gözlerimi koruyarak okudum. Birkaç hafta sonra açılacak olan yeni sergimin resimlerini asmak için Los Angeles'tayım. Hava kirliliği iğrenç. Bununla karşılaştırınca sizin tüylü gelgit alanı hoş göründü gözüme.

Richard C'yi yıllardır görmedim. Şu anda ne yapıyor bilmiyorum.

Tesadüfe bakın ki yalnızım ve değişik bir şey yapmak için özgürüm. Bir şeyler denemek isterdim. Belki de bu, sizin önerdiğiniz şeydir. Sizi sokaktan çekip alan, gördüğünüz şey neydi acaba?

Yine de ayrıntıları bildirin. Anlattığınız yer ıssız bir yermiş izlenimi veriyor, ancak kendimi New York'tan daha özgür ve tek başıma hissettiğim başka bir yer olmadı daha. Gerçekten de etrafta insan

yok mu, yoksa sözünü ettiğiniz o küçük kasaba sanatçımsı tiplerin toplandığı bir yer mi?

Yine de bana bilgi verin.

L

Not: Galericim sizin oralar olabilecek bir yeri gördüğünü söylüyor. Olabilir mi? Sizin anlattıklarınızdan anladığım yer, onun gidebileceği bir yere benzemiyor.

Ona tekrar yazdım ve Tony ile kendim hakkında, burası ve bizden beklentilerinin ne olabileceği hakkında daha fazla şey anlattım. Diğer evin nasıl bir yer olduğunu da anlatmaya çalıştım. Abartmamaya dikkat ettim, Jeffers: Tony bana, insanları hoşnut etme isteğiyle her şeyi olduğundan daha iyi gösterme alışkanlığımın başkalarından çok bende hayal kırıklığı yarattığını öğretti. Yüce gönüllülüğün büyük bölümünde olduğu gibi bu da denetim kurmanın bir yoluymuş.

Diğer evi, kötü kullanılmasını engellemek için bizim araziye komşu olan çorak araziden Tony bir parsel satın aldığı zaman inşa ettik. Burada inşaat kuralları çok katıdır. Ama tabii insanlar bunların etrafından dolaşmanın her türlü yolunu buluyor. Bu yolların en sık rastlananı oraya ağaç dikip sonra para için aynı ağaçları kesmek; hızlı büyüyen ve asker gibi sıraya dizilmiş, daha sonra da yine asker gibi hızla kesilen, solgun, cansız ağaçlar. Geriye kalansa kesilmiş kol ve bacaklar gibi duran kütük artıklarının yarattığı kargaşa. Gece gündüz penceremizin önünden uygun adım ölüme koşan o zavallı askerlerin geçmesini istemedik! Bu yüzden orasını satın aldık. Niyetimiz orayı şu ya da bu şekilde doğaya teslim etmekti ama kesilmiş ağaçları ve çalıları temizlemeye başlayınca bambaşka bir durumla karşılaştık. Tony yapılacak bedensel işler olunca birbirlerine yardım eden bir grup adam tanıyor. O çalı yığınlarından bir kısmı beş altı metre yükseklikteydi, Jeffers ve insanlar kendilerini korumaya çalıştıkça her taraflarını çizik içinde bırakıyordu ama kesildiklerinde, altlarında saklanmış olan türlü türlü şeyler ortaya çıktı. Bir sarmaşık dağının altında, yarı yarıya çürümüş, bindirme kaplamalı çok güzel bir yelkenli ve iki eski klasik otomobil, sonunda da tastamam bir kulübe bulduk! Ortaya çıkardığımız, bir de üstüne bizim evden daha güzel bir gelgit manzarasına sahip

olan bir hayatın dış kabuğuydu. Sözcüğün tam anlamıyla çürüyüp toprağa gömülmesine izin verilecek kadar derinden unutulmuş olan o hayatı yaşamış olan kişi kimdi acaba diye çok zaman düşünmüşümdür. Otomobiller çürümenin çok derin ve ilginç aşamalarındaydılar, biz de onları kendi hallerine bırakıp çevrelerindeki otları biçtik, böylece birer teşhir nesnesi haline geldiler; eğimli bir toprak parçasının en üstünde baş kısmı denize doğru kalkmış şekilde duran tekneyi de aynı şekilde bıraktık. Tekneyi biraz keder verici buldum, çünkü hep ulaşamayacağı kadar uzakta olan birine veya bir şeye sesleniyor gibiydi; otomobillerse, sanki kendilerine özgü bir hakikati keşfetmeye uğraşırmış gibi, zamanla heybetli bir şekilde çöktüler. Kulübe epeyce sefil ve hüzün verici durumdaydı; onu insanların başına gelen türden bu korkunç acıklı durumdan kurtarmak için sil baştan yenilenmesi gerektiğini derhal anladık. Yangın nedeniyle içi tamamen kararmıştı ve adamların, kulübenin bir önceki sakininin kaderinin bu şekilde yazılmış olduğuna dair bir teorileri vardı. Bu yüzden kulübeyi baştan sona yıktılar ve Tony'nin direktiflerine göre en baştan yeniden yaptılar.

Sen Tony'yle hiç tanışmadın, Jeffers, ama iyi anlaşacağınıza inanıyorum: Senin gibi o da çok pratiktir ve burjuva değildir; burjuva erkeklerin çoğu ihmalkâr olur ya, o anlamda hiç ihmalkâr değildir. Ne ihmalin zayıflığını gösterir ne de üzerinde nüfuz sahibi olmak için bir şeyi ihmal etme gereği duyar. Ancak birtakım Kesinliklere sahiptir. Bunlar, sahip olduğu belirli bir bilgiden ve konumdan gelir ve insan bunlardan birine karşı çıkma noktasına gelinceye kadar çok da yararlı ve güven vericidirler! Tony kadar utanç nedir bilmeyen ve başkalarını utandırmaktan da uzak bir başka insana rastlamadım. Hiçbir yorumda bulunmaz, eleştirmez ve bu da, çoğu insanla karşılaştırıldığında onu bir sessizlik okyanusunun içine yerleştirir. Bazen Tony'nin sessizliği bana görünmezmişim hissi verir, onun gözünde değil kendi gözümde, çünkü sana söyledim ya, bütün hayatım boyunca eleştirildim ben: Orada olduğumu anlamam bu şekilde oluyor. Fakat Tony'nin Kesinliklerinden biri de ben olduğumdan, benim kendi varlığımdan kuşku duyabileceğime inanmakta zorlanıyor. Benim şu ya da bu kızgın tepkimin sonunda, "Seni eleştirmemi istiyorsun" der bazen. Ve söylediği tek şey bu olur!

Sana bütün bunları söylememin sebebi, Jeffers, diğer evin yapılmasıyla ve orasını ne amaçla kullanmaya karar verdiğimizle ilgili

olmaları. Kulübeyi henüz burada bulunmayan şeylere yuva olarak kullanacaktık, ömrüm boyunca yaşantıma giren ve şu ya da bu şekilde önemsemeye başladığım, daha yüce olan ya da benim öyle olduklarını düşündüğüm şeylere yuva olarak. Bir tür cemaat ya da ütopya yaratmayı tasarladığımızı söylemeye çalışmıyorum. Sadece, Tony benim kendime göre ilgilerim olduğunu ve gelgit alanındaki hayatımızın, sırf onu tatmin ediyor diye otomatik olarak beni de tatmin etmesi gerekmediğini anlıyordu. Ne kadar küçük de olsa, sanat kavramlarıyla ve bu kavramlara uygun yaşayan insanlarla bir ölçüde iletişimim olmasına ihtiyaç duyuyordum. Ve bu insanlar gerçekten de geliyorlar ve gerçekten de iletişim kuruyorlardı ama giderken benden çok Tony'den hoşlanmış görünüyorlardı!

İnsanlar genç yaşta evlenince, Jeffers, her şey gençliklerinin ortak kökünden çıkıp büyüyor gibi olur ve bunun hangi kısmının sen hangisinin diğer kişi olduğunu kestirmek imkânsız hale gelir. Bu yüzden, birbirinden kopmaya çalışınca, insanı eskiden olduğu kişinin yarısından ibaret olacağı bir hale getiren kanlı bir süreç başlar ve ta köklerden dalların en ucundaki noktalara kadar giden bir yarık oluşur. Ama daha ileri bir tarihte evlenince, bu daha çok, bütünüyle oluşmuş iki şeyin buluşmasına, bir tür birbirine toslamasına benzer, tıpkı jeolojik zaman boyunca toprak parçalarının birbirine çarpması ve iç içe geçmesi ve iç içe geçtiklerinin delili olarak büyük, etkileyici dağ sıralarından ek yerleri oluşturmaları gibi. Bu organik bir süreç olmaktan ziyade uzamsal bir olaydır, dışarıdan görünen bir şey. İnsanlar özgün bir evliliğin –canlı ya da ölü– karanlık çekirdeğine girip orada yaşamayı hiçbir zaman başaramayacakları ölçüde, Tony ile benim içimizde ve etrafımızda yaşayabiliyorlardı. İlişkimizin dışa açık pek çok yanı vardı ama bazı zorluklar, aşılması gereken doğal güçlükler de içeriyordu: Daha önceden biçimlenmiş şeyleri aşıp birbirimize ulaşabilmek için köprüler yapmak, tüneller kazmak gerekiyordu. Diğer ev böyle bir köprüydü ve Tony'nin sessizliği bu köprünün altından bir nehir gibi kesintisiz akıyordu.

Diğer ev, esas evden yukarı doğru yükselen hafif bir yokuşu geçince karşına çıkar, içinden güneşin yükselerek camlarımıza vurduğu bir dizi ağaçla bu evden ayrılır. Akşamları güneş, aynı ağaçların arasından, diğer evin camlarında batar. Bu camlar yerden tavana kadar yükselir. Öyle ki, gelgit alanının geniş yatay şeridi

ve oradaki dram –nefes kesici renk ve ışık geçişleri, uzaklarda patlayacak olan fırtınaların içten içe hazırlanışı, beyaz benekler halinde batağın yumuşaklığına yerleşen ya da onun üstünde gezinen deniz kuşlarının büyük gruplar halinde yer değiştirmeleri, bazen kaynayan beyaz bir köpük gibi kükreyerek ufkun en ileri çizgisinde yatan, bazen de camdan bir örtü gibi her şeyin üstünü örtene kadar parıltıyla ve sessizce ilerleyen deniz– odanın içinde, tam yanında gibidir.

Camlar Tony'nin Kesinliklerinden biriydi. Ben onunla aynı fikirde değildim ve en baştan ona karşı çıktım, çünkü bir evin her şeyden önce insana huzur veren bir kuytuluğu olması ve içine girdin mi dışarısını unutmana izin vermesi gerektiğine inanırım. Özellikle akşam olup da ışıklar yanınca, orada kim varsa o kişinin apaçık ortada görünmekte olduğunu unutabilecek olması nedeniyle mahremiyetin kalmayışı canımı sıkıyordu. İnsanları gözlemlendiklerini bilmedikleri sırada görmekten ve onlar hakkında bilmesem daha mutlu olacağım şeyleri öğrenmekten çok korkarım! Ama Tony için bir manzaranın, tasvir ettiğin ya da anlattığın bir şey olarak değil, içinde yaşadığın ve iletişim kurduğun bir şey olarak bir tür ruhsal önemi vardır, öyle ki görüntü de sana bakar ve kendisini yaptığın her şeyin içine katar. Tony'nin odun keserken ya da sebzelerin köklerini kazarken durup bir süre gelgit alanına baktığını, sonra tekrar yaptığı işe geri döndüğünü görürüm; böylece biz sebzelerimizle birlikte gelgit alanını da yeriz, akşamları ateşimizde onunla ısınırız.

Tony pencerelerle ilgili olarak benim dediklerimi dinlemedi bile. Hatta beni *işitemiyormuş* gibi yapacak kadar ileri gitti. Daha sonra, ben konuyu ne zaman açıp bunun ne kadar sorun yarattığını söylesem, beni sessizce dinler, sonra da "Ben o pencereleri seviyorum" derdi. Galiba bu, Tony'nin yanılmış olabileceğini itiraf etme biçimiydi. İlk konuğumuz –kuş cıvıltılarını kaydedip bunların örüntülerini kopyalamaya çalışan bir müzisyen– geldiğinde ve kulübenin içini kocaman siyah kutularla ve üstünde kadranlar olan inanılmaz kumanda panelleriyle doldurup orayı bir stüdyoya çevirdiğinde, ağaçların arasından geçip, ona gelmiş olan bir mektubu vermeye gittim. Ve bir baktım, ocağın önünde çırılçıplak durmuş yağda yumurta yapıyor! Sıvışıp gidecektim ama ben onu nasıl gördüysem o da camların ardından beni gördü ve üzerinde tek bir giyecek olmadan kapıya kadar gelip mektubunu almak zorunda

kaldı, çünkü besbelli olağandışı bir şey yokmuş gibi davranmanın daha iyi olacağına karar vermişti.

Ya da belki *gerçekten de* ortada bir şey yoktu, Jeffers; belki de dünya Tony'ye ve bu adama benzeyen ve elbiseyle ya da elbisesiz görünmekte ve insanları bu şekilde görmekte kaygılanacak bir şey olmadığını düşünen insanlarla doludur!

Bu olaydan sonra perde asmama izin verildi. Onları her gördüğünde Tony'nin gözlerinde bir acı belirmesine sebep olduklarını bilsem de, kalın, açık renk ketenden o güzelim perdelerle gurur duyuyordum. Yer döşemeleri adamların kendi elleriyle rendeleyip zımparaladıkları, kestane ağacından yapılma geniş döşeme tahtalarıyla, duvarlar pürüzlü kireç sıvasıyla kaplıydı. Dolaplar ve raflar da aynı kestane ağacından yapılmıştı, böylece bütün ev çok insani ve doğal, biçimli ve bir dokusu olan, hoş kokulu bir yer olmuştu ve bazı yeni yapılmış evlerde olduğunun aksine hiç de ruhsuz ve keskin hatlı bir havası yoktu. Ocağı ve şöminesi, birkaç koltuğu, yemek yemek ve çalışmak için kullanılabilecek tek bir uzun ahşap masası olan tek bir oda yaptık, bir de uyumak için daha küçük bir oda; bir eskici dükkânında bulduğum, dökme demirden, eski, hoş bir küveti olan bir de banyosu vardı. O kadar taze ve sevimli bir yerdi ki ben bile oraya taşınmaya hazırdım. Bittiğinde Tony dedi ki:

"Justine burayı onun için yaptık sanacak."

Çıkardığımız bu iş hakkında kızımın ne düşüneceğini merak etmek benim de aklıma gelmedi diyemem ama burayı onun şerefine yaptığımıza inanabileceği kesinlikle aklımdan bile geçmemişti! Ama Tony söyler söylemez bunun doğru olduğunu anladım ve derhal bir yandan suçluluk duyarken bir yandan da benden bir şey çalınmasına izin vermemekte kararlı olduğumu hissettim. Beni daha da güçsüz kılabilmek ve kelepçelemek için hep bir arada gelen bu hisler en baştan, Justine bu dünyaya ayak bastığı günden ve tam benim durduğum noktada durmak istediği zamandan beri beni tedirgin etmişti ama o noktaya önce ben gelmiştim. Çocukluktan sonra tam kendini toplayıp en sonunda o çukurdan sürünerek çıktıktan ve güneşi yüzünde ilk kez hissettikten sonra, o bulunduğun noktayı, senin çektiklerini çekmeyeceğinde kararlı olduğun bir bebeğe vermen ve evladın bütün o acıları çekmesin diye tekrardan, bu sefer de fedakârlık çukuruna doğru sürünmen gerektiği gerçeğini bir türlü kabullenemedim! O sıralarda Justine üniversiteyi daha yeni

bitirmiş ve bir kuruluşta çalışmak üzere Berlin'e henüz gitmişti ama yerini tam bulamamış bir halde ve acil ihtiyacın verdiği eğretilik havası içinde sık sık bizi ziyarete gelirdi; kalabalık bir istasyonda trenini beklerken oturacak bir yer arayan birisi gibiydi. Onun için bulduğum yer ne kadar güzel olursa olsun, her zaman benim oturduğum yerin görünüşünü tercih ederdi. Acaba ona doğrudan diğer evi önersek de kurtulsak mı diye düşündüm ama bir baktık, Kurt diye bir adama âşık olmuş; o yaz hiç gelmedi ve gelgit alanına konuk kabul ettiğimiz yeni hayatımız başladı.

Bütün bu kadim tarihe elbette ki L'ye yazdığım mektupta hiç girmedim, ancak onun için gerekli olacak kadarından söz ettim. Hayatın eskisi gibi devam ettiği sessiz birkaç hafta geçti, sonra birden bana yazıp, hem de önümüzdeki ayı kastederek geliyorum dedi! Şansımıza o sırada konuğumuz yoktu, böylece Tony ile birlikte diğer eve koşup duvarları yeniden boyadık, yerleri cilaladık ve camları pırıl pırıl parlayıncaya kadar gazete kâğıdı ve sirkeyle sildik. Kıştan sonra kiraz ağaçlarında ilk bahar çiçekleri açmıştı ve ağaçlık alan harikulade pembe ve beyaz çiçeklerle köpük köpüktü. Birkaç dal kestik ve onları büyük toprak kaplara yerleştirdik, hatta ocağın ateşini bile hazır ettik. Camları silmekten kollarım ağrıyordu, kendimize bir kap yemeği bile zar zor pişirip akşamları bitkin halde yatağa seriliyorduk.

Derken L yine bir mektup yazdı:

> M
>
> Daha sonra başka yere gitmeye karar verdim. Tanıdığım biri, gidip kalabileceğim bir adası olduğunu yazdı. Bir tür cennetmiş. Bu yüzden oraya gideceğim ve bir süre Robinson Crusoe olmayı deneyeceğim. Sizin gelgit alanını ziyaret edemeyişim kötü oldu. Sizi tanıyanlara rastlayıp duruyorum, bana düzgün biri olduğunuzu söylüyorlar.
>
> L

Eh, kabul ettik, Jeffers, ama bunu unuttuğumu söylemeyeceğim – o yaz yıllardır görmediğimiz kadar sıcak ve ihtişamlı bir yaz oldu. Geceleri dışarıda ateş yaktık, yıldız kaynayan bir gökyüzünün altında uyuduk ve gelgitin yarattığı koycuklarda yüzdük. Durup durup L de burada bizimle olsaydı nasıl olurdu, bunlara nasıl bakardı diye düşündüm durdum. L'nin yerine bir yazar gelip diğer evde kaldı ama

onu pek görmedik bile. En sıcak havada bile bütün gün, perdeler kapalı, evde oturdu, sanıyorum uyuyordu! Ama sık sık adasındaki L'yi, orasının nasıl bir cennet olduğunu düşündüm ve bizim kendi bulunduğumuz yer de o yaz iyi kötü cennetimsi olmasına rağmen onun cennetini düşünerek kendi kendimi kıskandırdım. Üstüme doğru hafif bir rüzgâr esiyor ve beraberinde azap verici bir özgürlük kokusu taşıyordu sanki; aniden, o azap hayatımın fazlaca uzun bir kısmında beni sıkıntıya sokmuş ve peşimi bırakmamış gibi hissettim. Arının soktuğu bir insan nasıl üstünü başını parçalar ve ne olup bittiğini bilmeyen insanların önünde koşturarak acısını görülür hale getirirse, ben de her şeyi parçalayıp ona ulaşmak için bir o yana bir bu yana koşmuşum gibi hissediyordum. Tony'nin benimle bunu konuşmasını sağlamaya çalıştım; konuşmak, çözümleme yapmak, bu duyguları onları görebileceğim ve etraflarında dolaşabileceğim açıklık bir yere çıkarmak amacıyla içimden atmak için kavurucu bir istek duyuyordum. Bir gece, Tony ile birlikte yatmaya giderken ona öfkeyle saldırdım ve kendimi ne kadar yalnız ve bitkin hissettiğim, bana bir kadının kendini kadın gibi hissetmesini sağlayacak şekilde bir ilgi göstermediği ve yalnızca deniz kabuğundan çıkan Venüs gibi durmadan kendimi doğurmamı beklediği türünden çeşit çeşit feci sözler ettim! Bir kadını kadın gibi hissettiren şey hakkında bir şey biliyordum sanki! Sonunda, uyumak için kendimi aşağıdaki kanepeye attım, orada yatıp söylediğim sözleri, Tony'nin beni kırmak ya da kontrol etmek için asla hiçbir şey yapmamasını düşündüm, sonunda yukarı koştum ve onun yanına, yatağa atlayıp şöyle dedim:

"Ah, Tony, böyle korkunç şeyler söylediğim için özür dilerim. Bana karşı ne kadar iyi olduğunu biliyorum ve asla seni üzmek istemiyorum. Sadece şöyle bir şey var: Kendimi gerçek hissetmek için bazen konuşmaya ihtiyaç duyuyorum, keşke benimle konuşsan."

Tony sesini çıkarmadı. Sırtüstü yatmış, tavana bakıyordu. Sonra şöyle dedi:

"Kalbim hep seninle konuşuyormuş gibi hissediyorum."

İşte böyle, Jeffers! Tony galiba hakikaten konuşmanın ve dedikodunun zehir olduğunu düşünüyor, buraya gelen insanların onu bu kadar sevmesinin sebebi de bu, çünkü Tony onların kendilerini ve başkalarını zehirleme alışkanlıklarına karşı bir tür panzehir etkisi yapıyor ve kendilerini çok daha sağlıklı hissetmelerine yol açıyor. Benim düşünceme göre ise konuşmanın sağlıklı bir türü

az bulunuyor ama *var* – insanların söz yoluyla kendilerini yaratabildikleri türden bir konuşma. Gelgit alanına gelen ressamlar ve diğer kimselerle böyle konuşmaları da sık sık yaptım, gerçi zehirli konuşmalar yapma yeteneğine de sahiptiler ve birçok defa o şekilde de konuşuyorlardı. Biriyle ya da diğeriyle aynı duyguları paylaştığımız, kendi benliklerimizi aşıp dil aracılığıyla kaynaştığımız çok durum yaşadığımdan o zehirli konuşmaları umursamıyordum.

Sonbaharda L'den bir mektup daha alınca şaşırdım:

> M
>
> Tamam tamam, cennet öyle göklere çıkarıldığı gibi bir şey değilmiş. Bütün o kumdan bıktım. Üstelik bir yerimi kestim, kesik iltihaplanınca bir deniz uçağı beni kurtarıp hastaneye götürmek zorunda kaldı. Hastanede altı hafta kaldım, boşu boşuna geçen bir zaman. Hayat pencerelerin ardında yaşanıyordu. Rio'daki sergim için şimdi oraya gidiyorum. O taraflara hiç gitmemiştim ama çok eğlenceli olabilir gibi geliyor. Kışı orada geçirebilirim.
>
> L

Tam yatışmıştım ki, bu sefer de gece gündüz aklımda, tepeden tırnağa sıcak, gürültülü, cinsellikle ve ahlaksız eğlencelerle dolu Rio de Janeiro ile dolaşmam gerekti! Yağmur yağmaya başladı, ağaçlar yapraklarını döktü, gelgit alanı boyunca kış rüzgârlarının iniltileri duyulur oldu. Bazen L'nin eserlerinin kataloğunu çıkarıp oradaki resimlere bakıyor, bu resimlerin bana her zaman verdiği heyecanı hissediyordum. Ve tabii hayatta milyonlarca başka şey akıp gidiyor, düşüncelerimizi ve duygularımızı işgal eden bir sürü başka şey daha oluyordu ama burada beni ilgilendiren ve senin görmeni istediğim şey L ile ilişkilerim, Jeffers. Onu gerçekte düşündüğümden daha sık aklıma getirdiğim izlenimini vermek istemiyorum. Onun hakkındaki –aslında eserleriyle ilgili– düşüncelerim, bir şeyi tamamına erdirmeye benzer bir şekilde, döngüseldi. Yalnız benliğimi bütünlüyor ve ona bir tür devamlılık sağlıyorlardı.

Yine de, L'nin bulunduğum yere gelmesi ve oraya kendi gözleriyle bakması fikrinden iyiden iyiye vazgeçmiştim. Bunu yapması demek, bu tamamına erdirmenin bir son noktaya taşınması anlamına gelecek ve bana bütün hayatım boyunca arzu ettiğim özgürlüğü verecekti – ya da ben böyle olacağına inanıyordum. Kış boyunca

bana birkaç kere daha yazdı ve Rio'da neler yaptığını anlattı, hatta bir keresinde beni oraya davet bile etti! Ama ne Rio'ya ne de başka bir yere gitmeye niyetim vardı, üstelik mektup canımı sıktı, çünkü hem beni değersizleştiriyordu hem de tonu yüzünden mektubu Tony'den gizlemek zorunda kalmıştım. Galiba mektuptan, L'nin nedense benden korktuğu anlamı çıkıyordu ve bana karşı muhtemelen başka kadınlara davrandığı gibi davranması da kendini yeniden sağlama almasının bir yoluydu.

O kış cereyan eden olayları herkes biliyor, onun için tekrar üstünden geçmeme gerek yok; tek söyleyeceğim, bizim çoğu insandan daha az etkilenmiş olduğumuz. Biz zaten varoluşumuzu basitleştirmiştik ama başkaları için bu basitleştirme süreci şiddetli ve acılı oldu. Beni gerçekten bezdiren tek şey bir yere gitmenin artık pek kolay olmamasıydı, gerçi zaten bir yere gittiğimiz yoktu ya! Yine de o özgürlüğü kaybettiğimi hissettim. Biliyorsun, Jeffers, ben belirli bir ülkeye ait değilim ve aslında yurttaşı olduğum bir yer yok, bu yüzden, bulunduğum yerde kalmak zorunda olduğumu bilmenin getirdiği bir hapsolma hissi vardı. Ayrıca insanların gelip bizi görmesi de zorlaştı, gerçi o zamana kadar Justine Berlin'den dönmek zorunda kalmıştı ve yanında Kurt'u da getirdi, böylece de ta en baştan kaderde yazılı olduğu gibi, otursunlar diye onlara diğer evi verdik.

Baharda bir mektup aldım.

> M
>
> Her şey de amma çıldırdı yahu. Belki sizin için öyle değil. Bir İngiliz arkadaşımın sevdiği ifadeyle, dünyanın çivisi çıktı. Bir pislik tabakasıymış gibi, her şeyin üstünden bütün değeri silinip atıldı. Evimi ve kırdaki yerimi kaybettim. Zaten benimmişler gibi gelmiyorlardı bana. Geçenlerde sokakta birinin, bu küresel şamatanın Brooklyn'in karakterini bütünüyle değiştireceğini söylediğini işittim. Ha ha!
>
> Hâlâ yeriniz var mı? Galiba size ulaşabileceğim. Bir yolunu biliyorum. Orada kalmak için paraya ihtiyacım olacak mı?
>
> L

Bu kısmen bir iradenin ve o iradeyi göstermenin sonuçlarının öyküsü olduğundan, fark edeceksin ki, Jeffers, gerçekleşmesinde kararlı olduğum her şey gerçekleşti ama istediğim şekilde değil!

Herhalde bir sanatçıyla sıradan bir kişi arasındaki fark da bu: Sanatçı niyetlerinin mükemmel bir kopyasını kendi dışında yaratabiliyor. Biz diğerleri ise ne kadar muhteşem, parlak bir şey hayal etmiş olursak olalım, sadece bir karmaşa ya da işe yaramaz, cansız bir şey yaratabiliyoruz. Biz diğerleri de körleme atlayıp içgüdüsel olarak kendimizi gerçekleştirmemizi sağlayacak bir bölmeye sahip değiliz demek istemiyorum ama bir şeyleri kalıcı bir varlık olarak bir araya getirmek başka türden bir başarı. Çoğu insanın buna en çok yaklaştığı durum çocuk sahibi olmak oluyor. Hatalarımız ve sınırlamalarımızın en açık seçik ortaya çıktığı yer de orası!

Justine ve Kurt ile oturup onlara olup biteni ve sonuç olarak, bizimle birlikte yaşamak üzere esas eve taşınmak zorunda kalacaklarını açıkladım; tabii Justine bunun yerine neden L'nin bizimle beraber bu evde yaşamadığını sordu. Eh, bunun nedenini ben de tam olarak bilmiyordum, tek bildiğim, bu fikrin –benim, Tony'nin ve L'nin hep beraber dip dibe yaşamamız fikrinin– beni büzüşme isteğiyle doldurduğuydu ama bunu Justine'e anlatmaya çalışma ihtimali de aynı derecede kötü geliyordu bana. Bu fikir kendimi yaşlı, kadim bir anıttan da yaşlı hissetmeme neden oldu. İnsan arada sırada hâlâ özgün bir duygu ortaya çıkarabileceğini sandığında çocukların yarattıkları duygu böyle bir şey. Böyle durumlarda dil, yani şöyle ya da böyle canlı tutup sürdürmeyi ihmal ettiğim ana baba dili bana hiç yardımcı olmuyor. Öyle ki bu dil tam ihtiyacım olduğu sırada bir türlü çalışmayan paslı bir makineye benziyor. O anda kimsenin annesi de babası da olmak istemiyordum!

Kurt hiç beklenmedik şekilde yardımıma koştu. O âna kadar onunla pek bir alışverişim olmamıştı, kim ya da ne olduğu beni ilgilendirmez diye bir mantık yürütmüştüm, gerçi Kurt'un konuşurken –ki bu özelliğini pek sevdiğimi söyleyemeyeceğim– aslında söylediğinden çok farklı düşündüğünü bariz bir şekilde gösteren bir tarzı vardı. Bana öyle geliyordu ki, insan böyle bir şey yaptığında, yaptığı şeyin bariz olmasından bu kadar gururlanmamalıydı. Oldukça ince ve narindi ve çok şık giyiniyordu. Uzun, kırılgan boynunda, bu boynun üstündeki gagamsı yüzünde ve şık giyiminde kuşa benzer bir yan vardı. Justine'e döndü ve o kuşa benzeyen tavrıyla kafasını kaldırarak şöyle söyledi:

"Ama Justine, hiç tanımadıkları bir yabancıyla aynı evi paylaşamazlar."

Kendisinin de hemen hemen hiç tanımadığımız bir yabancı olduğunu düşünürsen, Jeffers, bunu söylemesi çok soylu bir davranıştı; kendi bakış açımın böyle özlü bir şekilde ifade edilmesinden dolayı memnun oldum, bu her şeye rağmen akıl sağlığımın yerinde olduğunu gösteriyordu. Justine de, çok terbiyeli bir şekilde, bu söyleneni bir dakika kadar düşündü ve yok, herhalde paylaşamazlar diyerek fikri onayladı, böylece Kurt'un iyi yetişmişliği kendi çocuğumda terbiyeli bir davranışı ortaya çıkarmak gibi beklenmedik bir etkiye bile yol açmış oldu, bundan çok etkilendim. Bunu yaparken Kurt keşke o sinsi, ikiyüzlü görünümünden kurtulsaydı.

L'den planlarını teyit eden ve geleceği tarihi belirten kısa bir mektup daha aldık. Böylece Tony ile birlikte, hazırlamak için diğer eve gittik. Bu sefer inancımız birazcık zayıflamıştı, çünkü ne de olsa bu noktada bir konuğumuzun olması bize bir nimet gibi görünmüştü. Ağaçlık alandaki kiraz ağaçları yine baştan başa pembe-beyaz, köpük köpüktü, ilkbahar güneşinin uzun mızraklar misali ışınları ağaç gövdelerine saplanmıştı ve çalıştığımız sürece kuş sesleri kulağımızdaydı. L için bu hazırlıkları son yaptığımız ve büyük bir masumiyetle onu beklediğimiz günlerin üstünden hemen hemen bir yılın geçtiğini konuştuk. Tony o zamandan beri kendisinin de L'nin gelmesini istemeye başladığını itiraf etti. Bunu duyduğumda ne kadar şaşırdım ve aşk denen ölümcül zayıflığı ne kadar derinden fark ettim, anlatamam, çünkü Tony kaderin yapacağı işi üzerine almanın, sonuçları açısından sorumluluğu tümüyle üstlenmek anlamına geldiğini bildiğinden, olaylar gelişirken yaptığı müdahaleyi zayıf tutan biri değildir.

Neler olup bittiğini anlatmanın zorluklarından biri, Jeffers, anlatımın olaydan sonra geliyor olması. Bu kulağa o kadar ayan beyan geliyor olmalı ki söylendiğinde aptalca görünüyor; oysa gerçekte olan bitenler hakkında söylenen söz kadar, olacağını *düşündüğün* şey hakkında da söylenecek söz vardır diye sık sık düşünmüşümdür. Ancak –şeytandan farklı olarak– bu kaygılar her zaman üstün gelmezler: Gerçek hayatta icabına bakıldıkları kadar bir sürede defterleri dürülüverir. Gayret edersem, L ile buluşmamızdan ne beklediğimi, onun yakınında olmanın ve bir süre onun yanında yaşamanın nasıl olacağını düşündüğümü hatırlayabilirim. Bunları hayal ederken nedense aklıma karanlık geliyordu, belki de tablolarında o kadar çok karanlık olduğundan ve siyah rengi o kadar tuhaf bir şekilde canlı ve neşeli kullandığından. Ayrıca, o birkaç hafta içinde, Tony ile tanışmadan önceki, artık pek sık aklıma gelmeyen o korkunç yılların üzerinde de durmuş olduğuma inanıyorum. O yıllar adeta L'nin tablolarıyla ve bu tablolarla güneşli bir sabah Paris'te heyecanlı bir şekilde karşılaşmamla başlamıştı. Öyleyse bu, o günlerin kötülüğünün görkemle bitişi, iyileşmemin tamamlandığına dair bir belirti mi oluyordu?

Bu duygular, L'nin gelişinden önceki günlerde beni, Justine'le o zamana kadar olup bitenler hakkında hiç yapmamış olduğum kadar içtenlikle tekrardan konuşmaya itti. Bir annenin ya da babanın açık yürekliliği yeterlidir demek istemiyorum! Kural olarak, çocukların, anne babalarının hakikatlerine pek önem vermediklerine ve zaten çoktandır bir karara varmış olduklarına ya da yanlış inançlara sahip olduklarına ve bunları değiştirmeye onları asla ikna edemeyeceğimize, çünkü bütün gerçeklik algılarını bunların üzerine kurduklarına inanıyorum. Aile üyeleri arasında pek çok kasıtlı inkâr, kendini aldatma ve doğruya eğri deme olayı sayabilirim, çünkü kendimize inancımız böyle en incesinden ipliklerle tutturulmuştur. Yani demem o ki, kendisini harekete geçirecek çifte güdüsü –her zaman bana yakın olmak ama beni kuşkuyla

karşılamaya devam etmek– hep birbiriyle çelişiyor olmasına rağmen Justine belli şeyleri bilmeyi göze alamaz, bu yüzden de bunları öğrenmek için kendisine izin veremezdi.

Hiçbir zaman özellikle haklı olmak ya da kazanmak gereği duymadım, Jeffers ve bunun özellikle de –kendini beğenmiş cinsinden olsun, kendini kurban gören cinsinden olsun– bencilliğin her şeye hâkim olduğu annelik olayında beni ne kadar çıkıntı biri yaptığını idrak etmem çok çok uzun zamanımı aldı. Bazen bütün o bencilliğin olması gereken yerde benim sunabileceğim yalnızca kocaman bir otorite boşluğu varmış gibi hissettim. Justine'e karşı tavrım her zaman üç aşağı beş yukarı tüm tavırlarım gibiydi: Hakikatin önünde sonunda kabul göreceğine dair inatla beslediğim inancın belirlediği bir tavır. Burada sorun şu: Bu şekilde kabul görmek bir ömür alabiliyor. Justine daha küçükken ilişkilerimizde bir yumuşaklık, bir aktif süreç içindeyiz duygusu vardı ama şimdi artık genç bir kadın olduğuna göre sanki aniden vakit tükenmişti ve –bir önderin arkasından ilerlediğimiz, o geri dönüp bize baktığı ansa donduğumuz o oyunda olduğu gibi– vakit bittiğinde ne pozisyondaysak o şekilde donmuş gibiydik. Yaşam gücümün dışa vurmuş hali olarak Justine daha fazla değişime duyarsız bir şekilde orada duruyordu, nasıl olup da şu olduğu kişi olduğunu ona açıklayamayan ben ise burada.

Ancak Kurt ile ilişkisi bu konu hakkında bütünüyle farklı bir açı sunuyordu. Kurt'un daha önceden edinilmiş bilgilerle donanmışlık tavrını ben varken takındığını söylemiştim. Bu tavrı, Justine'in ona benim hakkımda anlattığı, normalde bilme yeterliliğine sahip olmadığı her şeyin toplamını temsil ettiği şeklinde yorumladım. Önceleri Tony'ye de çok özel bir vakaymış gibi davrandı, bir tür egzotik uzay yaratığıymış gibi. Ve Tony işiyle gücüyle meşgulken onu dudaklarında minik bir gülümsemeyle izlemek gibi insanı çileden çıkaran bir alışkanlık edindi. Tony buna erkeklik kartını oynayarak cevap verdi ve Kurt'u kartı almaya zorladı.

"Kurt, odun yığınlarını istiflememe yardım eder misin?" diyordu Tony, veya "Kurt, aşağıdaki tarlanın ahşap çitlerini onarmak lazım ama iki kişiye ihtiyaç var."

"Tabii ki" derdi Kurt biraz alaycı bir tavırla ve iskemlesinden kalkıp özenle ütülenmiş pantolonunun paçasını dikkatle kıvırırdı.

Tahmin edileceği üzere, kısa sürede, bu durumdayken Tony'ye karşı çocuksu bir bağlılık geliştirdi ve ne kadar becerikli ve pratik

olduğuyla iftihar etmeye başladı ama Tony onu o kadar çabuk bırakacağa benzemiyordu.

Tony gazete okurken veya bir işle meşgulken, "Tony, meyve bahçesinin oradaki çiçek tarhlarını tırmıkla düzeltsek mi? Dikkat ettim, yabani otlar çıkmaya başlamış" derdi Kurt.

"Şimdi olmaz" diye cevap verirdi Tony hiç istifini bozmadan.

Görüyorsun ya, Jeffers, Tony hiçbir şeyin oyun olarak görülmesini kabul edemiyor ve böyle biri olmakla da başka insanların ne kadar çok oyun oynadıklarını ve nasıl hayattan bütün anladıklarının bu oyun oynama durumunun öznelliğinden kaynaklandığını ortaya çıkarıyor. Bu bazen hayatın eğlenceli yanından nasibini alamaması anlamına geliyorsa da hiç zarar yoktu, çünkü her zaman haklı olduğu kanıtlanırdı, zira son tahlilde yaşamak ciddi bir durumdur ve Tony'nin sağduyusu ve pratikliği olmadan eğlence de zaten pek çabuk sönecektir. Ama ben eğlenceyi severdim, eğlenmek isterdim ve Tony'deki pratiklik bende yoktu. Dolayısıyla çoğu zaman yapacak şey bulamazdım. Yapacak şey bulamamak! Gelgit alanında yaşamaya geldiğimden beri çığlığım bu oldu. Galiba vaktimin çoğu sadece beklemekle geçiyor.

Kurt'u tanımaya çalışmaya karar verdim ve anında kendimi aşılmaz bir engelle karşı karşıya buldum.

"Kurt, nasıl bir evde büyüdün?"

"Yıkılmamış bir yuvada yetişmek gibi bir şansım oldu."

"Annen ne iş yapar? Vaktini nasıl geçirir?"

"Annem başarılı bir aile hayatı sürdürmenin yanında, alanında da en yükseklere tırmandı. Ona karşı hayranlığım, tanıdığım herkesten daha fazla."

"Ya baban?"

"Babam kendi işini kurdu ve şimdi zevk aldığı şeylerle uğraşmakta özgür."

Bu böyle devam edip gitti, Jeffers, sonsuza kadar – hep böyle olumlu şeyler, ama hepsinin içinde, sırf benim için konmuş gibi, minik bir kırık vardı. Justine Kurt'a karşı şaşırtıcı derecede yatıştırıcı bir küçük kadın edası içindeydi. Kurt'un bir sözü üzerine, yaptığı işi öylece bırakıp koşuşmaya başlıyordu. Başları birbirine doğru eğilmiş, ağaçlığın içinden geçerlerken veya gelgit alanına doğru yürürlerken onları izliyordum da gözüme neredeyse yaşlı görünüyorlardı: Bir küçük yaşlı adamla bir küçük yaşlı kadın

hayatlarının eriştiği son kıyılarda muhasebe yapıyorlar. Justine sabahları onun yatağına çay bile götürüyordu! Ama her ikisi de işlerini kaybetmişlerdi, paraya ihtiyaçları vardı ve onların yanımızda olmalarından ne kadar hoşnut olsak da, yeni bir plan yapıncaya kadar bizim toprağımızdan ve bizim paramızdan geçiniyorlardı ve bunu hepimiz biliyorduk.

L gemiyle geleceğini yazdı! Bu haber bizi ne de olsa biraz şaşırttı, zira o dönemde uzak mesafe gemileri hâlâ çalışmıyordu ve onun başka bir yolla geleceğini düşünmüştük. Ama durum buydu; arabayla iki saat kadar güneyimizde kalan liman kasabasına geleceğini söylüyor, onu oradan alıp alamayacağımızı soruyordu.

"Herhalde özel bir teknedir" dedi Tony omuz silkerek.

O gün geldi ve Tony ile birlikte arabaya binip, biz dönene kadar Justine ile Kurt'u kendi başlarına bıraktık. Hepimiz için akşam yemeği hazırlamayı kabul ettiler. Ben de L'nin de bulunacağı bir akşam yemeğinin nasıl olacağını merak ettim. "Arabamız" aslında gerçek bir araba değil, Jeffers, daha çok bir kamyona benziyor, önüne ne gelirse aşabilen koskocaman tekerlekleri olan, kutuya benzer bir şey. Bu nedenle de çok kullanışlı ama düz yolda öyle değil, çünkü saatte altmış kilometrenin üstüne çıkarsan sallanmaya ve titremeye başlıyor. Ayrıca arka koltuk minicik, bir banktan pek büyük değil. Eve gelirken katedeceğimiz uzun mesafe boyunca buraya benim oturmama ve L'nin Tony ile birlikte önde oturmasına daha önce karar vermiştim zaten. Bu mesafe düşük bir hızla alınabiliyordu; Tony ile birlikte sallanmış beyinlerimiz yerine yerleşsin diye arada sırada arabadan çıkmayı ihmal etmedik. Yol az çok kıyıyı izliyor ve yol boyunca denize dalar gibi oluyor, girinti ve kıvrımlarındaki yaşlı koruluklarıyla kocaman, yumuşak kavisli tepeler ta denize kadar inerken manzara nefes kesici oluyordu. Hava çok tatlı bir bahar havasıydı ve kamyondan indiğimizde, denizden doğru gelen meltem tam anlamıyla şurup gibiydi. Gökyüzü tepemizde duran mavi bir yelkendi sanki ve altımızda dalgalar sahile vurup parçalanıyordu ve deniz yüzeyindeki parıltı yazın geldiğinin en kesin habercisiydi. Tony ile ben orada birlikte olduğumuz için kendimizi ne kadar şanslı hissediyorduk; bunun gibi anlarda ıssız bir yerde yaşamanın ceremesi bir anda ödenmiş oluyor. Bu baş döndürücü yeşil manzara, bizim hemen güneyimizde olsa da böylesine hareket ve ışıkla dolu oluşu, bizim gelgit alanımızın takdir edilmesi zor,

incelikli hareketiyle büyük bir zıtlık içinde: Bizi hep canlandırıyor ve oraya gitme dürtüsü veriyor ama yine de gidebileceğimiz kadar sık gitmiyoruz. Acaba neden gitmiyoruz, Jeffers? Değişim ve tekrar modeli hayatın kendine özgü ahengine öylesine derinden bağlı ki, özgürlüğü kullanmak da bir disipline tabiymişçesine bu ahenge tabi oluyor. İnsan yaşadığı değişiklikleri, tıpkı sert bir şarapmış gibi, az az paylaştırmalı. Tony'den önceki varoluşumda böyle şeylerin pek farkında değildim: Olaylar neden şu ya da bu şekilde sonuçlanıyordu, neden bir an heyecanla doluyken hemen ardından bütün heyecanımı tüketmiş oluyordum, neşem ve yalnızlığım nereden geliyordu, hangi seçimlerim sağlığım ve mutluluğum için yararlıydı, hangileri değildi, niçin istemediğim şeyleri yapıyor, istediklerimi neden yapamıyordum; bütün bunlar hakkında hiçbir fikrim yoktu. En anlamadığım şey ise özgürlüğün ne olduğu ve onu nasıl elde edebileceğimdi. Özgürlüğün yalnızca düğmeleri çözmek, rahatlamak olduğunu sanıyordum, meğer aslında –senin çok iyi bildiğin gibi– özgürlük, yaratılış yasalarına kayıtsız şartsız uymanın ve bunda ustalaşmanın hanemize yazdığı kârmış. Bir konser piyanistinin titizlikle eğitilmiş parmakları, bir müzikseverin esir alınmış kalbinin erişebileceği özgürlükten katbekat fazla özgürlüğe sahiptir. Herhalde bu, büyük sanatçıların neden insanda hayal kırıklığı yaratan felaket insanlar olabildiğini açıklıyor. Hayat insana birden fazla bakımdan özgür olma zaman ya da fırsatını pek vermez.

Kasabaya vakitlice vardık ve denizi ayıran duvara oturarak sandviçlerimizi yedik. Sonra kararlaştırılmış saatte L'yi bulmak üzere limana indik. Gelen yolcular kısmında durup tarifeye göre hangi gemilerin yanaşacağını sorduk ama L'nin binmiş olabileceği türden bir gemi hakkında kimsenin bilgisi yoktu. Uzun bir bekleyişe hazırlandık. *Nasıl* geleceğini bilmediğimizden, dakikliği konusunda bir beklentimiz olamazdı.

Sana bizim nasıl göründüğümüzü anlatmaya çalışmam lazım, Jeffers, bu karşılamayı L'nin bakış açısından hayal edebilmen ancak bu şekilde mümkün olabilir. En azından Tony hiç de sıradan bir görüntüye sahip değildir! Çok kocaman ve uzundur ve yaptığı bütün o bedensel işler nedeniyle çok güçlüdür. Arada sırada ben kesmedikçe hiç kesilmeyen uzun, beyaz saçları vardır. Saçlarının henüz yirmili yaşlarındayken ağardığını söyler. Saçları oldukça incedir ve ipek gibidir, neredeyse kadınsıdır denebilir ve hafif mavimsi

bir tonu vardır. Tony koyu renk tenlidir, bebekken gelgit alanında yaşayan bir aile tarafından evlat edinildiği için kilometreler boyunca çevremizde tek koyu renk tenli kişidir. Kökeni hakkında hiçbir fikri yoktur ve bunu öğrenmeye hiç çalışmamıştır. Ailesi evlat edinildiğini ona söylememiş ve oldukça ıssız bir bölgede yaşadıkları için başka kimse de bu konuya değinmemiş. Kendi ten renginin başkalarından farklı olmasının ne anlama geldiğini çözdüğünde on bir on iki yaşlarındaymış! Amerika yerlilerinin resimlerini gördüm, Tony herkesten çok onlara benziyor ama böyle bir şey nasıl olabilir hiç bilmiyorum. Hoş bir adamdan ziyade, çirkinliğin bütün kalıcılığı ve saygınlığıyla çirkin bir adamdır, fakat bir bütün olarak da yakışıklı bir varlıktır, ne demek istediğimi anlıyorsun ya. Çok uzaktaki bir şeye odaklanmış gibi görünen küçük, sert bakışlı gözleri dışında baskın, belirgin hatları olan kocaman bir yüzü vardır. Çocukken dişçiye gitmemiş olmaktan dolayı dişleri eğri büğrüdür. Çocukluğunu son derece mutlu bir dönem olarak hatırlıyor. Şimdi yaşadığımız eve yakın bir yerde büyümüş ve pek okula gitmemiş, çünkü anne babasının eğitim konusunda belirli fikirleri varmış ve onu evde kendileri eğitmişler. Çiftin bir çocukları daha varmış, biyolojik çocukları, Tony ile aynı yaşta olan bir erkek çocuk ve bu iki oğlan yan yana, birlikte büyümüşler, biri beyaz, biri koyu renk. Tony'nin kardeşiyle hiç tanışmadım ve onun hakkında hemen hiçbir şey bilmiyorum. Tek bildiğim, on sekiz yaşına gelince gelgit alanını terk ettiği ve bir daha geri dönmediği. Aralarına bir soğukluk girdiğini seziyorum ama ne olduğunu bilmiyorum. Bana verdiği birkaç ayrıntıdan anladığıma göre, herhalde annesinin ve babasının en sevdiği çocukları Tony imiş. Bir çocuğu evlat edinip sonra da onu kendi çocuğuna tercih etmek nasıl bir duygu olmalı acaba? Ama şöyle ya da böyle, yine de tamamen anlaşılabilir bir duygu gibi görünüyor. Anneyle baba birlikte ölmüşler; kıyımız boyunca bazen patlayan ve coğrafyaya bütünüyle aşina olan insanları bile kötü yakalayabilen gelgit kabarmalarından birinde boğulmuşlar, Jeffers. Mevsimlerden yazmış, anneyle baba birlikte tekneyle açılmışlar, deniz yükselmiş ve onları alıp götürmüş. Tony de her zaman teknesiyle açılır, ya balık tutuyordur ya da yengeç veya karides tuzakları kuruyordur, ama sanıyorum denizden içten içe korkuyor.

Tony –benim bildiğim kadarıyla– şimdiye kadar tek bir giyim eşyası satın almadı, çünkü manevi babası ve dedesi de iri yarı adam-

larmış ve onlardan geriye yeterli eşya kaldığı için Tony'nin dolabı açıp da bir eksikle karşılaştığı pek olmamıştır. Yine de bu durum giyimde bazı tuhaflıklar ortaya çıkarıyor: Bu belirli durumda –L'yi almak için yaptığımız yolculukta– Tony dedesinin, ekose yeleği ve cep saatiyle tastamam, üç parçalı elbisesini giymişti. Muazzam cüssesi, uzun, beyaz saçları ve koyu renk, kaba hatlı çehresiyle oldukça gizemli görünüyor olmalıydı, ben ona o kadar alışkınım ki bunu her zaman fark edemiyorum. Ben kendimse muhtemelen her zamanki gibi giyinmişimdir, ya siyah ya da beyaz bir şeyler, hangisiydi hatırlamıyorum. Hava durumuna göre kat kat ekleyip çıkarabileceğim yumuşak, dökümlü, şekilsiz giysileri tercih ederim. Hiçbir zaman elbiselerden çok iyi anlayamamışımdır ve özellikle de seçim unsurunu yönetmesi güç bulmuşumdur, bu nedenle de, her şeyi üst üste giyebileceğimi görüp renkleri de siyah ve beyazla sınırlayınca estetiği bir daha hiç düşünmek zorunda kalmayacağımı fark ettiğim gün benim için muazzam bir gün oldu.

Benim görünüşümü bilirsin, Jeffers, daha önce nasılsam ve şimdi nasıl görünüyorsam o gün de öyleydim. Görünüş bakımından her zaman aynı eski iskambil destesini tekrar tekrar karıştırıyormuşçasına kaderci hissetmişimdir kendimi. Ancak Tony'ye rastlamadan önceki o zor yıllarda, ağırlık bakımından, iskambil destesinin bir kısmını gerçekten de kaybetmiştim ve bunlar bana hiç geri gelmedi. Limandaki o gün, kartlar benim ellinci yaşıma göre dağıtılmıştı. Yüzümde bazı kırışıklar vardı ama o kadar çok değildi: İnsanın başına gelen nadir adalet örneklerinden biriyle karşılaştım, gençliğimde kâbusum olan yağlı cildim hayatımın bu aşamasında beni kırışıktan koruyor. Uzun saçlarımda, hep cadılarınkine benzer korkunç bir karışım olduğunu düşündüğüm bazı beyaz teller vardı ama benim görünüşümle ilgili olarak Tony'nin her zaman tek bir dileği oldu: Saçımı kesmemem ve boyamamam. Ne de olsa, saçımı görecek olan da o. O gün, L'nin geldiği gün, hayatımda tek bir kere bile güzelliğimin farkında olduğum bir an yaşamamış olduğum hissinin olağanüstü derecede bilincindeydim, öyle ki, bende hiç güzellikten eser oldu mu diye düşünüyordum. Güzellik bulabileceğim bir şeymiş ya da geçici olarak kaybettiğim veya peşinden koştuğum bir şeymiş gibi gelirdi hep; zaman zaman yakınımdaymış hissine kapılırdım ama hiçbir zaman onu elimde tuttuğum duygusunu hissetmedim. Bunu söyleyerek başka kadınların bu duyguyu hissetmiş olduğuna

inandığımı ima etmiş olduğumu görüyorum ama bunun doğru olup olmadığını bilmiyorum. Örneğin bir kızın annesi hakkında sahip olabileceği türden, içeriden edinilmiş bilgiler anlamında bilgilerle yakından tanıdığım bir başka kadın olmadı. Bir şekilde annenin bu bilgiyi, kendine özgü güzelliğinin incisi olan kızına devrettiğini hayal ediyorum.

L'nin gelişi meselesine dönersek: Gelen yolcular bölümünde plastik sandalyelerimize oturmuş beklerken ana kapıdan bir adamla bir kadın içeri girdi. L'nin diğer yönden gelmesini beklediğimizden onlara pek fazla dikkat etmedik ama sonra bir baktım ve adamın herhalde L olduğunu fark ettim! Adam yaklaştı ve soru sorarcasına benim adımı söyledi, ben de elim ayağım birbirine dolaşarak, elini sıkmak için ayağa kalktım, aynı anda adam yana çekildi ve kadını öne çıkararak şöyle dedi:

"Bu, arkadaşım Brett."

Böylece bir baktım, L'nin elini değil, yirmilerinin sonlarında, duruşundaki hava, giyim kuşam bakımından çevresiyle tamamen uyumsuz, büyüleyici bir yaratığın elini sıkıyorum. Cilalı parmak uçlarını sanki dünyanın bir ucunda değil de Beşinci Cadde'deki bir kokteyl partideymişçesine neşeyle uzatıyordu! Nefes almadan konuşmaya başladı ama ben öyle kötü bir başlangıç yapmıştım ki kadının ne dediğini bile duymuyordum ve durmadan L'ye bakmaya çalışıyordum ama o da bir şekilde kendini kadının arkasına saklamıştı. Bu arada Tony ayağa kalkmıştı. Bu tür durumlarda Tony hiç yardımcı olmaz, orada öyle durur ve tek kelime etmez. Oysa ben toplum içindeki zor durumların ya da gerilimlerin hiçbir türüne katlanamam: İçim boşalır ve sonuç olarak ne söylendiği ve yapıldığını artık fark etmez olurum. İşte bu yüzden, Jeffers, o anlarda hiçbirimizin ne dediğini sana tam olarak söyleyemeyeceğim. Bir tek Tony'yi genç kadınla –Brett'le– tanıştırdığım zaman kadının dehşete kapılmış göründüğünü ve Tony'yi yukarıdan aşağı süzerek hayatımda gördüğüm en ayan beyan değerlendirici bakışlarla ölçüp biçtiğini söyleyebilirim! Sonra bana döndü ve aynı bakışlarla bir de bana baktı; o anda, beni ve Tony'yi cinsel olarak bir arada hayal edip nasıl bir şey olacağını çıkarmaya çalıştığını anladım. Bir tür mektup kutusu şeklinde açık duran tuhaf bir ağzı vardı, çizgi roman silahşörlerinin ağzı gibi, diye düşündüm sık sık sonradan. O çılgın anlarda kadının arkasına saklanan, kaçamak sıvışma hamleleri ya-

pan L'nin küçük, delip geçici bakışlarını yakaladım. İnce ve adaleli ama ufak tefekti, benden ufak; paçaları kıvrılmış beyaz pantolon, deri spor pabuçlar, tertemiz mavi bir gömlek ve boynuna bağladığı renkli bir eşarpla iki dirhem bir çekirdek bir şehvet düşkünü gibi görünüyordu. Çok bakımlı ve özenliydi ve bu beni şaşırttı. Ben onu daha koyu tenli ve daha oturaklı beklerken o bir tür hoplayıp zıplayan, hafif bir tavır içindeydi. Gözleri son derece çarpıcı bir ışık saçan gök mavisi külçelerdi; ne zaman benimkilerle karşılaşacak olsalar iki tane güneş gibi bana doğru parlıyorlardı.

Nasıl olduysa hepsini gelen yolcular alanından çıkarmayı, tepeyi tırmandırıp kamyona götürmeyi başardım. Bu süre içinde, gemiyle değil özel uçakla geldiklerini, Brett'in kuzeninin böyle bir uçağı olan milyarderin teki olduğunu ve adamın onları bir gün önce burada bırakıp sonra başka bir yere çekip gittiğini bize iletebilmişlerdi. Geceyi kasabada bir otelde geçirmişler; bu da beni bu kadar gafil avlamış olan terütaze, iki dirhem bir çekirdek görünüşlerini açıklıyordu, zira bizim taraflara gelenler genellikle buraya ulaşmak için gösterdikleri çaba sonucunda en azından bir dereceye kadar kir pas içinde olurlar. Bu aynı zamanda yanlarında eşya olmamasını da açıklıyordu, çünkü bavullarını otelde bırakmışlardı, biz de yolumuzun üstünde uğrayıp almayı kabul ettik. Onların bütün bir günü ve geceyi burada geçirmiş olduklarını ve benim bunun bilincinde olmadığımı düşünmek tuhafıma gitti, neden bilmem Jeffers ama bu onları bizden güçlü kılıyor, daha avantajlı duruma getiriyordu. Genellikle gözümüze çok güvenilir ve dost görünen kamyona vardık ve ben bir kamyona, bir de yanında üç parçalı takım elbisesiyle dikilen Tony'ye baktım ve içime derin bir kaygı düştü, hani yıldırımın bir ağacı tepeden tırnağa delip geçerek içini boşaltması gibi. Ah, ben bunu hiç de böyle planlamamıştım! Birden, yaşadığım hayata dair inancımın sürmeyeceğinden, inşa ettiğim her şeyin çökeceğinden ve yine mutsuz olacağımdan korktum, o anda işin içinden nasıl çıkacağımı bilmiyordum. Besbelliydi ki birinci mesele, bizim için bütünüyle sürpriz olan Brett denen kadının varlığıydı. Bu, L'nin aldırmazlığını artırmak şeklinde ikinci bir sorun daha yaratıyordu. L'nin kadını, önüne yerleştirdiği bir engel, bir kalkan olarak kullanacağını derhal anladım. Onu belki de bu amaçla, yolculuğunun hedefindeki bilinmez durumdan korunmak için yanında getirmişti ve bu da kendini benden korumak anlamına geliyordu!

Şunu da eklemem lazım, Jeffers: Genelde konuklarımdan, hatta bu kadar uzun zamandır ilgi duyduğum ve eserleriyle özel bir iletişim içinde olduğum L'den bile gelecek özel bir ilgiye ihtiyacım da olmaz, bunu beklemem de. Ama bizim duruma benzer düzenlemelerde belirli koşullar vardır, bunlar olmadan bir dizi kötüye kullanım mümkün hale gelir; bu koşulların en başında ve öncelikli olaraksa mahremiyetimizin ve yaşantımızın saygınlığının korunması geliyordu. L ile yazışmamız sırasında söylediği çeşitli şeylerden edindiğim izlenime göre kendisi, büyük bir kısmının varlıklı olduğu anlaşılan dostlarından ve tanıdıklarından bazı lütuflar kabul etmekten gocunmuyordu. Biz yoksul olmaktan çok uzaktık ama sade bir yaşam sürüyorduk ve etrafımızdaki kişilerle aramızda büyük bir güven ilişkisi vardı, yani ona şatafatlı bir tatil ya da kendi malı gibi kullanacağı lüks bir yer öneriyor değildik. Şimdiye kadar konuk ettiğimiz tüm kişiler bunu derhal ve doğal bir şekilde anlamışlardı ve mahremiyetle beraberlik arasında, hepimizin içgüdüsel olarak buluştuğu bir çizgi olmuştu. Ancak L'ye, daha çok da Brett'e bakınca, yuvamıza ilk kez bir kafadan çatlak mı davet ettik diye merak ettim.

Yapılacak ilk şey hepimizi kamyona sığdırabilmekti, sonra otele uğradığımızda ise eşyalarını da sığdırabilmekti. Pek çok bavul ve çantaları vardı. Tony uzun bir süreyi bunları nasıl yerleştireceğini düşünerek geçirdi, diğerlerimiz ise yolda durup söyleyecek söz bulmak için etrafa bakındık durduk. L bana sırtını dönüp ellerini ceplerine sokmuş, sahile vuran dalgalara bakıyor, bu sırada rüzgâr gömleğini kabartıyor, dalgalandırıyor, aklaşmakta olan kısa, yumuşak saçlarını başına dümdüz yatırıyordu. Ben de, önce insanın bacaklarına dolanıp sonra da kucağına atlayan bir kedi gibi, bedensel alanına girip oraya yerleşen kurnaz ve yapışkan cinsten bir kişi olduğunu zaten anlamış olduğum Brett'le baş başa kalmıştım. İngilizdi: L'nin mektuplarından birinde "İngiliz arkadaşı"ndan söz ettiğini hatırladım ve acaba o arkadaş bu mu diye merak ettim. Çok konuşuyordu ama çoğu zaman cevap verebileceğim bir şey söylemiyordu ve dediğim gibi, büyüleyici bir güzelliği vardı. Bu yüzden bütün olayda, insanı seyircisi haline getirdiği bir gösteri icra ediyor havası vardı. Sapsarı, yumuşak, dalgalı saçları ve ince ince işlenmiş küçük bir yüzü, kalkık bir burnu ve sarsıcı, kocaman kahverengi gözleri, bir de tuhaf, yırtıcı bir ağzı vardı. Desenli ipek-

ten, beli sıkıca oturmuş, terzi elinden çıkma bir elbise, kırmızı, çok yüksek topuklu bir çift de sandalet giymişti, yokuşu tırmanırken bu pabuçların üzerinde ne kadar hızlı hareket ettiğine şaştım. Bavullar konusunda Tony'ye durmadan öğütler veriyor ve adamcağızın işine engel oluyordu ki, L hiç beklenmedik bir şekilde dönüp omzunun üstünden ona sertçe "Sen karışma Brett" dedi.

Eh, Tony de yaptığı işi uzattıkça uzattı ve tam artık yola çıkabileceğimizi düşündüğümüz bir anda aniden başını iki yana sallayıp bütün bavulları indirerek her şeye yeniden başladı; bu arada rüzgâr hızını artırmış, hava soğumaya başlamıştı. Önümüzdeki sarsıntılı yolculuğu, sessiz, rahat evimle bahçemi ve bunun nasıl hoş, sıradan bir gün olabileceğini düşünerek, başıma açtığım dertler nedeniyle kendimi epeyce perişan hissetmeyi başardım. Sonunda, L ile Brett çaresiz sıkış tıkış bankta, Tony ile ben de önde oturacağımız şekilde kamyona bindik. Motorun gürültüsü nedeniyle daha fazla sohbet imkânı kalmayacağına güveniyordum. Eve giderken yol boyunca, bir tür çarpışma ya da çarpma geçirdiğim izlenimini besledim, başım, içinden fışkıran birbirine zıt her türlü hissiyat ve uyumsuzlukla dönüyordu ve böyle zamanlarda hep hissettiğim boş ve ölü bir duygu içimi sarmıştı. Sakin sakin önündeki yola bakan Tony'nin profilden görünen yüzü böyle hissettiğim anlarda bana genellikle çok rahatlatıcı gelirdi ama bu olayda durumumu neredeyse daha da beter bir hale getiriyordu, çünkü L'nin ve Brett'in Tony'nin kişiliğini kavrayıp kavrayamayacaklarından ya da Tony'nin onları anlayıp anlayamayacağından emin değildim ve her şeyin üstüne bir de iki tarafı birbirine açıklamak zorunda kalmak istediğim son şeydi.

Yolculuk hakkında pek fazla şey hatırlamıyorum –zihnimden silmişim– ama bir noktada Brett'in öne eğilip şöyle söylediğini hatırlıyorum:

"Aslında saçındaki beyazları gizlemek istersen saçını boyayabilirim. Bunu kimsenin tahmin edemeyeceği şekilde yapmanın yolunu biliyorum."

Brett tam arkamda oturuyordu ve besbelli ki saçımı arkadan incelemek için bol bol fırsatı olmuştu.

"Aslına bakarsan saçların oldukça kuru" diye de ekledi, hatta söylediğini kanıtlamak için parmaklarını saçlarımın arasından geçirdi.

Artık pek yorum işitmediğim bir hayat sürdüğümden, yorum ve eleştirilerle ilişkimden ve sık sık hissettiğim görünmez oldu-

ğum duygusundan söz etmiştim, Jeffers. Bunun sonucu olarak da herhalde yorumlara karşı aşırı bir duyarlılık ya da alerji geliştirmiş olabilirim; ne sebeple olursa olsun, bu kadının parmaklarını saçlarımda hissetmemin sonucunda çığlıklar atıp etrafa saldırmamak için kendimi zor tuttum! Ama tabii bu duyguları içime gömdüm ve gelgit alanına varıp da kamyondan inebileceğimiz âna kadar, bir hayvan gibi, dilsiz bir azap içinde öylece oturdum.

Justine ve Kurt her şeyi tam umduğum gibi hazırlamışlardı ama sorun şuydu ki, umduğum artık geçerli değildi. Mumları ve ateşleri yakmışlar, masayı gelgit alanından kopardıkları ilk bahar çiçekleriyle süslemişler ve evi sıcaklık ve güzel yemek kokularıyla doldurmuşlardı. Gençlere özgü kabul edicilikle, fazladan bir kişi olmasını telaşsızca karşıladılar ve Brett için bir tabak daha koydular. Yemeğe oturmadan önce yerleşsinler diye ben L ile Brett'i diğer eve götürdüm, bu arada Tony de eşyaları boşaltmak için kamyonu oraya kadar getirdi. Her şeyi Tony'ye bırakarak gidip yatağıma yatmayı ve örtüleri başıma çekip tek bir kelime daha etmek zorunda kalmamayı ne kadar isterdim! Ama ne benimle yer değiştirmek Tony'ye düşerdi ne de onunla yer değiştirmek bana. Biz iki farklı kişiyiz ve oynayacak farklı rollerimiz var. Bu yasanın hükümsüz olmasını ara sıra çok istesem de hayatımın temelinin bu yasaya dayandığını her zaman bilirim.

Diğer evin kapısını açıp da içeri girdiğimizde ve ışıkları yaktığımızda, içerisi gözüme aniden zavallı ve sefil göründü. Sanki L ve Brett, şık bavulları ve pahalı giysileriyle, lükse alışkın havalarıyla yeni bir ölçüt, yeni bir görme biçimi getirmişlerdi ve böylece eskiden kalan şeyler artık eski biçimlerini koruyamaz olmuştu. Ahşap dolaplarla raflar kaba ve karman çorman görünüyor, ocak, masa ve koltuklar elektrik ışığında kasvetli duruyordu. O sırada artık hava eni konu kararmış olduğundan ve perdeler de çekilmemiş olduğundan camlarda keskin bir şekilde yansıyorduk. Bakışlarımı camlara yansımış olan görüntülerden uzak tutarak perdeleri kapadım. L etrafa bakındı ve hiçbir şey demedi. Söyleyecek bir şey yoktu ama Brett'in bir yorumda bulunma dürtüsünü bastırmasının fiziksel olarak mümkün olmadığını zaten anlamıştım, bu yüzden kıkırdayarak gülüp "Tam korku filmlerinden fırlama ormandaki kulübe!" diye bağırması beni hiç şaşırtmadı.

L'ye ünün, meslek hayatının başında, daha yirmili yaşlarındayken çok güçlü bir şekilde geldiğini hatırlıyorsundur, Jeffers. O tarihten sonra, sanki taşısın diye eline çok ağır bir nesne verilmiş gibi hissetmiştir herhalde. Böyle şeyler deneyimin akışını saptırıyor ve kişiliği şekilsizleştiriyor. Bana ailesinin evini henüz çocukken, on dört on beş yaşlarındayken terk edip şehre gittiğini anlattı. O dönemde nasıl ayakta kalmış, bilmiyorum. Annesinin, önceki evliliğinden çocukları varmış ve anlaşılan o daha büyük çocuklar ona saldırıyor ve bir şekilde hayatını tehdit ediyorlarmış; bu yüzden evden kaçmış. Babası onun koruyucusu ve dostuymuş ama galiba kanserden ölmüş.

Issız, kasvetli bir yerde, kilometrelerce uzanan boş toprakların ortasındaki küçük bir kasabada oturuyorlarmış. Annesiyle babasının küçük bir mezbahası varmış ve aile mezbahanın tam karşısında yaşıyormuş. En eski anılarından bazılarında yatak odasının penceresinden bakınca evin önünde gagalarıyla kan gölcüklerini didikleyen tavuklar görürmüş. İlk eserlerinde görülen ve insanları dehşete sürükleyip dikkatlerini çeken ve genel, toplumsal şiddetin ürünü olarak anlaşılmış olan şiddet muhtemelen daha ilkel ve kişisel bu şiddetten kaynaklanıyordu. Bu, L'nin bir daha eleştirmenlerin beklediği türden ürünler verememesini açıklıyor mu bilmiyorum, çünkü eleştirmenler ondan kendilerini dehşete düşürmeye devam etmesini beklediler ama aslında o baştan beri kendi içine bakıyordu. Bu yüzden bundan sonra L'nin ünü ve başarısı yokuş yukarı bir tür ağır aksak yürüyüş oldu ve bu yürüyüşe hep, açığa vurulmamış bir şeyler olduğu duygusu ve yarı yarıya ifade edilmiş bir hayal kırıklığı eşlik etti; ancak yıllar boyunca resim sanatı bazen moda olduğu bazen de olmadığı halde o, kısmen virtüözlük seviyesindeki yeteneği nedeniyle prestijini ve sanatsal onurunu hiç kaybetmedi. Zevklerde meydana gelen değişimleri başarıyla atlattı ve çoğu zaman insanlar neden atlattığını merak ettiler ama sanıyorum bunun sebebi öncelikle kendini onlara satmamış olmasıydı.

Sana bütün bunları anlatıyorum, Jeffers, çünkü L'nin bana anlattıkları da bunlar: L'nin çocukluğuna dair bu gerçekler –eğer gerçek iseler– genel olarak biliniyor mu bilmiyorum. Sana başka kanıtlar sıralamak, olayların daha güzel resimlerini sunabilmek için yeni yeni şeyler uydurmak veya onları olduğundan iyi göstermek ya da en kötüsü, seni benim duygularımla ve benim olayları nasıl gördüğümle özdeşleştirebilmek fikri cazip gelse de, sana anlattıklarımın doğrulayabildiğim şeyler olması benim için önemli. O öbür saydıklarım birer sanat ve bu sanatı icra eden yeterince sanatçı tanıdığım için onlardan biri sayılmayacağımı anladım ben! Yine de sanıyorum, yaratıcıların eserleriyle ilgilenme ve onları anlama yeteneğinden doğan ya da buna dönüşen, hayatın yüzeyini ve girdiği şekilleri okuyabilmek diye daha yaygın bir yetenek de var. Yani insan yaşamın dokusunda sanatın –ya da belirli bir sanatçının– ilkelerinin yansıdığını görünce yaratma sürecine tuhaf bir yakınlık duyabiliyor. Bu, L'ye karşı hissettiğim dürtüyü bir ölçüde açıklayabilir: Örneğin gelgit alanı L'nin ışık ve algı ilkelerinin pek çoğuna o derece uyuyor ki, onun yaptığı bir tabloymuş gibi görünen bu alana baktığımda, çoğu zaman, bir anlamda L'nin henüz yaratmadığı eserlere bakıyordum ve bu yüzden onları –galiba– ben yaratıyordum. Bu yarım yaratının ahlaki boyutundan emin değilim ama yalnızca etkinin ahlaki boyutuna benzer olduğunu ve dolayısıyla da insanlara özgü işlerde hem iyi hem de kötü sonuçları olan kuvvetli bir güç olduğunu söyleme cesaretini göstereceğim.

L'nin gelişinden sonraki sabah erken kalktım, ağaçların arasından güneşin pembe ve altın renkte doğuşunu gördüm ve kalkarak Tony'yi hâlâ uyur halde bırakıp dışarı çıktım. Bir gün öncesinin bütün şokları ve sarsıntılarından sonra kendimi yatıştırmaya ve yeryüzündeki yerimle tekrar bağlantı kurmaya yönelik büyük bir ihtiyaç duyuyordum; tabii o güzelim sabah ışığında, dünkü olayların hiçbiri o zaman hissettiğim kadar kötü gelmedi bana. Parlayan ıslak çimenlerin arasından yürüyerek, ağaçların gelgit alanına doğru açıldığı ve baş kısmı kalkık teknenin denize doğru özlem içinde uzandığı noktaya vardım. Su yükselmişti ve buranın gelgitine özgü biçimde, bir bedenin uykuda dönerek gerinmesi ve açılmasına benzer bir şekilde, sessiz ve büyülü haliyle karayı kaplayarak uzanmıştı.

Orada, teknenin yanında, benim baktığım şeye bakan L'yi gördüm; hâlâ geceliğimle durmama ve bir karşılaşmaya hazır olmama-

ma rağmen ona doğru yürüyüp selam vermekten başka seçeneğim yoktu. Onun kasten yaptığı bir sabotaj olmasa da, sırf kendisinin kontrol edilmesi mümkün olmadığı gerçeğinden dolayı, irademin ve olayları kendi bakışımdan görmemin elimden alınışı, en mahrem alışverişlerde bile denetimimin gasp edilmesi onunla ilişkilerimin temelini oluşturacaktı, bunu zaten anlamıştım. Onu hayatıma davet etmek tamamen benim yarattığım bir sorundu! Ve o sabah birden gördüm ki, o âna kadar beni ne kadar kızdırmış, çirkinleştirmiş ve keyfimi kaçırmış olursa olsun, denetimi kaybetmem, sanki kendisi başlı başına bir tür özgürlükmüş gibi, bana yeni olasılıklar vaat ediyordu.

Yaklaştığımı duydu ve dönüp benimle konuştu. L'nin ne kadar alçak sesle konuştuğundan söz etmemiştim, Jeffers: Yan odadan gelen sesler gibiydi, müzikle konuşma arası bir şey gibiydi, bir mırıltıydı. Onu duymak için dikkati toplamak gerekiyordu. Ancak o konuşurken gözlerinden çıkan ve insanı bulunduğu yere mıhlayan ışık seni o noktaya perçinliyordu.

"Burası çok hoş" dedi. "Size çok minnettarız."

Dinç ve sinekkaydı tıraşlıydı. Güzelce ütülenmiş bir gömlek giymiş, boynunda düğümlediği bir başka eşarp takmıştı. Minnetten söz etmesi sanki ona bir rüşvet vaat etmişim ve o da kibarca reddetmiş gibi beni anında utançla doldurdu. Daha önce söylediğim gibi, bu, onun buradaki varlığı olgusunu bütünüyle benim sorumluluğum haline getiriyordu. Konukların çabucak ya kendi bağımsızlıklarını bulmalarına ya da bulmuş gibi yapmalarına ve –bencilce bir bakış açısından söyleyecek olursam– bunda kendileri için bir avantaj olduğunu açıkça belirtmelerine alışmıştım. L ise tam tersine, istemediği bir yere götürülmüş terbiyeli bir çocuk gibi davranıyordu.

"Burada olmak zorunda değilsiniz" dedim ya da kendimi böyle söylerken duydum, zira genelde böyle şeyler söyleyen biri asla değilimdir.

İrkilmiş göründü ve gözlerindeki ışık bir an için söndü, sonra tekrar yandı.

"Bunu biliyorum" dedi.

"Ben minnet istemiyorum" dedim. "Kendimi çapaçul ve çirkin hissetmeme sebep oluyor, bir teselli mükâfatı gibi."

Sessizlik oldu.

"Pekâlâ" dedi ve yüzüne yaramaz bir gülümseme geldi oturdu.

Buruşuk geceliğim, taranmamış saçlarım ve kırağı yüzünden üşümekte olan çıplak ayaklarımla orada öylece durup gözyaşlarına boğulmak istediğimi hissettim, üstüme birbiri ardına böylesine şiddetli dürtüler üşüşüyordu. Yere yatıp çimenleri yumruklamak istiyordum; L ile konuşmamızda denetimi zaten kaybettiğimi bildiğim halde, denetimimi bütünüyle kaybetme deneyimi yaşamak istiyordum.

"Yalnız geleceğinizi sanıyordum" dedim.

"A" dedi yumuşak bir sesle, "doğru, öyle sanıyordunuz." Sanki bana bilgi vermeyi unutmuş olmasından öte bir sorun yokmuş gibi konuşmuştu. "Brett kafa dengidir" diye de ekledi.

"Ama bu her şeyi değiştiriyor" diye sızlandım.

O ilk konuşmamızdan itibaren L'ye karşı, neredeyse akrabaymışız, kardeşmişiz gibi –neredeyse aynı kökü paylaşıyormuşuz gibi– hissettiğim sıkı fıkı yakınlığı sana aktarmam çok zor, Jeffers. Sanki o âna kadar bütün hayatım yalnızca bir kendimi kontrol etme ve bir şeyleri içimde tutma süreciymiş gibi, ağlamak, onun önünde kendimi bırakmak için hissettiğim arzu, beni benden alan bu fark etme duygusunun bir parçasıydı. L ile bütün alışverişlerimde hissedeceğim gibi o anda da hiç de çekici olmadığımın keskin bir şekilde bilincindeydim ve bunu hatırlamak ne kadar acı verse de sanıyorum bu duygu oldukça önemli. Çünkü aslında çekici olmadığım doğru değil, hele hayatımın başka dönemlerindekinden daha az çekici kesinlikle değildim: Ya da daha doğrusu, kadın olarak nesnel değerim ne olursa olsun, beni kuşatan çirkin ya da itici olduğum duygusu dışarıdan yapılan bir inceleme ya da bir dış gerçeklikten değil, kendi benliğimden geliyordu. İçimde taşıdığım bu görüntü sanki başka gözlerce de görülür hale gelmişti, özellikle de L'nin gözlerince, ama Brett'in gözleri tarafından da – o durumdayken Brett'in her şeye burnunu sokması ve imalı değerlendirmeleri katlanılmaz şeylerdi! Fark ettim ki, bu çirkinliği yaşadığım sürece içimde barındırmıştım ve bunu L'ye sunarak belki de o çirkinliği benden alabileceği ya da bana ondan kurtulma fırsatı verebileceği inancıyla boğuşup durmaktaydım.

Şimdi geriye dönüp baktığımda, o sırada yaşadığım şey, belki yalnızca bölmelere ayrılmış olan kendi tabiatımla karşı karşıya kalmış olmanın dehşetiydi. Kendilerini aynı şekilde bölmelere ayrılmış halde tutan başka kimselere neyi gösterip neyi göstermeyeceğime

karar verdiğim şeyleri tutuyordum bütün bu bölmelerde! O âna kadar Tony gözüme tanıdığım en az bölünmüş insan olarak görünürdü: Her halükârda, azalta azalta kendini iki bölmeye indirmişti, söylediği ve yaptığı şeyler ile söylemediği ve yapmadığı şeyler. Ama L karşılaştığım ilk tamamen bütünleşmiş kişiydi ve sanki kapana kıstırılması gereken bir yabani hayvanmışçasına, içgüdüm onu yakalamamı söylüyordu. Ama aynı zamanda da, L'nin tabiatında yakalanmamak olduğunu ve yalnızca korkunç bir özgürlük içinde ona katlanmak zorunda kalacağımı da fark ediyordum.

Gözlerini benden suya ve gelgit alanına doğru çevirerek konuşmaya başladı, ben de söylediğini işitmek için gerilmek ve hiç kıpırdamadan durmak zorunda kaldım. Güneş biraz daha yükselmişti ve ağaç gölgelerini bizim durduğumuz çimenlerin üzerinden geriye doğru itiyordu. Aynı şekilde su da ilerliyordu, öyle ki biz buradaki manzarada gerçekleşen ve bu yüzden insana bir dönüşme eylemine katıldığını hissettiren, neredeyse belli belirsiz o değişim süreçlerinden ikisinin arasında kalmıştık. Kıpırtısızlık arttıkça artar, hava gitgide daha fazla yoğunluk yüklü hale gelir ve sonunda deniz bir kalkan gibi ışığını geri vermeye başlar. L'nin sözlerini sana aynen tekrar edemem, Jeffers: Zaten hiç kimsenin bu türden derin bir konuşmayı tamı tamına aklında tutabilmesinin mümkün olduğunu sanmıyorum ve ben de, bir anlatı uğruna da olsa, hiçbir şeyi yanlış aktarmamakta kararlıyım. Toplumdan duyduğu bıkkınlıktan, sürekli olarak toplumdan kaçma ihtiyacı içinde olduğundan ve bunun, ne türden olursa olsun kendine bir ev saptamak konusunda sorun yarattığından söz etti. Daha genç bir adamken bu hafif evsizlik onu rahatsız etmiyormuş; hayatının daha sonraki yıllarında, tanıdığı insanların, servetlerinin alçıdan modelleri olan, içi insanlı evler yaratmalarını izlemiş. Bu yapılar bazen havaya uçmuş, bazense yalnızca içinde yaşayanları boğmuş ama kişisel olarak, gittiği her yerde önünde sonunda başka bir yere gitme istediği duymadığı hiç olmamış. Ona gerçek gelen tek yer New York'taki stüdyosuymuş, ta baştan beri sahip olduğu yer. Sayfiye evinde de kendine ikinci bir stüdyo inşa etmiş ama orada çalışamıyormuş, orada olmak kendi kendisinin müzesinde bulunmak gibiymiş. Yakın bir tarihte orasını satmak zorunda kaldım, dedi bana, şehirdeki evi de. Böylece bir tek ilk sahip olduğu stüdyoyla kalarak en baştaki haline dönmüş. Dediğine göre, tıpkı bunun gibi,

başka insanlarla da kalıcı bir şeyler kuramamıştı. Öylesine sık aralarla bir kazanıp bir kaybeden, yine kazanıp yine kaybeden, hayata doymamış bir sürü açgözlü görmüştü ki, bu kişiler muhtemelen kazançlarının uzun ömürlü olmadığının bile farkında değillerdi; ayrıca, dıştan bakınca dayanıklı görünen şeylerin içinde gizlenebilen çürümenin pek çok örneğini de görmüştü. Onun ilgisini çeken, bir şeyleri kaçırmış olabileceğine dair bir kuşku değil, farklı bir kuşkuydu; başka bir şeyi, nihai olarak gerçeklikle ilgili olan ve gerçekliği kendisinin var olmadığı bir yer olarak tanımlayan bir şeyi görememiş olduğuna dair kuşkusuydu.

Geri dönüp bunun ışığında çocukluğumu yeniden düşünmek zorunda kaldım, dedi, halbuki uzun zamandır fark ediyordu: Hayatının belirli ayrıntıları o kadar karmaşa içindeydi ki, içinden yalnızca özü çıkarılmalı ve ayrıntılar atılmalıydı. Yine de emindi, gözden kaçırdığı bir şeyler vardı orada, hayatının erken dönemlerinde öne çıkan bir özellik olan ölüme dair bir şey. Daha en baştan yaşama içgüdüsünü ölümden almıştı: Başka bir çocuğu korkutabilecek olan mezbahadaki hayvanların ölümü bile, onda defalarca, bir notanın çalınması, kendi varlığının onaylanması gibi bir duygu yaratmıştı. Dehşete düşmemiş olmasının ve duygusuzluğunun belki de bir şeye defalarca maruz kalmanın sonucu olan körelmeye bağlanabileceğini düşünmüştü ama eğer bu doğruysa neredeyse en baştan beri körelmiş olması gerekirdi. Yok, o notanın çalınmasında başka bir şey daha vardı, her şeyle eşit olduğuna dair bir his ki bu his aynı zamanda bu şeyleri atlatabilerek hayatta kalma yeteneği olduğu anlamına da geliyordu. Kendisi ölümcül bir darbe alamazdı ya da hep buna inanmıştı: Yok edilmeye tanık olmuş olsa da kendisi yok edilemezdi. Hayatta kalabilmiş olmasını özgürlük olarak kabul etmişti ve özgürlüğünü alıp kaçmıştı.

L'ye Tony'nin de erken yaşta bir ölüm deneyimi geçirdiğini ve buna tam tersi yönde, sonsuza kadar bulunduğu yerde kalarak tepki verdiğini söyledim. Tony'nin önceleri tutuculuk ya da ihtiyatlılık olarak gördüğüm bu kök salmasına bazen laf ederdim ama kökleşmesindeki direnci tekrar tekrar gördüğüm için saygı duymaya başlamıştım. Herhangi bir şeye saygı duymakta büyük zorluk çekerim, dedim, bana değişmez ve sabit olarak sunulan her şeye içgüdüsel olarak isyan ederim. Tony'ye rastlamadan önceki, zorluk çektiğim dönemde, dedim ona, bana bir psikanalist tav-

siye edilmişti. Psikanalist bir kâğıt parçası üzerine karakterimin haritasını çizmişti. Karakterimi buruşuk bir A4 kâğıdı üstünde özetleyebileceğini sanmıştı! Bu onun numarasıydı ve bundan övünç duyduğunu görebiliyordum. Psikanalistin haritasında, anlaşılan nesnel gerçekliği temsil eden merkezi bir sütun, bunun etrafında da boşluğa doğru fışkıran birçok ok vardı. Oklar daha sonra birleşiyor ve sonsuz çatışma içeren bir daire oluşturuyorlardı. Bu okların yarısı isyan etme içgüdüsüne, diğer yarısı ise uyumlu olma içgüdüsüne uyuyordu ve bunun ima ettiği ise şuydu: Bir şeyle uzlaşmaya girer girmez hemen ona isyan ediyordum ve isyan eder etmez tekrardan uyum göstermek için büyük bir dürtü hissediyordum – bütünüyle bana ait, döne döne yapılan anlamsız bir dans! Psikanalist bu açıklamanın sapına kadar dâhice olduğunu düşünüyordu ama o sıralarda beni yalnızca kendime zarar verme arzusu pençesine almıştı, bir köpek gibi boynumdan yakalamıştı beni. Bu yüzden psikanaliste gitmekten vazgeçtim çünkü o köpeği üzerimden alamayacağını görebiliyordum. Ancak isyan konusunda haklı olduğunu ortaya çıkarmam ya da tahminime göre onun böyle düşünerek memnun olması beni üzdü.

Aylar sonra psikanaliste sokakta rastladım, diye anlattım L'ye, adam hafif bir sitem havasıyla yanıma geldi ve bana nasıl olduğumu sordu, bense güpegündüz orada durup onu suçladım. Sanki bir konuşma tanrısı beni kaldırımın üstünde teslim almış gibi, ağzımdan anlam yüklü büyük cümle çelenkleri çıkararak nutuk attım. Ona şunları hatırlattım: Küçük bir çocuk annesi olan ben, kendimi yok edebileceğimden korkarak sıkıntı içinde ona gelmiştim ve o hiçbir şey, kızımı ya da beni koruyacak hiçbir şey yapmamış, yalnızca bir kâğıt parçasının üstüne bir şeyler çiziktirerek benim otorite kompleksimin kanıtını ortaya sermişti – sanki çektiğim acılar yeterince kanıt değilmiş gibi! Konuşmamın yarısına geldiğimde psikanalist teslim oluyorum gibisinden kollarını yukarı kaldırmıştı: Yüzü bembeyaz olmuş ve aniden zayıf ve yaşlı görünmeye başlamıştı. Kolları hâlâ havada, kaldırımda geri geri giderek benden uzaklaşmaya başladı, ta ki yeterince uzaklaşarak dönüp kaçabileceği noktaya gelinceye kadar. Teslim olduğunu gösterecek şekilde kollarını kaldırmış kaçan bu adamın görüntüsü, dedim L'ye, bir türlü barışamadığım her şeyin temsilcisi olarak zihnimde kaldı. Benim için fiziki bedenimden kurtuluş yoktu. Ama o kaçıverebilmişti!

L parlak gözlerini benim gözlerime dikmiş, eli ağzının üstünde, dinliyordu.

"Ne korkunç bir zalimlik" dedi ama eli ağzının üstünde olduğundan, gülümsüyor mu, hiddetli mi ya da hangimizi zalimlikle suçluyor, anlayamamıştım.

Bir süre sessizlik içinde durduk. L çocukluğunu anlatmaya devam etmek amacıyla tekrar konuşmaya başladı. Öyle ki onun sözünü kesmiş olmam kibarca kenara kaldırılmış oldu. Bunun, L'nin başka kimselere ilgi duyma yeteneğinin olmamasından kaynaklandığını sanmıyorum, sonuçta öykümü dikkatle dinlemişti, bundan emindim. Ama birbirimizi yaralarımızı göstermeye teşvik ettiğimiz empati oyunu onun oynamak istemediği bir oyundu. Kendini bana açıklamaya karar vermişti, hepsi buydu, karşılığında benim ona ne sunacağımsa benim bileceğim bir şeydi. Anlıyordum ki, bu açıklamanın yapıldığı ilk insan ben değildim; L bir galeride ya da sahnede kendisiyle söyleşi yapılırken kendi hakkında hemen hemen aynı şeyleri anlatıyordu herhalde. Bir insan ancak bu hakkı kazandığını hissederse böyle konuşur. Ve ben bu hakkı kazanmamıştım, en azından onun gözünde kazanmamıştım, en azından henüz değil!

Çocukluğunda, babasının hasta olduğu ve annesinin üzerindeki yükü azaltmak için kendisinin bir süre bir hala ve enişteyle yaşamak üzere evden gönderildiği zamanı anlatmaya başladı bana. Bu çiftin kendi çocukları yoktu ve kaba ve gürültücü tiplerdi, anlattığına göre. En büyük eğlenceleri ve heyecanları birbirlerinin başına kötü şeyler geldiğini görmekti. Halası fırında bir yerlerini yakınca enişte sinin mutlulukla bağırdığını ve ellerini ovuşturduğunu hatırlıyordu; enişte başını kapının kasasına vurduğunda halası kahkahadan kırılıyordu; tartıştıklarında, ellerinde soba demiriyle ya da tavayla mutfak masasının etrafında birbirlerini kovalarken gayet mutlu bir şekilde birbirlerini yaralayabiliyorlardı. Bu iki kişinin çizdiği karakter kavramının zamanımızda yaşamaya devam ettiğinden bile emin değildi. Daha çok hayvana benziyorlardı ve bu onu, acaba karakter modern çağda insanların uzaklaştıkları, özünde hayvani olan bir nitelik midir diye düşünmeye sevk etmişti. Halası ve enişte si ona özel bir ilgi göstermemişlerdi, tabii ona zarar vermezlerdi ama babasının hastalığı sırasındaki zor döneminde onu nasıl teselli edeceklerine dair hiçbir fikirleri de yoktu: Okul ödevlerine ek ola-

rak ondan zorlu fiziki işlerden kendi payına düşen kısmı yapmasını da bekliyorlardı; bir süre sonra onu okula göndermekten de bütün bütüne vazgeçmişlerdi. L giderek fark etmişti ki, kendisi halasının ve eniştesinin evinde kalmaya devam ederken babası ölecek olursa, büyük ihtimalle haberi duyunca yalnızca omuz silkip işlerine devam edeceklerdi. Ona söylemeyebilirlerdi de. L bu olayı o kadar net bir şekilde hayal edebiliyordu ki, gerçekleşmeden önce eve dönmek için çırpınıyordu. Eve dönmeyi başarmıştı, babası öldüğünde halasıyla eniştesini unutmuştu bile ama daha sonra, özel bir önem taşımadığı insanların arasında geçirdiği bu süre ve öyküdeki rolünü oynayabileceği yere dönmek için hissettiği acil ihtiyaç tekrar aklına gelmişti. Bu, ölümün, o âna kadar gördüğü kanlı görüntülerin hepsinden daha net bir görüntüsüydü. Orada olup görse de, görmese de, gerçekliğin vuku bulacağını böyle keşfetmişti.

Güneş tepemizde iyice yükselmişti, biz ise birlikte durmuş gelgit alanına ve günün güzelliğine bakıyorduk ve ben o anda –ne kadar kısa olsa da– yaşamanın nadir hissedilen huzurunu bütünüyle hissettim.

"Umarım size engel olmuyoruzdur" dedi L o sırada. "Böyle bir keyfi berbat etmeyi hiç istemem."

"Neden berbat edeceğinizi anlamadım" dedim, tekrar alınganlık göstererek. Böyle şeyler söylememesini ne kadar isterdim!

"Şansımın artık tükendiğini hissediyorum, o kadar" dedi. "Bu geçtiğimiz aylarda her şey çok berbattı. Ama artık buna aldırıyor muyum acaba diye bile düşünmeye başladım. Şans tekerleği tekrardan dönebilir ama zamanda geri gidiyormuşum gibi geliyor, ileri değil. Her gün kendimi daha hafif hissediyorum. Çok da kötü bir şey değil, mülksüzleşme yani."

Bunun yalnızca bir erkeğe –hem de bakmak zorunda olduğu bir ailesi olmayan bir erkeğe– nasip olabilecek bir duygu olduğunu söyledim. Neyse ki, bunun bir de benim gibi dertli insanların cömertliğine dayandığını eklememeyi başardım, Jeffers! Ama keşke söyleseymişim, çünkü düşündüklerimi zaten duydu.

"Hayatımın trajediden farklı bir şey olduğunu sanmayın sakın" dedi yumuşak bir sesle. "Sonunda bir dilenciden farkım yok, zaten hiçbir zaman bundan fazla bir şey olmadım."

Ben durumu hiç de böyle görmüyordum ve bunu söyledim. Bir kere, bir kadın bedeni içinde doğmuş olmamak başlı başına bir

şanstı: Kendi özgürlüğünü göremiyordu çünkü bunun kendisinden ne kadar temel bir biçimde esirgenmiş olabileceğini kavrayamıyordu. Dilenmek başlı başına bir özgürlüktü, en azından muhtaçlık durumuyla eşitliği ifade ediyordu. Benim kayıp deneyimlerimse, dedim, bana tabiatın ne kadar acımasız olduğunu göstermeye yaradı sadece. Tabiatta, yaralı olan sağ kalamaz: Bir kadın hiçbir zaman kendini kadere bırakıp oradan sağlam çıkmayı bekleyemez. Hayatta kalmak için komplolar kurması, birileriyle işbirliği yapması gerekir ama bunun ardından aydınlanmaya ermesi nasıl mümkün olabilir?

"Aydınlanmaya ihtiyacınız yok diye düşünmüşümdür hep" diye mırıldandı. "Bir şekilde zaten bildiğinizi sanırdım."

Bunu söylerken sesinde alaycı bir şey vardı: Her neyse, kadınların ilahi ya da ebedi bir bilgiye sahip olduğuna dair bu fikri bir şaka haline getirmeye çalıştığını iyi hatırlıyorum, bu da kadınlar üzerine kafamı yormaya değmez demekle aynı kapıya çıkıyordu.

Buradayken portre yapmayı denemeyi düşündüğünü söyledi. İçinde bulunduğu şartlardaki değişikliğin insanları daha net görmesini sağladığına dair bir şeyler.

"Tony'nin bana poz verip vermeyeceği hakkında ne düşündüğünüzü sormak istemiştim" dedi.

Bu duyuru öylesine beklenmedik bir anda gelmişti ve beklentilerimle o kadar zıttı ki neredeyse fiziki olarak darbe yemişim gibi hissettim. Onun gözlerinden baktığım ve bunca yıldır onun elinin izini gördüğüm o manzaranın önünde duruyorduk işte ama o dönüp Tony'nin resmini yapmak istediğini söylüyordu!

"Justine'in de" diye devam etti, "eğer razı olacağını düşünüyorsanız."

"Birinin resmini yapacaksanız eğer" diye bağırdım, "herhalde bu benim resmim olmalı!"

Hafif şakacı bir ifadeyle bana baktı.

"Ama sizi gerçek anlamda göremiyorum" dedi.

"Neden göremiyorsunuz?" diye sordum. Bu sanıyorum ruhumun en dibinde yatan sözdü, hep sorduğum ve hâlâ da sormak istediğim çünkü henüz bir cevap alamadığım şeydi. O sabah da bir cevap alamadım, Jeffers, çünkü tam o sırada Brett'in çimenleri geçerek bize doğru yaklaştığı gözümüze ilişti ve bu şekilde L ile konuşmamız sona erdirilmiş oldu. Brett elinde kucak dolusu kumaş tutuyordu. Bunun diğer evdeki yatak takımları olduğu ortaya çıktı

ve ben orada, geceliğimle ıslak çimenlerde dururken onları bana vermeye çalıştı.

"İnanır mısın" dedi, "bu kumaşa değerek uyuyamıyorum. Tenimi tahriş ediyor, sabah kırık ayna gibi bir suratla uyandım! Daha yumuşak bir şeyin var mı?"

Genellikle çok iyi tanışmayan iki insanı birbirinden ayıran çizgiyi aşarak bana yaklaştı. Bu kadar yakından bile cildi kusursuz görünüyor, gençlik ve sağlıkla parlıyordu. Küçük burnunu kırıştırarak bana dikkatle baktı.

"Sizin yatakta da mı bu kumaştan var? Senin üstünde de aynı etkiyi yapmış gibi görünüyor."

L bu katıksız küstahlık örneğini görmezden geldi ve kollarını kavuşturmuş vaziyette manzaraya bakmaya devam etti. Bense bütün yatak takımlarımızın aynı kumaştan olduğunu ve kumaşın o hafif sertliğinin tamamen doğal ve sağlıklı bir ürün olmasından ileri geldiğini açıkladım. Ta bir gün önce buluştuğumuz, dükkânların olduğu kasabaya kadar gitmezsek ona başka bir şey temin edemeyeceğimi söyledim. Yalvarırcasına yüzüme baktı.

"Bu hiç mi mümkün değil?" dedi.

Eh, bir şekilde kendimi kurtardım –Brett'in en ferah yerlerde bile insanı nasıl fiziki olarak kapana kısılmış hissettirebildiğine inanmazsın– ve eve koşup kendimi duşa attım ve yıkandım, yıkandım. Sanki yıkanmayı bitirdiğimde tamamen yok olmayı umuyordum. Daha sonra Justine ile Kurt'u yollayıp onlardan, en yakınımızda bulunan küçük kasabadan alınabilecek şeylerin bir listesini almalarını istedim, eğer yatak takımları konusu bir daha açıldıysa bile ben bu konuşmayı hiç duymadım!

O bahar Justine yirmi bir yaşındaydı, Jeffers, bir insanın hakiki renklerini belli etmeye başladığı yaş. Ve Justine birçok bakımdan hiç de olduğuna inandığım kişi olmadığını gösteriyor, aynı zamanda da hiç beklenmedik şekilde, bana tanıdığım başka kişileri hatırlatıyordu. Ana babaların çocukları hakkında anladıklarının o kadar da fazla olduğunu düşünmüyorum. Çocuklarımızın gördüğümüz yanları, yapmaya niyetlendikleri şeyler değil, başka türlü olamadıkları veya yapamadıkları için oldukları ve yaptıklarıdır ve bu da her türden yanlış anlamaya yol açar. Örneğin birçok ana baba çocuklarının resim yeteneği olduğundan emindir ama o çocuğun ressam olmaya hiç mi hiç niyeti yoktur! Bir çocuğun ileride nasıl biri olacağını öngörmeye çalışma işi karanlıkta darbeler savurmak gibidir, galiba biz bunu, onları yetiştirme süreci ilginçleşsin diye ve tıpkı güzel bir öyküyle iyi vakit geçirdiğimiz gibi, vakit geçirmek için yapıyoruz ama aslında gerçekten önemli olan, daha sonra dünyaya açılıp orada kalabilmeleridir. Sanıyorum onlar bunu herkesten daha iyi biliyorlar. Ben evladın görevi kavramına ya da Justine'den anneliğime yönelik övgüler işitmeye hiçbir zaman ilgi duymadım, bu yüzden de birbirimizle ilişkimizde öze ilişkin şeylere çabuk gelebildik. On üç yaş civarındayken Justine'in bana, ona karşı görevimin sınırlarının ne olduğunu sorduğunu hatırlıyorum.

Bu konuyu düşündükten sonra ona, "Uzaklaşabilmen için seni özgür bırakmak görevimdir diye düşünmüştüm" dedim, "ama eğer bu olamıyorsa, sanıyorum görevim sonsuza kadar senden sorumlu olmak."

Justine bir süre sessizce oturdu, sonra başını onay verircesine salladı ve "Güzel" dedi.

Ortak geçmişimizdeki olaylar nedeniyle Justine'i hassas ve incinmiş görür olmuştum, oysa aslında onun en can alıcı özelliği pervasızlığıdır. Küçük bir çocukken bu özelliğini belli etmişti zaten; bu yüzden, Jeffers, belki de küçük çocuğun tam erişkin hale gelmiş insanın içinde bir kere daha görünür olmasını sağlayabildiysek, ana

baba olarak görevimizi ölümcül bir hata ya da haksızlık yapmadan gerçekleştirmiş sayabiliriz kendimizi, demek daha doğru olacaktır. Tabloların varlıklarını sürdürmesinin, bir imgenin varlığını zaman içinde hasarsız bir şekilde sürdürmüş olmasının uygarlığımız için ne demek olduğunu sık sık aklımdan geçirmişimdir; bu varlığını sürdürme halinin –özgün eserin hayatta kalışının– ahlaki yanının birazı bence insan ruhunun gözetimi söz konusu olduğunda da geçerlidir. Justine'i kaybettiğim ve o sırada ona neler olduğunu tam olarak hiçbir zaman öğrenemeyeceğim bir zaman olmuştu ve hep tetikte olduğum şey, bu dönemden kalma hasar belirtileriydi. Annenin görevleri konusundaki konuşmayı yaptığımız sıralarda Justine'e bunu söyledim. Ona borçlu olduğum ilgiyi veremediğim bir yılı kaybetmiş olduğunu ve bunu, ne zaman isterse talep etmeye hakkının olduğu resmi bir borç olarak kabul edebileceğini söyledim. Hatta bir kâğıt parçasına bir borç senedi bile yazıp ona verdim! Bunun ardından, kırıcı bir gülüşle olmasa da bana güldü, fakat bu kâğıt hiçbir zaman önüme konmadı. Yine de Kurt'la beraber Berlin'den dönüp bizimle yaşamaya başladıklarında belki de ona olan borcumu ödememi istediği aklıma gelmedi değil.

Uzakta olduğu sırada bana bir ölçüde yabancılaşmıştı; bir süre uzak kaldıktan sonra tanıdık bir yere döndüğünde nasıl orası gözüne daha küçük ve daha net, değişiklikler nasıl başlangıçta dehşet verici görünürse, aynen o şekilde ben de Justine'i bir ölçüde daha arınmış ve aynı zamanda bazı bakımlardan şaşırtıcı derecede değişmiş buldum. Değişiklik aynı zamanda kayıp da demektir ve bu anlamda bir anne ya da baba çocuğunu her gün kaybedebilir, ta ki insan çocuklarının ileride neye benzeyeceğini öngörmeyi bırakıp o anda önünde olan çocuk üzerinde yoğunlaşsa daha iyi olacağını fark edene kadar. Bu dönem içinde, Justine'in küçük, gürbüz bedeni aniden olgunlaşmış ve akla bir akrobatı getirecek bir sıkılık ve kıvraklık kazanmıştı: Her an döne döne sevinçle havaya uçacakmış gibisinden, hapsedilmiş ama ustaca dengelenmiş bir enerjiyle dolu görünüyordu. Ancak yöneldiği bir yer ya da yapacağı bir şeyi yoksa, kendini bir şekilde yerde bulmuş olan bir akrobat gibi, felaket bir gevşeklik içine girebilirdi. Bütün saçlarını keserek ve kendi coşku dolu bedeni ile Kurt'un kendi gardırobunun muhteşemliğiyle taban tabana zıt, vücuduna oturmayan gömlekler ve iş elbiseleri giyerek beni dehşete düşürmüştü. Kadınlığını anlamsızca heder etmekte

olduğundan kuşkulandım, belki gizliden gizliye bunun bir ölçüde benim de kabahatim olmasından korktuğumdan bu israfı Kurt'a yükleme fikri cazip geldi. Oluşturdukları orta yaşlı donukluk görüntüsü, Justine'den çok Kurt'un bulup buluşturduğu ve güzelce yararlandığı bir şeymiş gibi görünüyordu; anne babaların kendilerine pay çıkarmanın bir yolu olarak başkalarının yanında çocuklarını eleştirmek için seslerini alçaltmaları gibi, Kurt'un Justine'e alçak sesle yaptığı küçük ihtarlar ve eleştiriler beni çok zaman dehşete düşürüyordu. Ama Justine kendini Kurt'a adamış gibi davranıyor ve olayların belirli bir şekilde gelişmesi sonucunda Kurt'un ihtiyaçları ya da beklentileri karşılanmazsa neredeyse çıldırıyordu. Bu da, esas evimizde onlara yakın yaşarken, istemeden sıkıntı yaratan ben olmayayım endişesiyle her zaman birazcık sinirli olmam anlamına geliyordu.

Kendi içimde Justine'in davranışını, bir zamanlar yanında olduğumda benim de sinirli ve kendimi ona adamış gibi davrandığım babası hakkındaki duygularının düşünmeden ortaya çıkardığı bir sonuç olarak yorumluyordum, hatta baktım, oldukça doğal bir şeymiş gibi Kurt'u onun yerine koymaya bile başlamışım. Bir sabah, Justine çantasında bir şey ararken onun yanında oturuyordum ki yere küçük bir fotoğraf düştü. Fotoğrafı alınca Justine'in yıllardır görmediğim babasıyla yakından çekilmiş bir resmi olduğunu gördüm. Başlarını birbirlerine dayamışlardı, kolları birbirinin boynuna dolanmıştı ve her ikisi de çok mutlu görünüyordu. O kadar büyük bir şaşkınlığa kapıldım ki kıskançlık ya da güvensizlik bile hissedemedim, hissettiğim yalnızca hayranlıktı!

"Babanla beraber çekilmiş ne kadar hoş bir resim" dedim ona ve Justine kulağımın dibinde çıngır çıngır bir kahkaha atınca aklım başımdan gitti.

"Kurt bu!" dedi Justine, kıkırdayarak fotoğrafı tekrar çantasına koyarken.

Daha sonra bunu Kurt'a anlattı ve Kurt'u Justine'in babası sanmış olmam fikrine tekrardan güldüler, bense yavaş yavaş fark ediyordum ki bu yanılgı içimde, onların fark ettiğinden daha derinlere gidiyor. Örneğin Tony ne zaman dışarıda Kurt'tan yardım istese, sanki Kurt'un rahatsızlıktan ve çalışmadan korunması gerekiyormuş gibi, derhal içimde bir itiraz belirip boğazıma kadar yükseliyordu. Bir zamanlar Justine'in babası için de aynı şeyi düşünürdüm, bu da

kendimizi gerçekten değiştirmeyi ne kadar az becerebildiğimizi gösteriyor. Ama Justine'in kendisi bu taleplere itiraz etmiyordu. İtiraz etmemesinin sebebi de talebin sahibinin Tony olmasıydı. Bunu, bir kere ben Kurt'tan masadaki tabakları kaldırmaya yardım etmesini üstünkörü bir şekilde rica edip Justine'den öfkeli hareketler ve dik dik bakışlarla karşılık gördüğümde keşfettim. İnsanlar başkalarına "taptıklarını" söylediğinde bunu genellikle kuşkuyla karşılarım, özellikle de kendilerine bu kişileri seçme hakkı tanınmadığında, ama Justine Tony'ye ta en başından beri tutkun ve güvenir görünüyordu ve sanırım Justine kendi kızı olsaydı Tony onu daha çok sevemezdi. Çoğu insan bu tür bir önyargısız sevgi duyma yeteneğine sahip değildir ama Tony'nin biyolojik çocuğu ve kan bağıyla bağlı olduğu hiçbir akrabası yok, bu nedenle kimi isterse sevebilir. Her neyse, Tony, yapacak bir şeyi olsun diye Kurt'un kendisine yardım etmesinde kararlıydı. Yerin dibine batmış vaziyette, Tony'ye fotoğrafla ilgili yaptığım yanlışlığı söylediğimde, meşgul olduğu işi bıraktı ve gözkapakları yarı kapalı vaziyette, bir timsah gibi, kıpırdamadan çok uzun bir süre durdu, bunun üzerine benim Justine'in babası konusunda yaptığım tercih ile Justine'in Kurt konusundaki tercihi arasındaki benzerliği ta en baştan beri açıkça gördüğünü anladım.

L ile Brett'in geldikleri günün sabahında teknenin yanında durup L ile konuşmam, mevsime uygun olmayan çok sıcak bir havanın başlangıcı oldu, Jeffers. Mevsimlerden bahardı, yani normalde rüzgâr, güneş ve yağmurun kışı temizlemek ve yeni şeylere can vermek için birbirinin peşi sıra şiddetli değişiklikler yarattıkları bir mevsim. Tersine, peşpeşe günlerce, açıklanamayan durgun ve sıcak bir hava görüldü. Ham topraktan ilk çiçekler fışkırdı ve ağaçlar aceleyle yapraklarını takındılar. Gelgit alanında yürürken, genelde bataklığa dönecek kadar çamur içinde olan yerlerde artık kuru patikalar olduğunu gördüm. Vızıldayan böcek bulutları her yerdeydi ve hava, sanki bütün bu yaratıklar büyük ve gizemli bir buluşma için vaktinden önce topraktan buraya çağrılmış gibi, hiç olmadığı ölçüde cıvıltılarla titreşiyor ve şakırdıyordu.

Hava o kadar yağışsızdı ki Tony bahar yağmuru yağmadığı için genç ağaçların ve bitkilerin bir kısmının ölebileceğinden kaygılandı ve bu yüzden arazimizin her yerine döşediği metrelerce lastik hortumla bir sulama sistemi inşa etmeye başladı. Hortum o kadar çok

dolaşıyor ve o kadar çok noktada bağlantı yapıyordu ki muazzam bir damar ağına benziyordu. Ayrıca suyun sürekli olarak damla damla akması için Tony bütün bu hortumların yanlarında yüzlerce minik delik delmek zorunda kaldı. Karmaşık ve çok çalışma gerektiren bir işti, Tony'nin saatlerini aldı ve ben de onu uzaktan, arazinin bir bu köşesinde, sonra bir başka köşesinde işine eğilmiş, dikkatle çalışırken görmeye alıştım. Bir süre sonra yardım etmesi için Kurt'u yanına çırak aldı, o andan itibaren güneş tepelerinde parlarken, uzakta eğilmiş, konuşup danışan iki minik figür görülür oldu. Arada sırada onlara içecek bir şey götürüyordum ve onlar karmaşık bir kavşağın teknik ayrıntılarını ya da belirli bir su kolundan neden su akmadığını çözmeye çalışırlarken beni fark etmeleri çok zaman alıyordu. İşlerini baştan savma ya da dikkatsizce yapmayı göze alamazlardı: En küçük bir hata bütün sistemin işe yaramamasıyla sonuçlanabilirdi. O ağaçların çoğunu bizzat Tony dikmişti ve her birini ayrı severdi. Her ayrıntıyla tek tek ilgilenmek, kendini kandırmadan şu tarafına da boş vereyim dememek ne kadar zahmetli ve zaman alıcı bir şeydir, Jeffers! Herhalde şiir yazmak da bu türden bir mesai olmalı.

Başlangıçta Kurt işi yapmaya pekâlâ istekli görünüyordu ama biraz vakit geçince sıkılmaya başladığını görebiliyordum. İşi sürdürmesinde dayanağı, mükemmeliyetçiliğin verdiği takıntı ya da görevine düşkün bir askerin sebatkârlığı değil, terbiyeli olması ve ayrıcalıklı yetişme tarzının verdiği bunaltıcı olmayan disiplindi. Değer verilen, iyi eğitilmiş bir ev köpeğinde görülen karakteri, olayların bu şekilde gelişmesine uyum sağlamaya çalışıyordu. Bu gidişattan başrolü oynayacağı bir öykü bulup çıkarmak zordu ve her halükârda günün sonunda takati de tükenmiş olduğundan, kendini beğenmişliği bir tür darbe almışçasına, bir çeşit baygınlık boşluğuna sığınıyordu. Bu boşluk Justine'e kendi gücünü deneme arzusu verdi ve bu noktada Brett gerekli fırsatı sağlamaya hazır ve istekliydi.

Bir gün öğleden sonra, diğer ev için gerekli malzemeleri satın almaya gitmiş ve dönmesi hayli uzamış olan Justine döndüğünde, "Brett o kadar ilginç bir insan ki" dedi. "Londra balesinde balerin olduğunu ve bu süre içinde tıp okuduğunu biliyor muydun?"

Brett'in tıp eğitimi gördüğünü de eğitimli bir balerin olduğunu da bilmiyordum: Tek bildiğim, şu anda hayatıma dev bir kıymık

gibi yerleşmiş olduğu ve onu oradan nasıl ve ne zaman söküp çıkaracağımı bilmediğimdi.

Olağanüstü güzel hava nedeniyle akşamları Tony dışarıdaki kocaman mangalda ateş yakıyor, gecenin serinliği çökerken biz de güneşin denizin üstünden batışını seyredebiliyorduk. Dumanın havaya savruluşunu seyrederken L'nin de bunu diğer evden görebildiğini biliyor ve bunun onu bize çekeceğini umut ediyordum. O ilk konuşmamızdan sonra L'yi hemen hiç görmemiştim. O evin sakinlerinin tüm soru ve talepleri Brett aracılığıyla geliyordu, L'nin saklanmakta olduğunu bana daha açık bir şekilde gösterecek başka bir şey olamazdı. Sanki zihnimi okumuş ve L'yi çağırmaya yardım etmeye çalışır gibi, Tony her gece ateşi gitgide daha büyük yakıyordu. Dördüncü ya da beşinci gece, hava kararmaya yüz tutmuşken, sonunda ikisinin ağaçların gölgeleri arasından geçip dolana dolana bize doğru geldiklerini gördüm. Hepimiz ayağa fırlayıp onlara ateşin etrafında yer açtık. Neden söz ettiğimizi hatırlayamıyorum, tek hatırladığım, karanlık çöktükçe L'nin lambaya benzeyen gözlerinin bir gece hayvanınınkiler gibi gitgide daha parlak ve delici hale geldiği, bir de benden mümkün olduğunca uzakta oturmaya dikkat ettiği.

Kocaman bir sürahi içinde herkese paylaştırarak içtiğimiz bir tür kokteylimiz vardı ama L kendisininkini içmedi: Herhalde dikkat çekmemek için bir bardak aldı ama sonra gördüm ki bardağa hiç dokunmamış. Onu tanıdığım süre içinde hiç alkol almadı, en azından ben görmedim. Biz günün sonunda güzelce içip yatmaya uykulu uykulu gitmeyi severiz, Jeffers, çok da geç kalmayız, kuşlarla birlikte yatarız; buradaki yaşam tarzımıza uygun düşüyor gibi geliyor bana. Bu yüzden karanlıkta L'nin uyanıklığı sinir bozucuydu. Yine de onun varlığından dolayı mutluydum ya da daha iyi ifade etmek gerekirse, birkaç saatliğine onun yokluğunun ne anlama geldiğini çözmeye çalışmamak hoştu. Ama bu ilk defadan sonra L bir daha gelmedi. Evde kaldı ama Brett her akşam bizimle birlikte bir çember oluşturup çoğu zaman Justine'in yanında oturmak üzere ağaçların arasından seslenip sekerek gelirdi. Hortum döşemekle geçen gününün sonunda Kurt çoğu zaman daha ilk içkisinin yarısında mangalın önünde uykudan başı öne düşmüş olurdu, yemeğini yesin diye uyandırırdık ama çoğu zaman saat dokuzda sürünerek yatmaya gitmiş olurdu. Bu, Justine'in iplerinin serbest kalması demek oluyordu ve hemen yanında, onları tutacak Brett vardı.

Böylece ateş, çağıracağını umduğum kişi yerine en istemediğim şeyi gerçekleştirmiş oldu: Brett'le birlikte daha uzun saatler!

Yatak takımları olayından sonra ne zaman karşılaşsak Brett'e nazik ama ihtiyatlı yaklaşmıştım, fakat Brett artık esas evde daha fazla vakit geçirmeye başlamıştı ve onunla ilişkimde daha uygulanabilir bir tavır bulmam gerektiğini anlamıştım. Bir gün öğleden sonra, Justine'in odasının önünden geçerken, kapalı kapının ardında ikisinin konuşup gülüştüğünü duydum. Daha sonra Justine'i gördüğümde baktım kısa saçı yeni –ve çok daha göz alıcı– bir biçime sokulmuştu ve sevimli yüzünü çok çarpıcı bir şekilde çevreleyen parlak renkli bir eşarp takmıştı.

"Brett saçımı uzatmaya ikna etti beni" dedi, bunu söylerken hafif mahcuptu çünkü haftalardır ben de bu yolda imalarda bulunuyordum.

Gerçekten de, Jeffers, ilkbahar ve yaz boyunca saçını uzattı ve sonbaharda koyu renk tatlı bukleleri neredeyse omzuna değiyordu ama o sırada Kurt orada olmadığından bunu göremedi.

Kısa süre sonra Justine ile Brett her zaman birlikte görünür oldular ve yaşları arasında o kadar büyük bir fark olmadığına göre, karakterleri bu kadar farklı olsa da arkadaş olmaları doğaldır diye düşündüm istemeye istemeye. Aslında daha sonra keşfettiğime göre Brett yaşça ondan epey büyükmüş; bu, neden Justine'in Brett'in etkisinde kaldığını ve neden bunun tersi olmadığını açıklayabilirdi. Bu etki de, itiraf etmeliyim ki, iyi oldu, en azından Justine'in görünüşü bakımından.

Brett, Justine'i giymeye alıştığı o çuval gibi elbiselerden biriyle görünce, benim cesaret edemeyeceğim bir şekilde, "Bu da neyin nesi?" diyordu, "Hubbard Ana'nın dolabından mı aldın?"

"Hubbard Ana elbisesi", korse giyme zorunluluğuna katlanmamak için Kraliçe Victoria dönemi İngiliz hanımlarının giydiği, bedeni tepeden tırnağa örten bol elbiselere deniyordu. Brett'in yaptığı benzetme abartılıydı ama gerçeğe çok da uzak değildi! Tabii ki Brett'in kendisi güzel bedeniyle her fırsatta caka satıyordu. Galiba ben Justine'in kendini saklamasının, sadelik ve rahatlık kültünü benimsemesinin sebebinin, utanması ve kendini beğenmeyişi olduğunu düşünüyordum ve sanıyorum bunun böyle olduğuna inanmam benim de hep böyle hissetmiş olmamdan ileri geliyordu. Yüreğimde, Justine'in kadınlığıyla ilgili olarak hayati bir şeyi yapamadığım ya

da daha kötüsü, bana yapılmış olanı istemeden benim de ona yapmış olduğum korkusu vardı. Kendi fiziki varlığımdan tiksinerek ve kadınlığı itici olguları görüş alanından uzaklaştıracak –korse gibi– bir araç olarak görerek büyüdüm: Herhangi başka bir çirkinliği kabul etmem nasıl imkânsızsa kendimdeki çirkinliği kabul etmem de mümkün değildi. Dolayısıyla Brett gibi bir kadın ciddi biçimde sinirimi bozuyordu, çünkü yalnız kendini sergilemekten hoşlandığını değil, başka insanları da –özellikle kötü bir niyeti olmadan– teşhir etmeyi iyi becerdiğini seziyordum. Bu nedenle, bir gün mutfakta Justine'in arkasından sessizce yaklaşıp, gülerek giysisini etek ucundan yakalayıp başının üstüne savurduğunda ve böylece orada, mutfakta, kızımın genç bedeni iç çamaşırlarıyla bütün dünyanın gözleri önüne serildiğinde Brett'in oyununun suya düştüğünü kanıtlamak için can attım.

"Bu ne cüret!" diye bağırdım. Bunu tanıştığımız günden beri söylemek istiyordum. "Sen kendini ne sanıyorsun?"

Justine kahkaha belirtisi olduğunu kısa süre sonra anladığım boğuk çığlık sesleri çıkarıyordu ama ne olursa olsun, Brett'in bu kadar acımasızca ortaya çıkardığı şey benim kendi etimmiş gibi, çok öfkelenmiş ve rahatsız olmuştum.

"Özür dilerim" dedi Brett, şirin ve pişman yüzünü benimkine fazlaca yaklaştırıp uzlaşmacı kolunu benimkinin üstüne koyarken. "Çok mu laubali kaçtı?"

"Bizi de teşhirci sanma" dedim, haince.

Ama o olaydan sonra Justine Brett'e hiç kızmadı, hatta zaman zaman kendisine Hubbard Ana denmesine bile izin verdi. Ben buna içten içe ateş püskürüyordum ama bir gün fark ettim ki çuval giysiler artık ortada yok ve kızım bir dönüşüm geçirmekte. Bir gün öğleden sonra evden parlak güneş ışığına çıktım ve iki kişinin çimenlerde oturduğunu gördüm ama bir an ikisini de tanıyamadım; dünyanın şafağında çimenlerimize inmiş iki orman perisi gibi, kollarını bacaklarını güneşe doğru açmış, canlı ve gülen iki genç kadın!

"Brett bana tekne kullanmayı öğretmek istiyor" dedi kısa süre sonra Justine. "Tony teknesini kullanmamıza izin verir mi acaba, ne dersin?"

"Kendin sorsan daha iyi olur" dedim. "Brett'in gerçekten kullanmayı bildiğinden emin misin? Burada tekne kullanmak Akdeniz'de motora binmeye benzemez. Sanırım Tony endişelenecektir."

"Bir kere tek başına Atlas Okyanusu'nu geçmiş!" diye atıldı Justine, ben bu itirazları dile getirince. "New York'ta, yolculukta çektiği fotoğrafların sergisini bile yapmışlar!"

Hemen oracıkta Brett'in bir hayalci olarak foyasını meydana çıkarmamak ve Justine'i kızın hayatı hakkındaki iddialarının saçma sapanlığını kabul etmeye zorlamamak için kendimi zor tuttum, ne var ki gerçeklerin kendi kendine aydınlanmasını beklemek yeterince mantıklı görünüyordu. Brett'e bu acımasız ışığı tutmayı Tony'ye bıraktım ve Justine'in yalan söyleyen, kendini yücelten birine bağlanmasına izin verdiğim için içten içe suçluluk hissettim, aynı zamanda da onu davetli olmadığı halde aramıza getirenin L olduğunu hatırlayarak üzüntü duydum.

Tekne kullanmak konusunda gidip Brett'le konuşması için zorladığımda Tony "Kullanabilir, sertifikası var. Bana gösterdi" diyerek beni çok şaşırttı.

Anlaşılan bu, kaptanına dünyanın her yerinde büyük boy yatları kullanma izni veren uluslararası bir sertifikaymış, Jeffers. Bizim eski ahşap küçük teknemizin lafı bile olmazdı! Justine, Tony'nin tekne kullanmayı öğretme girişimlerine karşı koymuştu ama Tony'yle beraber o tekneyle açılmaya hep bayılırdı. Hayatındaki yetişkinlerin, Tony'nin bile, ona bir şeyler öğretebileceğinden emin değildi demek doğru olacak sanırım. Ama aynı zamanda, öğrenmenin bir yararını göremiyorum, demişti, çünkü kendine ait bir teknesi olma olasılığı hemen hiç yoktu. Anlaşılan Kurt da bu görüşü destekliyordu. Bu tavrın altında yatan korku kılık değiştirmiş, kendini sağduyu, hatta küçümseme şeklinde gösteriyordu. Onun, Justine tekne kullanmayı öğrenirse bir gün bir tekneye atlayıp benden uzaklaşabilir diye düşündüğünü görür gibiydim! Bunda ve başka şeylerde Justine ile Kurt risk ve maceraya sırtlarını dönüyor gibiydiler. Bu reçetelere ve Justine'i kısıtlayacak gibi görünen geleceğe ben artık kişisel olarak teslim olmuştum ama onun bunlara isyan etmeye başladığını görüyordum.

Söylemek istediğim şu, Jeffers: Justine'in kendisini Kurt'tan ayırmaya ve Kurt'un denetimini sorgulamaya başlamasını izlerken, çok tuhaf bir anlamda, onun sanki bir yarıştaymışız gibi, zaman içinde farklı noktalarda ama aynı sahada beni yakalamasını, benim felaket bir şekilde düştüğüm yerde üstün bir beceri ve güçle sıçramasını ve koşmaya devam etmesini seyrediyordum. Kurt'la Justine'in ba-

bası arasında gördüğüm benzerlik bilinçdışı zihnimin çarpıcı bir ürünüydü, çünkü Justine'in babasından korkuyordum, bu yüzden onu büyük ve tehditkâr bir şey olarak görürken Kurt'u yapışkan ve zayıf bir şey olarak görüyor ve önemsemiyordum. Ama Kurt zayıf değildi: Erkekler asla zayıf değildir. Bazıları güçlü olduklarını kabul ederler ve bunu yararlı bir şekilde kullanırlar, bazıları güç istençlerini cazip göstermeyi başarırlar, bazıları ise kendilerinin de bir ölçüde korktukları bir bencilliği yönetmek için hileye başvurur, bazı şeylere göz yumuyormuş gibi yaparlar. Yani demek istediğim, Kurt zayıf idiyse Justine'in babası da zayıftı. Fotoğraf olayı bana bunu göstermişti. İktidarın büyük bir kısmı, başkalarının iktidarı sana devretmeyi ne kadar istediklerini görebilme yeteneğinde yatar. Kurt'ta zayıflık olarak görüp önemsemediğim şey, onca yıl önce hayatımı kasıp kavurmuş olan ve şimdi bile ancak yanlışlıkla farkına vardığım o gücün aynısıydı.

L'nin misafirliğinin o ilk haftaları, Tony'nin sulama sistemini döşediği, Brett'in hayatımıza tecavüz ettiği ve sıcak havanın bizi bir anlamda esir ettiği dönem, bir ara dönem ya da mola niteliğindeydi ve bu süre içinde gerçekleşen değişiklikler, sahne arkasında gerçekleşen kostüm ya da dekor değişiklikleri gibiydi. Ve seyirci koltuklarında oturan tek seyirci olarak ben: Her şeye neredeyse teleskopun ters ucundan bakan ve her şeyi genellikle gördüğüm mesafeden daha uzak bir noktadan gören biri gibi hissediyordum, çünkü muhtemelen ben kendim hiç kimsenin dikkatinin odak noktasında değildim. Bu dönemler üstü kapalı bir şekilde ölüm hissi verebilir, ta ki insan bütün bu gösterinin sahneye konmasını mümkün kılan şeyin öncelikle seyircinin varlığı olduğunu hatırlayıncaya kadar. Ama L'nin oturması gereken yanımdaki koltuğun boş kaldığının farkındaydım: Birlikte seyredebilir ve anlayabilirdik hissi içindeydim. Hayal kırıklığım ve kederim, L yakında kendini gösterebilir umuduyla kontrol altındaydı.

Tony hortumdan borularla çok meşgul olduğundan, sebze bahçesindeki bahar fidelerini sökme işine vakit bulamadı, bu yüzden de, bu tür işler yapmayı sevmediğim halde işi üstüme almayı önermek zorunda kaldım. Bu tür işler yapmayı sevmememin sebebi tembellik değil, daha çok, hayatım çok fazla pratik görev yapmamı gerektirdiğinden, toplama fazladan bir tane bile görev eklersem denge bozulacakmış ve hayatımı hep yaşamak istediğim gibi ya-

şayamadığımı itiraf etmek zorunda kalacakmışım hissine kapılmamdır. Sorun terazinin öbür kefesine koyacak bir şey bulmaktı: Dediğim gibi, bütün boş vaktimi oturup önüme bakarak geçirebilirdim pekâlâ. Ama birisi benden gidip bir şey yapmamı istediği anda derhal kendimi baskı altında hissediyordum! Tony benim bu yanımı tamamen anlıyordu ve benden küçük parmağımı oynatmamı bile beklemiyordu. Onun canını sıkan tek şey, benim bu eylemsizlik ihtiyacımın daha fazla bir kısmını uyku ve zihinsel edilgenlik şeklinde gösterememdi. Sabahları hep yataktan fırlar, enerji ve istekle dolu bir şekilde, göz açıp kapayıncaya kadar mucizeler yaratacağımdan emin, etrafta dolanırdım, ancak o diğer yanım bunu yapmama izin vermezdi. Tony derin ve uzun uyurdu ve uyandığında zevkleriyle görevlerinin dengesini beraberinde taşırdı, bu şekilde parçalarından hiçbirine çok fazla yüklenmemiş olurdu. Öğrenmeye çalışarak, onu büyülenmiş gibi izlerdim, Jeffers. Kahvaltısını dayanılmaz derecede yavaş hazırlar ve yerdi, bense kendiminkini bir hayvan gibi yalayıp yutardım ve bu yüzden açlığım geçmeden çok önce kahvaltım bitmiş olurdu. Tony benim çöpe atmak istediğim ama yerine yeni bir radyo aldığımız halde onun tamir etmekte kararlı davrandığı eski bozuk radyoda olduğu gibi, beni yalnızca sabırsızlıkla dolduran şeyler uğruna müthiş emek harcardı. Radyoya çok uzun bir zaman harcadı, bir süre mutfak masamız radyonun parçalarıyla kaplı kaldı ve tam bu konuda tartışmaya başlamışken radyo yok oldu. Birkaç gün sonra Tony traktörünün üstünde tarladayken gidip ona bir şey söylemem gerekti ve çimenleri geçerek ona yaklaştığım sırada Handel'in *Alcina*'sından bir aryanın motor gürültüsünü aşarak çıngır çıngır yükseldiğini net olarak duydum. Traktörü bir aşağı bir yukarı sürerken müzik dinleyebilmek için radyoyu traktörüne takmıştı!

Tony geçmişte payıma düşenden fazla iş yapmış olduğuma ve onunla yaşadığım hayatta artık benden beklenenin keyfime bakmak olduğuna inanıyordu ama hesaplayamadığı şey, bunlara hiçbir zaman değer vermemiş olan birine zevk ve keyif bulmanın zorluğuydu. Tony atlattığım ve başardığım şeylerden dolayı gurur duymam ve etrafta kraliçe arı gibi dolaşmam gerektiğini düşünüyordu ama bu arada ben dünyayı, durup kendimi tebrik edemeyeceğim kadar tehlikeli bir yer olarak görmeye başlamıştım. Aslında ben geleceğin, banka hesabında para biriktirir gibi, her zaman beni bekleyen zevk-

lerle dolu olduğunu varsaymıştım ama tam bunları talep edeceğim zaman geldiğinde dağarcığımın boş olduğunu görmüştüm. Zevkin yok olabilen bir varlık olduğu ve onu biraz daha önce teslim almam gerektiği anlaşılıyordu.

Artık istediğim, anlamlı cinsten bir iş ve oyalanmaydı ama ne kadar uğraşsam da o fidelerde anlam bulamadım! Yine de çizmelerimi giydim, malayla tırmığı buldum ve epeyce iç çekerek, görevime başlamak üzere sebze bahçesine yollandım. Küçük, yeşil filizleri el arabasından tam indirirken yanımda kim belirdi dersin? Çuha çiçeği sarısı bir elbise giymiş, terütaze, bütün güzelliğiyle, Brett! Ayağındaki gümüş rengi sandaletler benim ayağımdaki çamurlu, çirkin şeylerle olabilecek en büyük zıtlığı oluşturuyordu.

"Yardım ister misin?" dedi neşeyle. "L bugün feci bir havada, onun için ortadan kaybolayım dedim."

Eh, Jeffers, Brett'in varlığıyla ilgili rahatsızlığıma ve üstümde hissettiğim baskıya rağmen, itiraf ediyorum ki burada yabancıların arasında sıkışıp kalmanın, onunla ilişkisinin niteliği açık olmayan, dik başlılığıyla ünlü bir adamla dar bir mekânı paylaşmanın onun için nasıl bir şey olduğunu bir kere bile düşünmemiştim. Ben başka kadınları içgüdüsel olarak anlayan ve onlarla duygudaşlık kuran türden bir kadın değilim, çünkü muhtemelen kendimi de o kadar iyi anlamıyor ve kendimle de duygudaşlık kurmuyorum. Brett bana her şeye sahip biri gibi görünmüştü ama o anda bir şimşek çaktı ve gördüm ki hiçbir şeye sahip değilmiş, sırnaşık ve teklifsiz tavırları da düpedüz hayatta kalma aracıymış! Kendi gücüyle ayakta durmaktan ziyade, tırmanıp başkalarının üzerinde büyüyen ve onlara yaslanarak duran şu bitkiler gibiydi.

"Çok naziksin" dedim, "ama güzel elbiselerinin kirlenmesini istemem."

"A, elbiseyi boş ver" dedi, "bazen kirlenmek insanı ferahlatır."

Malayı eline alıp fidelerin durduğu tepsilerin yanına çömeldi.

"Küçük bir hendek kazarsak işimiz kolaylaşır" dedi.

Memnuniyetle bıraktım idareyi eline alsın ve topuklarımın üzerine oturarak, toprakta çok ustalıkla ve itinayla sığ bir hendek kazmasını seyrettim. Ona L'nin çoğu zaman aksi ve sinirli olup olmadığını sordum. Brett yaptığı şeyi bırakıp başını abartılı bir duygusallık gösterisiyle arkaya atarak güldü.

"Ne diyor biliyor musun? Yaş döneminden geçtiğini söylüyor!"

"Yaş dönemi mi? Kadınlarda olduğu gibi mi?"

"Öyle diyor. Ama artık kadınların bile bu ifadeyi kullandıklarını sanmıyorum."

Brett güldü ama bu fikri oldukça ilginç buldum, Jeffers: Gücünü aldığı kaynaklarda bir değişiklik ya da kayıp olmuşsa, yaratıcı bir sanatçının başına bu tür bir şey gelebilir gibi göründü bana. Ah, insanın kana ve kadere hizmetinden azat edilmiş olmasının vereceği acı kurtuluş duygusu! Dürtülerinin insanı önce yönlendirmesi, sonra da bir kenara atması: Sanatçı bunu neden herhangi birimizden daha çok hissetmesin?

"Bana sorarsan" dedi Brett, "değişen o değil, onun dışındaki her şey. Eskisi gibi olmasını tercih ediyor. Şimdi somurtuyor, hepsi bu. Hiç sorgulamadan kabul ediyormuş gibi yaptığı şeylerin hepsini geri almak istiyor."

Yıllarca çıldırmış gibi fahiş fiyatlarla sürdükten sonra resim piyasası tamamen çöktü, diye devam etti. Bu yüzden, L ile aynı gemide –hatta onun geçmişine sahip olmadıkları için çok daha kötü durumda– olan pek çok insan varmış ama şöhretleri ve servetleri hiç yara almadan devam eden küçük bir grup da varmış.

"Bazıları ondan daha genç ve farklı ırktan" dedi, "aslında birkaçı da kadın. Bu da bütün dünya ona karşıymış hissini güçlendiriyor. Sorun şu: Kendini iktidarsız hissediyor."

"Ama *önemli* biri" dedim.

Brett hafifçe omuz silkti.

"Sanıyorum saygın bir ressam olarak uzun ve lüks bir emekliliğe hazırlanıyordu. Bir sürü varlıklı dostu var" diye de ekledi, alçak sesle. "Hepsini ziyaret etmek bir yılını alır, turu tamamladığında gidip birincisini tekrar ziyaret etmeye hazır olur. Çoğu onun tablolarına büyük miktarda yatırım yaptı. Onları şimdi ziyaret edecek olsa, hepsini oturmuş, değerleri yüzde doksan düşmüş tablolarının asılı olduğu duvarlara bakıyor bulur. Herhalde bu" diye ekledi, çevik bir hareketle fideleri tepsilerinden çıkarıp hendek boyunca tek sıra halinde dikerken, "onun için mümkün olan en iyi şey olabilir. Tekrardan sıfıra indirgenmiş olmak. Başka birinin yüzme havuzunun kenarında oturup martini yudumlamak için henüz çok genç."

Brett'e kendisinin kaç yaşında olduğunu sordum.

"Otuz iki yaşındayım" dedi sırıtarak, "ama kimseye söylemeyeceğine yemin etmelisin."

L ile, onları uçağıyla buraya getiren zengin kuzeni aracılığıyla tanıştığını anlattı.

"Korkunç manyağın tekidir" dedi. "Küçükken, aile toplantılarında beni dolaba kilitler, ellerini elbisemin içine sokardı. Şu anda da deniz canavarına benziyor. Ama bunların hepsi gibi o da koleksiyoncu oldu. Hayal güçleri öyle zayıf ki, paralarını başka nereye harcayacaklarını bilmiyorlar. Satın alınamayacak bir şeyin aslında satın alınabilir olduğunu kanıtlamakta bu kadar kararlı olmaları ne kadar komik, değil mi? L ile önce kuzenimin evinde tanıştım, sonra onu, L'nin stüdyosunda duran bir dizi eskizi satın alması için ikna ettim. Resim hakkında hiçbir şey bilmediğinden eskizlere aşırı bir para ödemeye, üstüne de bizi uçağıyla buraya getirmeye dünden razıydı. L'nin sahip olduğu bütün para bu" diye de ekledi, "şimdilik."

"Peki ya sen?" dedim, bütün bunları işittikten sonra donakalmış vaziyette.

"A, benim her zaman param vardır. Çoğu bitti tabii ama yetecek kadar var. Benim sorunum da bu. Beni harekete geçirecek bir amacım yok." Bunları söylerken yüzünü buruşturup parmaklarıyla tırnak işareti yaptı. "L bana çekici geldi çünkü o kadar umutsuz, öfkeli ve isyankârdı ki. Üstelik ben yaşadığım dünyada böylelerine pek rastlamıyorum. O dünyada onun ne işi var diye sormadım kendi kendime!"

Bana Justine'i ne kadar sevdiğini anlattı.

"O kadar dürüst ki" dedi. "Onu siz mi böyle yaptınız?"

Bunu bilmediğimi söyledim. Ona *karşı* hep dürüst davrandığım kesindi ama bu ikisi aynı şey değildi.

"İnsanlar fazla dürüstlükten bıkabilir" dedim. "Onları yine her şeyin üstünü örtmek isteyecek hale getirebilir."

"Kesinlikle getirir!" dedi Brett. "On bir yaşıma geldiğimde, insanların benim görmemem gerekirmiş gibi davrandıkları şeyleri bana göstermelerinden o kadar usanmıştım ki rahibe olmaya karar verdim! Durmadan bir şey olmaya karar veriyordum, galiba yapamayacağım bir şey bulma umuduyla böyle yapıyordum."

Bana Tony ile nasıl tanıştığımı ve burada oturmaya nasıl başladığımı sordu, ben de ona bunların nasıl tamamen tesadüfen gerçekleştiğini anlattım. Daha önce olduğun ve yaptığın herhangi bir şeyle hiçbir bağlantısı olmayan bir hayat sürmek tuhaf bir şey,

dedim. Tony'ye doğru giden hiçbir bağlantı, burasıyla daha önce bulunduğum yer arasında hiçbir yol yoktu ve dolayısıyla burası ve Tony hakkındaki bilgim zorunlu olarak tamamen farklı bir kaynaktan gelecekti. Çok uzakta olmayan bir yer var, diye anlattım ona, denizin karanın içine doğru böyle büyük yarıklar halinde girdiği bir tür takımada; bu çok uzun ve dar su kütlelerinden birinin iki tarafında, birbirine bakan iki köy var. Kara yoluyla birinden diğerine gitmek tam anlamıyla saatler sürerdi. Karanın içlerine doğru kilometrelerce gidilmesi, sonra tekrar kilometrelerce denize doğru dönülmesi gerekirdi, oysa birbirlerinin çamaşır iplerinde asılı olan giyecekleri görecek kadar yakınlardı birbirlerine! Mesafenin değil geçilmezliğin oluşturduğu bunun gibi bir ayrılık anlatıyordu benim durumumu da: Bulunduğum yerden çok, baktığım şeye aşinaydım, dolayısıyla orada olup karşıya, buraya bakmanın nasıl bir şey olacağını tam olarak biliyordum. O kadar emin olmadığım şey ise burasının nasıl göründüğüydü. Ama Tony'ye rastlamış olmaktan dolayı çok şanslı olduğumu biliyordum.

"Şansa bağlı yaşamak korkutucu bir şey" dedi Brett, biraz dalgınca.

Sonra damdan düşer gibi, L'ye âşık mıyım diye sordu!

"Hayır" dedim ama doğrusunu istersen, Jeffers, ben de aynı şeyi merak etmeye başlamıştım. "Sadece onu tanımak istiyorum."

"A" dedi Brett, "durumun ne olduğunu merak etmiştim."

"*Sen* ona âşık mısın?" diye sordum.

"Ben sadece onun bir dostuyum" dedi, ellerindeki toprağı silkeleyip boş tepsileri yine el arabasına koyarken. "Bir süre benim için gerçekten çıldırıyordu. Sanıyorum cinsel olarak onu onarabileceğimi düşünmüştü ama yapamam. O alanda işi tamamen bitmiş. Bunun yerine, onun bana resim yapmayı öğretmesini sağlamaya çalışıyorum. Biraz yeteneğim olduğunu söylüyor. Galiba bir sonraki kariyerim bu olacak!"

Tony, L'ye poz vereceğini söyleyerek beni çok şaşırttı. Parlak, canlı bir sabah diğer eve gitti ve birkaç saat sonra geri döndü.

"Şu adam neden kendini öldürüp kurtulmuyor, bilmiyorum" dedi.

L'ye iki kere daha poz verdi ama ondan sonra yapacak çok fazla işi çıktı. Büyük uskumru sürüleri aniden sularımıza girmişti, Tony ve başkaları her gün tekneleriyle açılıyor, sonra da avlarını satıyorlardı. Bu, akşamları taze uskumru yiyeceğiz ve Tony şafaktan günbatımına kadar evde olmayacak demekti.

L'ye bir paket geldi, yabancı pullarla kaplı kocaman, yırtık pırtık bir kutu. Brett'le Justine birlikte kasabaya gitmiş olduklarından paketi ona ben kendim götürdüm. Bütün bu süre içinde oraya ayağımı bile atmamış ve teknenin baş tarafında durup konuştuğumuz o ilk sabahtan sonra L'yi hiç yalnız görmemiştim. Tam olarak neler hissettiğimi söylemek zor, Jeffers, ama içimde, haklı bir sebebe bağlayamadığım, uyuşuk cinsinden bir hayal kırıklığı olduğunu söyleyebilirim. Belki de bu, L ile Brett'in bizimle birlikteliği üç haftayı bulmuş olduğundan, onların gelişini artık bir çoğalma duygusu hissetmeden içselleştirmiş olmamızdan kaynaklanıyordu sadece. Brett neşeyle yüzeyde geziniyordu, L ise derin suların dibine taş gibi çökmüştü. Sorunun aslında ne olduğunu söyleyemezdim ya da hayal kırıklığımı ve bunun sebebi olan beklentilerimi yorumlayamazdım – her türden öngörülemez biçimler alan misafirliklere alışıktık; bütün düşünebildiğim, her şeyin, nasıl oluyorsa gelip en başta L ile aramızda geçen o ilk konuşmada ortaya çıkan minnet meselesine dayandığıydı. Düşünüyordum da, o zamana kadar L'ninki kadar bariz bir nankörlük vakasına rastlamamıştım. Hatırladığım şuydu: Bana söylediği ilk sözlerle bana minnet teklif etmişti ve ben teklifini şiddetle geri çevirmiştim.

Kutu, kaldırıp ağaçlık alanın yokuşundan çıkarması hayli zor ve ağır bir şeydi. Diğer evin kapısı güneşin alnında açık duruyordu. Eşikte durdum, kutuyu hemen içeri koydum ve nefesimi

toparlamak için bekledim. Bulunduğum yerden, kocaman esas oda boyunca devam eden pencereler görünüyordu. Kendimi tutamadım ve "Perdelerim!" diye bağırdım.

Perdeler yok olmuştu, yalnızca çıplak kornişler duruyordu! Odanın en uzak köşesinde sırtı bana dönük olarak oturduğunu fark bile etmediğim L benim sesimi duyunca döndü. Kocaman, boya lekeli bir önlük giymiş, bir şövalenin üstündeki tuvalin önünde duran ahşap taburenin üstüne çökmüştü. Elinde fırça ya da başka bir alet yoktu: Anlayabildiğim kadarıyla sadece durmuş, gözlerini resme dikmiş bakıyordu.

"İndirdik onları" dedi. "Bizi engelliyordu. Güvendeler" diye de ekledi ve sonra alçak sesle ve hoş olmayan alaycı bir tavırla söylenmiş, kulağa *perdelerim* gibi gelen bir şeyler mırıldandı.

Önündeki tuvalin üstünde, merkeze doğru akan, hayaletimsi dik kayalıklar benzeri, çamurlu, belirsiz bir arkaplan vardı. Görüntü sanki henüz ortaya çıkmaya başlamış gibi çok az belirgindi, bu yüzden de dağlık görüntülerin çıplak pencerelerden görülebilecek şeylerle hiçbir ilişkisi olmadığı haricinde fazla bir şey seçmek mümkün değildi.

"Bu size gelmiş" dedim, kutuyu işaret ederek.

Kutuyu görünce yüzündeki ifade biraz açıldı ve gözlerindeki ışık yandı.

"Teşekkür ederim" dedi. "Sizin için ağır bir yük olmuştur."

"Ben cılızın teki değilim" dedim.

"Ama çok ufak tefeksiniz" dedi. "Sırtınızı incitebilirdiniz."

Belki alçak sesle ve zor anlaşılır bir şekilde konuşmasından, belki de kişi olarak beni konu edinen bir değerlendirmeyi kabul etmekte zorlandığımdan, daha ufak tefekliğimden söz eder etmez bu sözleri söyleyip söylemediğinden emin olamadım ve bugün bile hâlâ emin değilim! Burası ve şimdi demekten öte bir ad veremeyeceğim arayüzü bulandırmak tam ona özgü bir şeydi, Jeffers. Normalde odaklanıp keskinleşecek olan şeyler şekilsizleşip belirsizleşiyor, neredeyse soyutlaşıyordu. Belirli bir yer ve zamanda onunla beraber olmak başka insanlarla olmanın tam tersiydi: Sanki her şey ya zaten olup bitmişti ya da daha sonra olacaktı.

"Birisinin getirmesi gerekiyordu" dedim.

"Kusura bakmayın" dedi. "Size sıkıntı yaratmış."

Öylece durup birbirimize baktık. Tony'den öğrendiğim bir şey

varsa eğer, o da bu tür bir çekişmede dirençli olmaktır. Ama sonunda yenilgiyi kabul etmeye hazırdım ve eve döneceğimi söylemeye tam başlamıştım ki, aynı anda, "Oturmaz mısınız?" dedi.

Oturduğu taburenin yanındaki tabureyi işaret etti ama ben bunun yerine gidip boş şöminenin yanında duran eski, ahşap arkalıklı iskemleye oturdum; bütün yetişkinlik çağım boyunca elimde tuttuğum tek mobilyaydı bu ama şimdi unuttuğum bazı sebeplerden oraya, diğer eve koymayı tercih etmiştim. Belki de iskemle bana Tony'den önceki hayatımı fazla hatırlatıyordu ve bu yüzden evimize uygun görünmemişti: Sebebi ne olursa olsun, bu iskemleyle o gün tekrar karşılaşmaktan ve iskemlenin o anda cereyan etmekte olan şeylerden daha önce var olduğunu ve gelecekte de var olmaya devam edeceğini hatırlamaktan memnun oldum.

"Biz ona elektrikli sandalye adını taktık" dedi L. "Şekli esrarengiz bir şekilde elektrikli sandalyeyi andırıyor."

"İsterseniz kaldırtabilirim" dedim soğuk bir sesle.

"Saçmalamayın" dedi. "Şakasına söyledim."

Kılımı kıpırdatmadan orada öylece oturup L'ye ilk kez güzelce bir baktım. Onu sana nasıl anlatabilirim, Jeffers? İnsanları bir kere tanıdıktan sonra dış görünüşlerini anlatmak öyle zor ki; onların yakınında olmanın nasıl bir şey olduğunu anlatmak çok daha kolay geliyor! Gelgit alanında doğu rüzgârı, estiğinde her şeyin soğuk ve ters hissi vermesine neden olur, en sıcak havada bile; eh, L de doğu rüzgârı gibi bir şeydi, o rüzgâr gibi bir noktaya demir atmış, esip gürlemek üzere iyice yerleşmişti. Bir başka özelliği de şuydu, onun olduğu yerde kadın ve erkek sorunu bir şekilde kuramsal bir sorun haline geliyordu, sanıyorum bunun sebebi geleneklere hiç aldırış etmediğini bu kadar ayan beyan belli etmesiydi. Yani insanın kadın ile erkeğin ne olduğu hakkındaki otomatik fikirlerine boş veriyordu.

Çok ufak tefekti, muntazam hatlıydı ve fiziksel olarak hiç de etkileyici değildi ama her an şiddetli bir fiziki hareketle patlayıverebileceği izlenimi –dürtülerin sürekli olarak baskı altında tutulduğu duygusu– yaratıyordu. Sanki eskiden sakatlanmış gibi dikkatle hareket ediyordu ama sanıyorum bu yaşlanmayla gelen bir şeydi, belki de eskiden hep genç kalacağını düşündüğünden böyle olmuştu. Ve kısmen hatları bu kadar ince ince işlenmiş olduğundan, özellikle de koyu renk kaşları daha önce anlattığım ışıkla dolu kocaman kocaman açılmış gözlerinin üstünde belirgin

kavisler çizdiğinden, gerçekten de hâlâ genç görünüyordu. Burnu küçüktü ve soylu bir görünüşü vardı: Bir züppenin burnu. Dolgun dudaklı, oldukça tatlı, küçük bir ağzı vardı. Görünüşünde bir Akdenizli havası vardı; dediğim gibi, bir keskin hatlı çizim özelliği. İnsanın hayalindeki ressama hiç benzemeyen bir şekilde, her zaman tertemiz ve bakımlıydı. Tam tersine, resim önlüğü, kasap önlüğü gibi kir bağlamış vaziyette, gördüğüm en iğrenç giyim eşyasıydı. Sol elinin parmaklarının azıcık şekilsiz olduğu ilk kez gözüme çarptı, çarpıktılar ve uçları yassıydı.

"Çocuklukta geçirdiğim bir kaza" dedi, eline baktığımı görünce.

Evet, yakışıklı bir erkekti ama nasılsa bana hitap etmiyordu: Kişisel aldığım ve beni hakiki anlamda kadın olarak kabul etmediğinin işareti olarak yorumladığım bir tür fiziksel cinsiyetsizlik yayıyordu etrafına. Daha önce de söylediğim gibi, kendimi keskin bir şekilde itici hissetmeme yol açıyordu, oysa itiraf ediyorum ki o gün, onu görebilirim beklentisiyle itinayla giyinmiştim. Ama o derece küçültücü ve suskundu, hiç de fiziksel olarak çekici bulabileceğim türden birisi değildi ki – isteseydim, gururumu savunurdum! Bunu yapacağıma, içinde mantık dışı bir umut hissi olan bir sefillik duygusuna teslim oldum. Onun olduğundan fazla bir şey olmasını ya da her nasıl olacaksa benim olduğumdan daha az bir şey olmamı istiyordum ve bunları istediğim için irademe uyarılmıştı; öyle ya da böyle, aramızda, içimdeki tehlikeli bir yanı, bana gerçek anlamda yaşamamış olduğumu hissettiren yanı uyandıran bir bilinmezliğin yattığı duygusu vardı içimde. Beni Tony'ye çeken de işte bu yandı, ya da bu yanın bir yönü; aynı şekilde, o zaman da başlangıçta Tony'yi tam olarak anlayamamış ya da onu çekici bulduğumu hayal edememiştim. Tony de uyanmamı sağlamıştı ama içimde var olan, kendisinin denk düşmediği, sabit bir erkek imgesiydi fark etmemi sağladığı şey. Tony'yi görmek için, tam olarak güvenmediğim bir zihinsel yeteneğimi kullanmak zorunda kalmıştım. Yavaş yavaş fark etmiştim ki, bütün hayatım boyunca bu görüntü çeşitli biçimlerde, bazı insanları fark etmemi ve onları gerçek saymamı sağlamıştı; başkaları ise fark edilmeden, iki boyutlu olarak kalmışlardı. Bu yeteneğime artık güvenmemem gerektiğini anlıyordum. Güvenmeme, inanmama ve sonra da bunun için ödüllendirilme mekanizması var olan güvenimin ve inancımın yerini almak üzere daha sonra geldi: Sanıyorum, beni daha önceki benden ayıran uçurumun daha bü-

yük bir kısmını, Tony'nin kendisinden ve eski hayatımla aramdaki coğrafi mesafeden daha çok bu oluşturdu.

Gerçek sanatçıların kendi iç gerçekliklerini hayatlarının oldukça erken bir döneminde bir kenara atmayı ya da en aza indirgemeyi başarmış kişiler olup olmadığını hep merak etmişimdir, Jeffers. Eğer öyleyse bu, bazı insanların bir yanlarıyla hayat hakkında bu kadar çok şey bilirken diğer yanlarıyla hiçbir şey anlamamalarını açıklayabilir. Ne kadar yaygın biçimde ve aralarında hiç fark gözetmeden bir şeyler hayal edebildiğimi ve kendi zihnimin ürünlerine ne kadar soğuk bir şekilde bakabildiğimi, Tony'ye rastladıktan ve kendi gerçeklik anlayışımı geçersiz kılmayı öğrendikten sonra fark ettim. Daha önceki hayatımda bu tür bir olguya ait tek deneyimim, belirli bir noktada kendime şiddet uygulamayı hayal etmemin korkunçluğuydu: Sanıyorum, bu noktada, yaşadığım hayata olan inancım ve bu hayatı daha fazla yaşayamayacak olmam ölümüne bir tür düello yapıyordu. Galiba o anlarda gözüme bazı şeyler çarptı, kendime karşı duyduğum bir dehşet ya da nefret hissi. Bu, kişiliğin bütün bir alt yüzüne açılan eşik gibiydi: Gördüğüm şey bir canavardı, Jeffers, çirkin, parçalayıcı, devasa bir şey ve kapıyı üstüne elimden geldiğince hızla kapadım ama yine de yeterince hızlı davranamamışım ki benden büyük bir parça koparıp almasına engel olamadım. Daha sonra, gelgit alanında yaşamak üzere buraya gelip de geçmiş anılarıma bir göz attığımda, kendime çok acımasız bir ışık altında baktığımı anladım. Ömrümde bir şey yaratabilmek için daha fazla yanıp tutuştuğum başka bir an olmadı. Sanki edindiğim dehşet verici bilgi ancak bu şekilde –varoluşun bir yönünü ifade ederek ya da yansıtarak– telafi edilebilir gibi gelmişti bana. O güne kadar hayatı katlanılabilir kılmış olduğunu fark ettiğim şeyleri, olaylara karşı duyduğum kör inancı ve kendi varlığıma gömülme hissini kaybetmiştim. Bana öyle geldi ki bu kayıp önemli bir şeyi, algıyla ilgili bir otoritenin kazanılmasını sağladı. Bu sanki dilin ötesinde bir otoriteymiş gibi hissediyordu insan: Gözümün önünde canlandırabileceğimden o kadar emindim ki resim malzemeleri bile alıp kendime evin bir köşesinde bir yer edindim ama orada yaşadığım şey rahatlamanın tam tersiydi, Jeffers. Rahatlamak yerine, sanki aniden bütün bedenimi kalıcı bir sakatlık, bundan sonra sonsuza kadar tam bir bilinçle yaşayacağım bir felç ele geçirmiş gibiydi.

Sofokles'in dediği gibi, hakikatin sana yardımcı olamadığı bir sırada hakikati bilmek ne kadar korkunçtur!

Ama burada amacım sana L'nin resmini çizmek: Algı ve gerçeklik hakkındaki düşüncelerim ancak L'nin kim ya da ne olduğuna ve zihninin nasıl çalıştığına dair benim hantal anlayışımı geliştirebildiği ölçüde yararlı olur. Benim düşüncem şuydu: Sanatçının ruhu –ya da ruhunun, *gerçekten* sanatçı olduğu kısmı– ahlak kavramının tamamen dışında olmalı ve önyargıdan büsbütün uzak olmalı. Kaderimizin koyduğu sınırlamaları kabul etmemizi sağlamak için hayatın kişisel önyargılarımızı gitgide daha fazla kuvvetlendirecek şekilde sürdüğü varsayımından hareket edersek, sanatçının, baştan çıkarıcı bu şeylere karşı özellikle uyanık olması ve hakikat çağırdığında ona kulak vermesi gerekir. Sanıyorum, dünyada en kolay ıskalayabileceğimiz ya da daha doğrusu göz ardı edebileceğimiz çağrı budur. Ve bu çağrıyı göz ardı etme isteği duymak insanın başına bir kez değil, binlerce kez gelir, ta ölünceye kadar. Çoğu insan, hakikatin gereğini yerine getirmeden önce kendi isteklerinin gereğini yerine getirmeyi tercih eder, sonra da yeteneklerinin nasıl yok olduğuna hayıflanır. Bunun mutlulukla o kadar çok ilgisi yok, Jeffers, ama yine de tanıdığım sanatçılardan tasavvurlarını gerçekleştirmeye en çok yaklaşanların aynı zamanda en mutsuz olanlar olduğunu söylemem lazım. L de böyle biriydi işte: Mutsuzluğu çevresinde kalın bir sis gibi duruyordu. Ancak bu mutsuzluğun başka şeylerle, yaşıyla, sönmekte olan erkekliğiyle ve maddi durumundaki değişikliklerle iç içe olduğundan kuşkulanmamak elimden gelmiyordu: Yani kendine daha az değil daha *fazla* dikkat etmiş olmayı diliyordu!

Orada, o taburede oturup, gençliğinde, erken gelen ilk dramatik başarısından hemen sonra, California'da geçirdiği yılları anlatmaya başladı. Sahilde bir yer almıştı, burası suya o kadar yakındı ki karada patlayan dalgalar, bembeyaz ve köpük köpük, neredeyse evin içine kadar giriyordu. Okyanusun büyüleyici sesi ve hareketleri öyle bir sihirli tılsım saçıyordu ki aynı günü tekrar tekrar yaşıyordu, ta ki günlerin geçtiğini artık fark etmeyinceye kadar. Güneş aşağı iniyor ve patlayan dalgalarla tekrar köpürerek, bir tür buğu halinde yukarı çıkıyor, bir çeşit ışık kâsesine benzeyen, göğü çevreleyen bir yakamoz duvarı oluşturuyordu. Zaman mekanizmasının dışında, bir ışık kâsesinin içinde yaşamak – fark etmişti ki, işte bu, özgürlüktü. Candy adlı bir kadınla beraberdi ve bu adın şekerli yiyeceği akla

getiren tatlılığı kadını da tanımlıyordu: Kadınla ilgili her şey saf, lezzetli şekerdi. Uzun bir yaz boyunca ikisi, üstlerine hemen hiçbir şey giymeden, tuğla fırınında pişirilmiş kilden heykeller benzeri bir kahverengiye dönerek, sanki içlerindeki bir şey ölmezleşmiş gibi kumun üstünde yaşamış, pırıl pırıl suda yuvarlanmışlardı. L bütün günü onu, duruşunu, uzanışını ya da hareket edişini seyretmekle geçirebiliyordu ama bir kere bile resmini yapmamıştı çünkü anlaşılan kadın o dikeni yüreğinden koparıp almış ve onu sersemlemiş bir mahremiyet durumuna sokmuştu. Candy zaten kendisinin mümkün olan en mükemmel temsiliydi ve L, bir bebek annesine nasıl teslim olursa, öyle teslim olmuştu ona. Bunun karşılığında gördüğü tatlılık, hayatında ilk kez tam bir dalgınlığın nasıl olduğunu ona öğreten bir tür uyuşturucuydu.

"Paris'e taşındı" dedi, gözleriyle beni iskemleme mıhlayarak, "ve orada soylunun tekiyle evlendi, onu yirmi otuz yıldır ne gördüm ne de haber aldım. Ama geçen hafta aniden bana mektup yazdı. Bilgilerimi galericimden almış ve bana hayatı hakkında bilgi vermek için yazmış. Kocasıyla beraber taşrada, ücra bir yerde yaşıyorlarmış. Kızları ise ailenin Paris'teki evinde oturuyormuş. Kızı, Candy'nin benimle beraber kumsalda yaşadığı zaman olduğu yaştaymış. Bu, o ayları tekrar düşünmesine yol açmış çünkü kızı kendisinin o yaştaki haline çok benziyormuş. Beni görmeye çalışmak aklına gelmiş ama sonunda görmemeye karar vermiş. Aradan çok yıllar geçti, fazlasıyla üzücü olurdu diyor. Ama benim yolum Paris'e düşecek olursa kızının benimle tanışmaktan ve bana etrafı gezdirmekten çok memnun olacağından emindi. Düşünüp duruyorum" dedi L, "acaba oraya nasıl giderim ve bu kızla tanışmak acaba nasıl olur diye. Kızında yeniden doğan anne – o kadar muhteşem bir şekilde baştan çıkarıcı ve o kadar inanılmaz bir şey ki! Bu doğru olabilir mi?"

Kocaman, dondurucu, ışıltılı bir gülümsemeyle gülümsüyordu ve gözleri çakmak çakmaktı, birden tekinsiz ve canlanmış göründü, hem de tehlikeli bir şekilde. Öyküsünü acıklı ve korkunç buldum ve bir yanımla bunu bana zalimlik yapmak amacıyla anlattığını umdum, zira eğer öyle değilse onun deli olduğuna hükmetmem gerekecekti! Kadersiz yaşlı bir adam, eski sevgilisinin yeniden yaratılmış haliyle tanışmak ve muhteşem bir şekilde erkekliğine ve gençliğine yeniden kavuşmak beklentisiyle Paris'e koşacak – rahatsız edici olmasa kahkahalarla gülünecek bir şey olurdu bu, Jeffers.

"Paris'e nasıl gidilir, bilmiyorum" dedim, epeyce resmi bir edayla. "Gidilebiliyor mu, bilmiyorum. Soruşturmanız lazım."

Bu resmiliği takınmak zorunda kalmaktan ne kadar nefret ediyordum! Özgürlüğünü ve arzularının tatminini gözümün önünde sergilediği zaman, beni şu kapıdan adımımı atmadan öncekine göre daha az özgür ve eskisinden daha tatminsiz bıraktığının farkında mıydı acaba? Ben konuşunca, böyle pratik bir itiraz getirmemi beklemezmiş gibi, şaşırmış göründü.

"Her şey ne kadar saçma" dedi yumuşak bir edayla, neredeyse kendi kendine konuşur gibi. "Gerçeklikten bıkıyorsun ve bakıyorsun, o zaten senden bıkmış. Gerçek kalmaya çalışmalıyız" dedi, o dehşet verici gülümsemesiyle. "Tony gibi."

Tuhaf bir kıkırdamayla güldü ve şövalenin arkasından Tony'nin resmini çıkardı, ben göreyim diye duvara yasladı. Küçük bir tuvaldi ama figür daha da küçüktü, Tony'yi minicik yapmıştı! Tony'nin bütün bedenini göstermiş ve eski moda bir minyatürdeki gibi, ayakkabılarına kadar, bütün ayrıntılarıyla resmetmişti. Böylece Tony hem trajikleşmiş hem de önemsizleşmişti. İnsafsızlıktı bu, Jeffers; Tony'yi oyuncak askere benzetmişti!

"Herhalde siz onu Goya'nın göreceği gibi görüyorsunuz" dedi, "bir kol boyu öteden. Yoksa bir kol boyu mesafeden mi denir?"

"Ben Tony'nin bütününü hiçbir zaman bir bakışta göremem" dedim. "Çok kocaman."

Tam da benim amaçladığım üzere, resim konusundaki hayal kırıklığımı görünce "Bana yeterli zaman ayırmadı" dedi kaba bir şekilde. "Çok meşgul görünüyordu."

Bu sözünde, Tony'yi kendini önemli göstermeye çalışmakla suçlarmışçasına, belirli bir alay vardı.

"Sırf ben gelmesini istiyorum diye düşündüğü için geldi" dedim, perişan bir şekilde.

"Bu figürde bir şey bulmaya çalışıyorum ama belki de yok" dedi L. "Bir kırılmışlık ya da tamamlanmamışlık." Durdu. "Aslında ben *bütün* ya da *tamamlanmış* olmayı hiç istemedim" dedi.

Konuşurken bir yandan da Tony'nin resmini inceliyordu. Sanki resim ulaşamadığı ya da ulaşmadığı bu bütünlüğü temsil ediyordu da tam tersine, bu yüzden başarısızdı. Bu, kendi kişiliğinin süregiden bölünmüşlüğünü ya da dönüşümünü açığa çıkaran bir tamamlanmaydı.

"Neden istemezsiniz?" dedim.

"Bunun hep yutulmak gibi bir şey olduğunu hayal etmişimdir" dedi.

"Belki de yutan sizsiniz" dedim.

"Ben bir şey yutmadım" dedi sükûnetle. "Yalnızca şuradan buradan birkaç lokma ısırdım. Yok, tamamlanmak istemiyorum. Ardımdan kovalayan neyse onu koşarak geçmeye gayret etmeyi tercih ederim. Yaz geceleri çocuklar nasıl dışarıda vakit geçirir de çağrıldıklarında içeri girmek istemezlerse, ben de dışarıda vakit geçirmeyi tercih ediyorum. İçeri girmek istemiyorum. Ama bu, bütün anılarım benim dışımda, demek oluyor."

Sonra L, kendisi kırk yaşlarındayken öldüğünü söylediği annesinden söz etmeye başladı. Onu her zaman fiziksel olarak iğrenç bulurmuş; onu doğurduğunda annesi kırk yaşındaymış, kendisi annesinin beşinci ve son çocuğuymuş. Annesi şişman ve kaba sabaymış. Oysa babası ince ve ufak tefekmiş. Annesiyle babasının birbirlerine uygun olmadıklarını, şöyle ya da böyle, uyuşmadıklarını hissettiğini hatırlıyordu. Babası ölüm döşeğindeyken L çoğu zaman babasının yanında yalnızmış ve pek çok defa babasının teninde taze çürükler ve başka lekeler gözüne çarparmış. Hasta odasını başka ziyaret eden olmadığı için bunları yapan annesinden başkası olamazmış. Bazen, babası sırf annesinden kurtulmak için mi öldü diye düşünürmüş ama babasının onu orada tek başına bırakmak isteyeceğine inanamazmış. Daha sonraları, babasının onu annesinin yoluna çıkarmamak için ne kadar çaba gösterdiğini anlamış. İşte L resme bu şekilde başlamış: Babası arazinin hesaplarını ya da arazideki işleri yaparken L de hemen her zaman onun yanında olurmuş ve resim onu meşgul etmek için babasının bulduğu bir şeymiş.

Annesi ondan kendisine sarılmasını istermiş; kendisine hiç sevgi göstermediğinden şikâyetçiymiş. L annesinin ondan kendine hizmet etmesini istediğini hissedermiş. Annesine karşı merhamet duyuyor, en azından ona acıyormuş ama annesi ondan ayaklarını ovmasını ya da omuzlarına masaj yapmasını istediğinde annesinin fiziksel gerçekliğinden iğrenirmiş. Bu şekilde annesi ona, istediği ama kimsenin vermediği şeyi göstermişti. L sayılmıyordu – annesinin gözünde gerçek bir varlığı yoktu. Çocukluğuyla ilgili şöyle bir anısı vardı: Mutfak penceresinin önünde duruyor, kocaman bir makasla, eski bir gazeteden zincirleme adamlar kesiyordu. Babası

başka bir yerdeydi, annesi ise ocakta bir şeyler yapıyordu. O kestikçe gazetenin işe yaramayan parçaları yağmur gibi yere düşüyordu. Kendisine sarılmasını isteyerek çağıran annesinin sesini duyduğunu hatırlıyor. Onu, sanki yalnızlığı artık katlanılamaz hale gelmişçesine, böyle zaman zaman çağırırmış. L'nin kâğıt adamları açıp da ellerinden birbirlerine tutunmuş adamları boşluğa bıraktığını görünce annesi tuhaf şekilde duygulanmış. Ona bunu nasıl yaptığını sorup durmuş; L o zaman anlamış ki bu hareketiyle annesinin gözünde bir güç kazanmış, çünkü annesi oğlunu anlamamış.

"Bir gün beni yiyecek diye hep korktuğumu hatırlıyorum" dedi. "Bu yüzden ona göstermek için bazı şeyler yapardım, aklını başka şeylerle meşgul etmek için."

Resim yapmayı, hayvanları ve anatomilerini inceleyerek öğrenmişti. Mezbaha ona sınırsız malzeme sağlıyordu: Ölü hayvanların bir özelliği vardı, siz onları çizinceye kadar kıpırdamadan duruyorlardı. Babası çizimlerine dikkatle bakıp ona öğüt verirdi.

"Hep ressamları ortaya çıkaran babalarıdır diye düşünmüşümdür" dedi, "öte yandan yazarlar annelerinden gelir."

L'ye neden böyle düşündüğünü sordum.

"Anneler öyle yalancıdır ki" dedi. "Sahip oldukları tek şey dildir. İzin versen seni dille doldururlar."

Yazı yazmaya başlamayı yıllar içinde düşündüğü olmuştu. Devamlılığı bu şekilde sağlayabileceğini düşünmüştü, hatırladığı şeyleri yazıp birleştirerek. Ama ola ola şöyle bir şey olmuştu: Anılarından ne kadar az şey hatırladığını fark etmişti. Ya da belki de hatırlamaktan tahmin ettiği kadar hoşlanmıyordu. Babası öldükten ve kendisi evden kaçtıktan sonra L ailesinden kimseyi bir daha görmemiş, Jeffers. Arada sırada, rastgele bazı aileler tarafından bir süreliğine evlat edinilmiş. Bunlar çoğunlukla olumlu deneyimlermiş ve sanıyorum ona kabullenmeye ve kadere değil, seçime ve arzuya değer vermeyi öğretmişler. O anlatırken fark ettim ki onda ahlak ya da görev duygusundan eser yoktu. Bunun sebebi bilinçli olarak verilmiş bir karar değildi, daha çok doğal bir yetinin eksikliğiydi. Yükümlülük diye bir kavram tasavvuru yoktu. Beni ona çeken, her şeyden çok buydu, gerçi aynı zamanda onun beni çekici bulmasının mümkün olmadığını da mutlak olarak içeriyordu ama mümkün olsa bile bundan ancak bir felaket doğacağını net bir şekilde görebiliyordum. Galiba L hayatımı başkalarının tanımlamasına ne ölçüde

rıza gösterdiğimi fark etmeme vesile oldu. Aslında bu tür insanların, kendi varsayımlarımızın ve inançlarımızın nelerden meydana geldiğini göstermek gibi daha yüksek ahlaki işlevleri mi var? Bir başka deyişle, sanatın amacı, yaşayan bir varlık olarak sanatçıya kadar uzanır mı? Gerçi yaşamöykülerinden yola çıkan açıklamalarda, yaratılmış bir eserin anlamını onu yaratanın karakterinde ve hayatında aramak bir tür zayıf karakterlilikmiş gibi bir miktar utanç vardır ama ben uzandığını düşünüyorum. Yine de belki bu utanç sadece, bizzat sanatçının kendisinin de çoğu zaman suç ortağı olmayı arzuladığı daha genel bir kültürel inkâr ya da baskılamanın kanıtıdır. Sanıyorum L şöyle ya da böyle bu arzudan kaçınmayı başarmıştı ve kendini yarattığı eserlerden ayrı tutma ya da onların kişisel tasavvur ürünü değil daha başka bir şey olduklarını iddia etme gereği duymamıştı. Yine de o zamanlar, anlaşılan kendisinin de üstesinden gelemediği bir engelle karşılaşmıştı. Daha önce söylediği gibi, kaçırdığı bir şey vardı. Ama kendisi de tamamlanmamış olduğuna göre kaçırdığı şeyi nasıl bulacaktı?

Hafif aptalca bir sırıtışla, "Neden kadıncılık oynuyorsunuz?" diye sordu aniden.

Bu sorunun sorulmasına itirazım yoktu çünkü yaptığımın bu olduğu doğru geldi bana. Hoşuma gitmeyen, bunu şaka haline getirmesiydi.

"Bilmem ki" dedim. "Galiba nasıl kadın olunduğunu bilmiyorum. Herhalde kimse göstermedi bunu bana."

"Göstermekle bir ilgisi yok" dedi. "Sorun buna izin verilip verilmediğidir."

"İlk konuştuğumuzda, beni göremediğinizi söylemiştiniz" dedim. "Onun için belki de izin vermeyen sizsiniz."

"Hep bir şeyleri zorlamaya çalışıyorsunuz" dedi. "Siz oldurmadıkça hiçbir şey asla olmaz diye düşünüyor gibisiniz."

"Hiçbir şey olmaz bence" dedim.

"İradenizi kimse kırmamış." Gözlerini benden başka tarafa çevirdi ve düşünceli düşünceli odaya göz gezdirdi. "Bütün bunların parasını kim veriyor?" diye sordu.

"Ev ve toprak Tony'ye ait. Benim de kendime ait bir param var."

"O kitapçıklardan pek bir şey kazandığınızı sanmıyorum."

Yaptığım işi ilk kez ima ediyordu, Jeffers, tabii buna iş denirse. Ama o âna kadar, benim hakkımda herhangi bir şey bilmeyi red-

detmesi, varlığımı kabul etmeyi reddettiği hissini vermişti bana; şimdi anlıyordum ki bunun sebebi, benim irademin onu zorladığı hissini sevmemesiydi. Yine de benim irademe ihtiyacı olduğundan emindim, önündeki engeli aşması ve diğer tarafa geçmesi için irademe ihtiyacı vardı. Birbirimize ihtiyacımız vardı!

"Birkaç yıl önce bana bir miktar para kaldı" dedim. "İlk kocam, Justine'in babası, bir zamanlar bir dolap çevirmek için benim adıma bazı hisse senetleri almıştı. Bunu yaptığını unutmuş; yıllar sonra, biz boşandıktan sonra, hisse senetlerinin değeri fırladı. Senetleri tekrar onun üzerine geçireyim diye bana imza attırmaya çalıştı ama avukat bunu yapmak zorunda olmadığımı ve paranın yasal olarak bana ait olduğunu söyledi. Onun için para bende kaldı."

L'nin gözlerinde yine ışık yanmaya başladı.

"Çok para mıydı?" dedi.

"Adaletin terazisine vurulursa, aşağı yukarı bana borçlu olduğu miktar kadardı."

L öter gibi bir ses çıkardı.

"Adalet" dedi, "ne tuhaf bir kavram."

Bu, ödeşmekten ziyade bir bitiş duygusu verdi bana, dedim L'ye, yorucu bir yarışın sonu. Onun ifadesiyle "kitapçıklarım" gerçekten de pek para getirmemişti. Bunun sebebi kısmen, kendilerini bana pek sık sunmamalarıydı, sunduklarında da ancak hayat beni büsbütün kırıp döken ahlaki bir şekil aldığında ve ardından ben o şekli sözcüklerle kurabildiğimde sunuyorlardı. Bu arada her türden iş yapmış, sinirler ve adrenalinle yaşamıştım ve artık düşünebildiğim en büyük kötülük hiçbir şey yapmamaktı.

"Hiç yeterince eğlenmedim" dedim ona. "Başka şeyler yaptım ama hiç eğlenmedim. Belki, dediğiniz gibi, bir şeyleri oldurmak için zorladığımdandır, zira eğlencenin doğasında zorlanmamak vardır."

Ben bunu söyler söylemez ne yaptı beğenirsin! Aniden ayağa fırladı ve beni son derece şaşırtarak, kedi gibi masanın üstüne sıçradı!

"Hadi, eğlenelim mi?" dedi. Nutkum tutulmuş onu izlerken o yüzü ateş saçan bir şeytan gibi tepiniyordu. Ayağını masaya vura vura defalarca adımı söyledi. "Hadi, biraz eğlenelim, biraz eğlenelim!"

O gün L'den nasıl ayrıldığımı gerçekten hatırlayamıyorum, Jeffers. Ama yüreğimde yara varmış gibi, yara nasıl hem ağırlık hem hafiflikse, taze ama ölümcülse, öyle bir duyguyla ağaçların ara-

sından eve doğru yürüdüğümü hatırlıyorum. O sırada Tony'nin L hakkında söylediklerini düşündüm ve nasıl oluyor da Tony her zaman her şeyin nasıl olduğunu herkesten daha iyi biliyor diye merak ettim.

Kurt yazar olmaya karar verdiğini açıkladı. Derhal bir kitaba başlamak istiyordu. Bir zamanlar bir yazarın, kalem kâğıtla yazmayı başka yollara tercih ettiğini söylediğini duymuştu; elin kas hareketleri cümle kurmaya katkıda bulunuyormuş. Kurt bu öğüdü izlemeye karar vermişti. Bir dahaki sefere kasabaya gidildiğinde bir sürü kalem ve iki büyük blok düz kâğıt alınmasını istedi. Alt kattaki çalışma odasını kimse kullanmadığına göre isterse orasını kullanabileceğini söyledim, çünkü orası sessizdi. Pencereye bakmayan büyükçe bir çalışma masası vardı; çoğu yazarın, karşıda bakacak bir şey olmamasının daha iyi olduğu konusunda birleştiğini sandığımı söyledim.

Yeni meslek hayatında kullanacağı giyecek konusunda Kurt uzun, siyah kadife bir ev elbisesine karar verdi. Başında iyice arkaya itilmiş ponponlu kırmızı bir bere olacak, bunları da çıplak ayağa giyilen ip tabanlı espadriller tamamlayacaktı. Her iki koltuk altında da birer blok kâğıtla ve ev elbisesinin cebinde kalemlerle, espadrillerini giymiş vaziyette çalışma odasına doğru, kaderine razı bir ciddiyetle yürüyüp kapıyı ardından kapattı. Daha sonra, pencerenin önünden geçerken, çalışma masasının yerini bahçeye ve ağaçlığa bakacak şekilde değiştirdiğini gördüm. Böylece gelip geçeni hem görecek hem de onlar tarafından görülebilecekti. Dışarı çıkarken pencerede onu görüyordunuz, girerken yine orada oluyordu. Yüzünde çok sıkıntılı bir ifadeyle uzaklara bakıyordu ve göz göze gelecek olursanız sizi tanımamış görünüyordu. Acaba, diye düşündüm, niyeti, kısmen –saklanmak şöyle dursun– ilgi çekmek miydi, özellikle de bir yandan göz önünde tuttuğu Justine'in ilgisini? Zira Justine artık vaktinin çoğunu Brett'le birlikte dışarıda geçiriyordu. Birlikte türlü türlü şeyler yapıyorlardı: Beden egzersizleri, suluboya resim, hatta anlaşılan Brett'in kasabadaki bir eskici dükkânında bulduğu ve tamir ettirip cilalattığı güzelim eski bir ahşap yayı kullanarak okçuluk bile. Hava hâlâ rüzgârsız ve ılık olduğundan, bunların çoğunu dışarıda, çimenlerin üstünde

ya da ağaçların altında yapıyorlardı, hep Kurt'un uğursuz bakışları altında. Birkaç kere, onu da davet etmiş olmalarına rağmen Kurt hâlâ penceresinde oturmaya devam ederken, günübirlik Tony'nin teknesine bindiler. Kurt bütün o basitliklerimiz ve boşa geçen zamanımız için bize sitem eden, bir çerçevenin içine sabitlenmiş bir tür ikona dönmüştü.

Günün büyük bir kısmını çalışma odasında geçirdiğinden, Kurt çit onarmak ya da çim biçmek gibi işlerden daha üst düzey konularla ilgilendiğini fiilen beyan etmiş oluyordu, dolayısıyla da Tony ile olan yakın ilişkisi hızla geriledi. Artık doğal müttefiki olarak L'yi belirlemiş görünüyordu. Bazen onları akşamüstü ağaçlıkta dolaşarak konuşurken görüyordum ama bu sohbetlerin nasıl ortaya çıktığını ya da onları kimin başlattığını bilmiyorum. Kurt'un Justine'e, kendisinin ve L'nin sanatlarını tartıştıklarını söylediğini duydum ve bunu duyduğuma çok şaşırdım, çünkü L ile bırakalım işini konuşmayı, herhangi bir konuda normal bir şekilde, dosdoğru bir konuşma yapmak bile zordu. Tony, Kurt'un artık kendisinin peşinden gelmemesini önemsemedi: Dayanamadığı, Kurt'un yapacak şeyi olmamasıydı.

Kurt'un yön değiştirmesini bir açıdan hayranlıkla karşıladım, zira bu, en azından Justine'deki değişime ve artık küçük eş rolünü oynamakla yetinmek istemeyişine yapıcı bir cevaptı. Kim bilir, Kurt belki de bir başyapıt yazıyordu! Justine utangaç utangaç, acaba durum bu mu diye düşüncemi sordu. Bunu dışarıdan anlamanın imkânsız olduğunu söyledim. En ilginç yazarlardan bazılarını görsen banka müdürü sanırsın, dedim, anlattığı fıkraları tek tek açıklamak gerektiğini fark edince en nüktedan fıkra meraklıları bile sıkıcı hale gelebiliyordu. Bazı insanlar, sadece ânı yaşamayı bilmediklerinden ve onu tekrar yaratıp daha sonra yaşamaları gerektiğinden yazı yazarlar, dedim.

"En azından sebat ediyor" dedim.

"Bir kocaman blok kâğıdı bitirdi bile" dedi, "kasabadan daha fazla kâğıt almamı istedi."

Justine'in geleceği beni endişelendiriyordu. Son zamanlardaki canlanışı ve artan bağımsızlığı yüreğime dokunuyordu; sanki neredeyse, kaygılanacak şey ne kadar az olursa o kadar çok hüzünleniyordum. Sonbaharda bir dönem daha ders almak için üniversiteye başvurmuş ve kabul edilmişti. Kurt'un da onunla gidip

gitmeyeceğini söylememişti, bu konu dikkate aldığı noktalardan biri değilmiş gibi görünüyordu.

"Dışarıya doğru açılmaya başlıyor" dedi Tony, gece yatakta bu duyguları ona itiraf ettiğimde. Karanlık pencereyi işaret ettiğinden dünyayı kastettiğini anladım.

"Ah, Tony" dedim, "sanki Kurt'la evlenip, hayatının geri kalan kısmını üstü başı perişan, ona hizmet ederek geçirmesini ve Kurt'un ona ayak bağı olmasını istiyor gibiyim!"

"Onun güvende olmasını istiyorsun" dedi Tony ve bu tamı tamına doğruydu: Gerçek güzelliğini ve potansiyelini göstererek, bir şekilde eskisine göre daha az güvenli hale gelmişti. Bunları gösterince ortaya çıkabilecek umutlarla olasılıkları ve bu ikisinin ezilmesinin Justine'e neler yapabileceğini düşünmeye katlanamıyordum. Hubbard Ana gibi giyinip dolaşarak hiçbir şeyi tehlikeye atmaması daha güvenliydi!

"Dışarıda daha güvende" dedi Tony, pencereyi işaret ederek. "Senin sevgine sahip olduğu sürece. Sevgini ona verme alıştırmaları yapmalısın."

Sevgimi, isterse alıp götürebileceği, ona ait bir şey olarak vermemi kastetmişti. Bu armağanın önemi neydi? Gerçek şuydu ki, ben sevgimin değerini sorguluyordum, onun kime ne yararı olacağından emin değildim. Justine'i deyim yerindeyse özeleştiriyle seviyordum: Onun ihtiyacı benden bir parçayı alıp yanında götürmek gibi duruyorken, onu, bir şekilde, kendimden kurtarmaya çalışıyordum!

Durup bir düşününce, fark ettim ki kızımı yetiştirirken temel ilkem, bana yapılmış olan neyse ona tam tersini yapmaktı. Bu zıtlıkları ve nerede sağa değil sola dönmem gerektiğini bulmakta başarılıydım ve çok zaman ahlak pusulam beni kendi çocukluğumdan sahnelerin önünden geçirdiğinde, şimdi ters yönden gelip onları ziyaret ettiğimden, samimi bir şaşkınlıkla doluyordum. Ama gerçek bir zıddı olmayan şeyler de vardır, bunların aniden ortaya çıkması gerekir. Belki de bu, dürüstlüğün sınırıdır, Jeffers, daha önce orada olan şeyle hiçbir benzerlik taşımayan yepyeni bir şeyin yaratılmak zorunda olduğu bir yerdir; bu yer çok zaman kendimi Justine'in yanında çırpınırken bulduğum bir yerdi. Bende olmadığını hissettiğim nitelik otoriteydi, otoritenin zıddının ne olduğunu tam olarak bilmekse zordur, çünkü neredeyse her şey otoritenin zıddı gibi görünür. Otoritenin nereden geldiğini, bilginin mi yoksa karakterin

mi bir sonucu olduğunu, yani öğrenilip öğrenilmediğini çok düşünmüşümdür. İnsanlar karşılaşınca onun otorite olduğunu anlarlar ancak yine de nelerden oluştuğunu ya da nasıl çalıştığını tam olarak bilemeyebilirler. Tony kendi gücümü bilmediğimi söylediğinde aslında otorite hakkında ve otoritenin iktidarın biçimlendirilmesi ve işlenmesindeki rolü hakkında bir şey söylüyor olabilirdi. İktidarı sırf iktidar olarak yalnız zorba hükümdarlar ister. Anne baba olmaksa çoğu insanın zorbalara en fazla yaklaşma fırsatı bulduğu durumdur. O zaman, otoriteye sahip olmadan şekilsiz bir iktidarı kullanarak ben bir zorba mı oluyordum? Çoğu zaman hissettiğim, bir tür sahne korkusuydu; sanıyorum, deneyimsiz öğretmenlerin durup beklenti dolu yüzlerden oluşan bir denize baktıkları zaman muhtemelen hissettikleri duygu. Justine çok zaman bana böyle bakardı, her şey için bir açıklama bekler gibi, ben de hep, onu ya da beni memnun edecek şekilde açıklama yapmadım hissine kapılırdım.

Eskiden, ona sevgimi fiziksel olarak göstermeye kalktığımda kirpi gibi dikenlerini çıkararak beni başından atardı, bu yüzden ben de ona çok fazla dokunmama alışkanlığı edinmiş ve sonunda duyguları belli etmeyen bu tavrın hangimize ait olduğunu unutmuştum. Her neyse, sevgi verme uygulamasına buradan, fiziksel yaklaşımdan başlamaya karar verdim. Tony ile yaptığımız konuşmadan sonraki sabah mutfakta Justine'in yanına gittim ve ona kollarımı doladım. Bir süre, yerinden kıpırdamayan ya da karşılık vermeyen ama yine de birinin ona sarılmasına istekli küçük bir ağaca sarılmışım gibi oldu, hoştu ama belirli bir yapıya ya da zaman duygusuna sahip değildi. Önemli olan, Justine'in o kadar da şaşırmamış olmasıydı; bu işi, bunu yapmaya hakkım olduğunu anlayabileceğim kadar uzun süre yapmama izin verdi. Sarılmamın bittiğine karar verdiğinde küçük bir kahkaha attı ve bir adım gerileyerek "Bir köpek mi alsak?" dedi.

Justine, hayatımız bir köpek için ideal olmasına ve benimle tanışmadan önce Tony'nin hep bir köpeği olmasına rağmen neden köpek almadığımızı sık sık sorardı. Tony ise en sevdiği köpeğin, Fetch adlı kahverengi bir spanyelin fotoğrafını yatağımızın yanında tutardı. Gerçek şu ki, Jeffers, eğer Tony'nin bir köpeği olsaydı, ilgisinin merkezinin o olacağından ve bana gelmesi gereken dostluk ve şefkati ona vereceğinden korkuyordum. Bir anlamda –sadakat,

bağlılık, itaat gibi– çoğu özelliğini zaten göstermiş olduğuma inandığım bu kuramsal ev hayvanıyla yarışıyordum. Ancak Tony'nin aslında bir köpek için içinin gittiğini biliyordum ve ben ona ne veriyor idiysem bunu zihninde hayvan sahibi olmanın ödülleri ve sorumluluklarıyla karıştırmadığını biliyordum. Bunu şöyle yorumluyordum: Benim sadakatim ve itaatkârlığım konusunda tam olarak ikna olmamıştı, hatta bir yanı, yetişkin bir kadından ziyade bir köpeği okşamayı daha kolay bulacaktı; yalnızca artık bir köpek arzu etmediğini beyan etmesi beni bunun tersine ikna ederdi. Ama Tony'nin böyle bir beyanda bulunmaya hiç niyeti yoktu, bütün bildiği ya da bildiğini itiraf edeceği şey benim köpek istemeyeceğimdi, dolayısıyla konu onun için kapanmış oluyordu.

Psikiyatr olsaydım, bu köpeksizliğin güvenlik kavramının yerine geçtiğini ve Justine'e sarılma sahnesinde bu kavramın yeniden ortaya çıkmasının bu kanıyı doğruladığını söylerdim. Bundan söz etmemin sebebi, olma ve dönüşme meselelerinde bir nesnenin, zıt bakış açılarının eline düşmüşken bile kendi olarak kalmaya devam edebileceğini göstermesi. Köpeksizlik, insana güvenmeyi ve güvenliği insanda bulmanın gereğini temsil ediyordu: Ben böylesini tercih ediyordum ama bu önermenin hayali bile Tony ile Justine'i ürkütmeye yetiyordu. Ama köpeksizlik bir olguydu, en azından Tony ile benim için. Ve ikimiz için farklı şeyler ifade etse bile bu konuda anlaşabiliyorduk. Bu olgu aramızdaki ve herhangi iki insan arasındaki, geçmenin yasak olduğu sınırı ya da ayrımı temsil ediyordu. Bu, Tony gibi biri için çok kolay, bu tür sınırları görmekte ve onlara saygı göstermekte sorun yaşayan benim gibi biri içinse çok zordur. Ben bir şey hakkındaki gerçeğe ulaşma gereği hissederim ve o şey acıklı bir şekilde aydınlanıncaya kadar eşelerim de eşelerim – bir başka köpeksi nitelik. Bunun yerine yapabildiğim tek şey, sınırın benim tarafımdan, sevgimin esas alıcılarının –Tony ve Justine– ikisinin de, benim yerime eleştirel olmayan sessiz bir şey tarafından sevilmek için içten içe yanıp tutuştuklarından kuşkulanmaktı.

Justine müziğe çok yatkındır; çoğu zaman, akşamları biz ateşin etrafında otururken gitarını çalıp bize şarkı söylüyordu. Çok tatlı bir sesi ve şarkı söylerken benim çok etkileyici bulduğum efkârlı ve insanın içine işleyen bir havası vardır. Brett'le bir şarkının provasını yapıyorlardı. Justine şarkıya bir de armoni yazmıştı; şarkıyı

bir akşam, yemekten sonra evde bize söylemeye karar verdiler. O sırada Kurt da halen yazmakta olduğu eserden parçalar okumak için bu fırsatı kullanmak istediğini duyurdu. Tony ile beraber evi derleyip toplamak, iskemleleri düzenlemek ve içkiler çıkarmak için koşuşup durduk, çünkü L'nin bu kültür gecesine katılabileceği duygusuna kapıldım, zira kadıncılık oynadığıma dair sözleri kulaklarımda çınlıyor olsa da evin davetkâr görünmesini istiyordum. L'nin insanın kendi kendini görmesini sağlamak gibi bir yanı olduğunu anlamaya başlıyordum ama insan gördükleriyle ilgili pek bir şey yapamıyordu. Hazırlıklara devam ederken, farklı biri, özensiz ve bencil biri olduğumu ve tam da bu niteliklerin başarılı bir gece yaratabileceğinden emin bir insan olduğumu hayal ettim. Böyle biri olmayı bazen ne kadar istiyordum!

Karar verilen saatte pencereden baktığımda tahminimin doğru olduğunu ve iki kişinin ağaçlıktan geçerek yaklaştığını gördüm. Brett insanı şaşırtan minik bir giysiyle, açıkta bıraktığı alan kapattığı alandan daha fazla olan bir tür kombinezon ya da gecelikle geldi. Sergilenen bu et anında insanları ne yapacaklarını bilemez bir durumda bıraktı, çünkü bu giyim Brett ile L arasında yaşanmakta olan özel bir şeyin bir parçasıymış gibi görünüyordu. Brett'in yüzü kızarmış, posta kutusuna benzeyen tuhaf ağzı kara kara açılmıştı. İfadesinde belirli bir vahşilik vardı ve ben, toplumsal gerilim anlarında her zaman bana hâkim olan boşluk ve korkuyu hissetmeye başladım. L'nin gözlerinde de vahşi bir ışık vardı ve bu ikisi arada sırada birbirlerine bakıp gülüyorlardı.

Oturduk ve bir süre konuştuk. Ne konuştuğumuzu bilmiyorum, böyle bir durumda ne konuşulduğunu hiçbir zaman bilmem. Tony sakin sakin içkileri hazırladı ve bir sorun yokmuş gibi davrandı. Brett birbiri ardına iki kokteyl yuvarladı ve bu tuhaf bir etki yaparak onu yatıştırdı. L bir içki aldı ve içkisini bir sehpaya titizlikle yerleştirip bir daha yüzüne bakmadı. Ben sık sık ateşin yanında alçak bir iskemleye oturmuş olan Justine'e bakıyordum. Gitarı kucağına koymuş, yanında oturan Brett tiz kahkahalar patlatırken bile düşünceli düşünceli oturuyordu. Belirli bir noktada gitarını eline aldı ve hafif hafif çalmaya, daha sonra da kendi kendine mırıldanmaya başladı. L her zamanki gibi benden olabildiğince uzakta oturmuştu ve Kurt da yanı başındaydı. İkisi konuşuyorlardı, daha doğrusu L konuşuyor, Kurt da dinliyordu: L başını çevirmiş, doğrudan Kurt'un

kulağına doğru konuşuyordu. Herhalde bunu yapmak zorundaydı çünkü L'nin sesini seçmek çok zordu ve odada başka sesler de vardı. Justine'in gitarı hem Brett'in hem de Tony ile benim üzerimizde yavaş yavaş sakinleştirici bir etki yaratmaya başladı ve Justine tatlı sesiyle şarkı söylemeye başlayınca susup dinledik. Kurt da başını Justine'e doğru çevirdiğinden L onun kulağına doğru konuşabilmek için duruşunu değiştirmek zorunda kaldı. Bir süre sonra Kurt L'yi dinlemek için başını Justine'den başka yöne çevirdi ama arada gözlerinde tuhaf, soğuk bir ifadeyle ona bakmaya devam etti, o anda Kurt'un bağlılığının bir şekilde bölünmüş olduğunu gördüm ve buradaki kabahatin L'de olduğunu hissettim.

Justine'in söylediği bildik bir şarkıydı, böyle durumlarda çoğu zaman yaptığımız gibi biz de onunla birlikte söylemeye başladık. Böyle zamanlar benim için çok değerliydi, Jeffers, çünkü içimin derinliklerinde hep Justine'in benim için söylediğini ve şarkısının onun hayatının ilk gününden günümüze kadar, zamanın içinde birlikte gezinmemizin şarkısı olduğunu hissederim. Bu özel anda ona her zamankinden fazla hayran oldum çünkü durumumuza olması gereken düzeni geri getirerek yeni bir güç göstermişti. Brett kombinezonunun üstüne bir ceket almıştı ve hoş, boğuk bir sesle Justine'le beraber şarkı söylüyordu, Tony güçlü, yumuşak sesiyle eşlik etti ve ben de sesimi elimden geldiğince Justine'e uydurmaya çalıştım. Alışkanlıktan bile olsa sonunda Kurt bile bize katıldı. Şarkı söylemeyen tek kişi L idi ve bunun sebebinin şarkı söylemeyi bilmemesi ya da melodiyi bilmemesi olduğuna bir an bile inanmadım. *İnadına* söylemiyordu, söylememekte ısrarlı olmasının nedeni de başka herkesin söylüyor olması ve zorlamadan hoşlanmamanın onun doğasında olmasıydı. Başkası olsa en azından bu sahneyi sevimli bulmuş ya da eğleniyormuş gibi yapma zahmetine girerdi ama L yalnızca, bunu katılmak zorunda bırakıldığı bütün diğer sıkıcı şeyleri düşünmek için bir fırsat olarak kullanıyormuşçasına, bıkkın bir ifade takınarak oturdu. Bazen başını kaldırıyordu, göz göze geliyorduk ve bu ayrı düşüşten bir şeyler benim dağarcığıma da giriyordu. Üstüme son derece tuhaf bir kopukluk, neredeyse bir vefasızlık hissi çöküyordu: Orada, en sevdiğim şeylerin arasında bile beni kuşkuya düşürme ve içimde başka koşullarda örtülü olan şeyleri açığa çıkarma yeteneği vardı. O anlarda sanki onun o korkunç nesnelliği benim oluyordu ve her şeyi olduğu gibi görüyordum.

L'nin büyüklüğünün, kısmen, gördüğü şeyler konusunda haklı olma becerisinde yattığını söylemeye bile gerek yok, Jeffers. Beni kahreden, onun bu haklılığının yaşayanlar düzleminde bu kadar uyumsuz ve zalimce olmasıydı. Bir başka deyişle, L'nin yaptığı bir resme bakmayı o kadar özgürleştirici ve ödüllendirici yapan şey, insan bunu kanlı canlı yaşarken keskin bir şekilde rahatsız edici hale geliyordu. Bu, hiçbir mazeret bulunamaz, açıklama yapılamaz, hisler gizlenemez duygusuydu: İnsanı, hayatın bir öyküsü olmadığı, belirli bir ânın anlamının ötesinde kişisel bir anlam olmadığı şeklinde korkunç bir kuşkuyla dolduruyordu. İçimde bir şey bu duyguyu sevdi ya da en azından onu tanıdı ve doğru olduğunu bildi, tıpkı insanın karanlığı da bilmesi, aydınlığın gerçekliğini kabul etmenin yanı sıra karanlığın gerçekliğini de kabul etmesi gerektiği gibi; ben işte bu anlamda L'yi bildim ve tanıdım. Hayatımda sevdiğim çok kişi olmadı, Tony'den önce kimseyi gerçekten sevmedim. Justine'i alışılmış anne sevgisi dışında bir sevgiyle sevmeyi ve onu olduğu gibi görmeyi ancak şimdi öğreniyordum. Gerçek sevgi özgürlüğün ürünüdür; bir anne ya da baba ile çocuğu, yetişkin insanlar olarak en baştan başlamaya karar vermedikçe bu tür bir sevgiye sahip olabilirler mi, emin değilim. Tony'yi de seviyordum, Justine'i de seviyordum, haklılığının acımasızlığıyla beni hakikate yaklaştırdığı için L ile geçirdiğim zamanlar çoğunlukla üzücü ve acı verici de olsa onu da seviyordum, Jeffers.

Brett ile Justine şarkılarını çok sevimli bir şekilde söylediler, sonra bir kere daha söylediler çünkü bir daha söylemeleri için onlara yalvardım, bu da bitince Kurt siyah kadife ev elbisesiyle ayağa kalktı ve eserini okumak üzere şöminenin yanında, önümüzde durdu. İki buçuk santim kadar kalınlıkta bir deste kâğıdı yanındaki masanın üzerine ciddiyetle yerleştirmişti. Hiçbir girizgâh yapmadan, yüksek ve efkârlı bir sesle okumaya başladı. Sayfaları kâğıt destesinin en üstünden başlayarak birbiri ardına eline alıyor, sonra da ters tarafı üste gelecek şekilde diğerlerinin yanına koyuyordu. Derken farkına vardık ki, niyeti hepsini okumakmış! Bu bilgi bilincimize yerleşirken –esir alınmış bir dinleyici kitlesi olarak– hepimiz hiç kıpırdamadan ya da konuşmadan öylece oturduk; bu kadar yazıyı bu kadar kısa zamanda nasıl üretebilmişti anlayamadım. Kitap ejderhaların, canavarların ve hayali yaratık ordularının bitmek bilmez bir şekilde birbirleriyle savaştıkları başka bir dünyada geçiyordu, Jeffers. Ayrıca

Eski Ahit'in bazı yerlerinde olduğu gibi alt alta sıralanmış bir sürü isim ve Kurt'un çok yavaş yavaş ve ciddiyetle okuduğu sayfalarca süren kehanetimsi diyaloglar vardı. Böyle geçen bir saat kadar sonra kendime geldim ve göz ucuyla etrafıma bakınmaya başladım. Ateş sönmüştü ve Tony iskemlesinde uyuyordu. Brett ile Justine ise başlarını birbirlerine dayamış, cam gibi yüzlerle oturuyorlardı. Yalnızca L dikkat gösteriyor gibi görünüyordu: Ellerini kucağında kavuşturmuş, başını hafifçe yana eğmiş, kıpırdamadan iskemlesinde oturuyordu. En sonunda, neredeyse iki saat sonra, Kurt kâğıtların hepsini okumuş, elleri iki yandan sarkarken başını arkaya attı ve derin derin iç geçirerek son sayfayı da yerine koydu. Bu sırada biz de uyanarak alkışladık.

"Şu noktaya kadar yazdıklarım bu kadar" diye yutkundu. "Ne düşünüyorsunuz?"

Saat sabahın birini bulmuştu ve aramızdan herhangi birinin söyleyecek bir şeyi var mıydı bilmem ama en azından ben akşamı daha fazla uzatmaya istekli değildim! Nezaketen söylenecek bir söz düşünmeye çalıştım ama Kurt'un okuduklarından herhangi bir şey hatırladığımdan emin değildim. Justine'in en azından bir katkıda bulunmasını bekledim ama o da Brett'in başı omzunda, sanki söyleyebileceği şey her ne idiyse yüksek sesle söylenemezmiş gibi, dalgın dalgın oturuyordu. Tony gözlerini açmıştı, o kadar. L gayet sakin görünüyor, parmaklarını çenesinin altında kavuşturmuş, iskemlesinde dimdik ve son derece uyanık bir durumda oturuyordu. Sessizlik iyice uzadı, tam ben bir anda bozulacağından emin olduğum ânın hemen öncesinde ise L konuştu.

"Gerçekten fazla uzun" dedi, alçak, acelesiz sesiyle.

Kurt'un edebiyat üretiminde uzunluğun bir sakınca olabileceğini bir kere bile düşünmediğini tahmin ettim, tam tersine, bunu işlerin yolunda olduğunun belirtisi olarak kabul etmişti muhtemelen!

"Öyle olmak zorunda" dedi Kurt, oldukça gergin bir edayla.

"Ama şimdi bitti" dedi L. "O yüzden, neden? Neden vaktimizi almak zorunda?"

"Öykü böyle sürüyor" dedi Kurt. Kafası oldukça karışmış görünüyordu. "Bu yalnızca birinci kısımdı."

L kaşlarını kaldırdı ve yüzünde küçük bir gülümseme belirdi.

"Ama benim vaktim bana aittir" dedi. "İnsanlardan neye tahammül etmelerini istediğin konusunda dikkatli ol."

Bu sözden sonra sakin sakin yerinden kalktı ve hepimize iyi geceler diledikten sonra karanlığın içinde kayboldu! Kurt birkaç saniye, vurgun yemiş gibi, beyaz bir suratla öylece kalakaldı. Justine kendine geldi ve şöyle ya da böyle yatıştırıcı bir söz bulup çıkardı ama Kurt onu susturmak için elini kaldırdı. Sanki saldırgan düşmanlar etrafındaki çemberi daraltmış gibi, odanın her yanına korkutucu bakışlar atmaya başladı. Sonra kâğıt demetini yakalayıp koltuğunun altına sıkıştırdı ve o da karanlığın içine daldı! Justine daha sonra bana Kurt'un romanının, ikisinin birlikte birkaç ay önce okudukları bir kitabın oldukça sadık bir kopyası olduğunu söyledi: Justine, Kurt'un aslında ne yaptığını tam olarak bildiğini sanmıyordu. Dediğine göre bu fikirler aklına geldiğinde onları sadece hatırlamakta olduğunu değil, kendisinin hayal ettiğini düşünmüş. Ertesi gün, Kurt çalışma odasının penceresinde görünmedi. Normal elbiselerini giymiş vaziyette mutfakta ortaya çıktı ve herkesten uzak durdu. Onu mahzun mahzun bahçede dolaşırken gördüm ve gidip bulayım diye dışarı çıktım, çünkü artık ona acıyordum ve onunla ilgilenmek için daha çok şey mi yapsaydım diye düşünüyordum. Böyle bir adam insanı nasıl da suçlu hissettirebiliyor, Jeffers! Doğruyu söylemek gerekirse, zihnimin başka bir bölümünde onu tren istasyonuna götürüp, bir bilet alıp dosdoğru ideal ailesinin kucağına göndererek büsbütün yok etmeyi düşünüyordum; suçluluk tepkimse bu dürtünün tam karşısında duruyordu ve her ikisi de gözlerini dikmiş hüzünlü hüzünlü birbirlerine bakıyorlardı.

Onu, meyve bahçesini boydan boya geçen derenin kenarındaki bir kayaya büyücek bir bahçe cücesi gibi tünemiş otururken gördüğümde, "Hepsi o adamın hatası" dedi beni şaşırtarak. Ona L'yi mi kastettiğini sordum ve yüzünde perişan bir ifadeyle başını evet anlamında salladı. "Bana türlü türlü tuhaf öğütler verdi."

"Sana ne dedi?" dedim.

"Bana böyle – böyle *sümsüğün teki* olmayı bırakmamı söyledi" dedi Kurt. "Kullandığı sözcük buydu. Ne demek olduğunu bilmiyordum ama sözlükten baktım. Bana, Justine'le aramızı düzeltmek için bir metres bulmam gerektiğini ve metreslerin en iyisinin iş olduğunu söyledi. Bunlar, ona Justine'in artık beni sevmediğini itiraf ettiğim için oldu" dedi. "Her şey böyle başladı. Yazı yazmaya başlamam gerektiğini, çünkü bunun ucuz olduğunu ve belirli bir yetenek gerektirmediğini söyledi."

"Başka ne dedi?"

"Justine'in, benim ne düşündüğümü bilmesine asla izin vermemem gerektiğini söyledi. Dedi ki, eğer Justine bana iyi davranırsa ben de karşılığında ona iyi davranabilirmişim. Ama iyi davranmazsa onun canına okumam gerekiyordu. Onun iradesini kırmam gerektiğini ve bunun yolunun her zaman o benden ne yapmamı istiyorsa ya da ne bekliyorsa tam tersini yapmak olduğunu söyledi. Korkunç bir adam." Kurt gözleri faltaşı gibi açık, korkuyla bana bakıyordu. "Sizi yok etmeye niyetli olduğunu söylüyor."

"Beni yok mu edecekmiş?"

"Öyle diyor. Ama sizi yok etmesine izin vermeyeceğim!"

Bu feverana ne diyeceğimi bilemedim. Bana tek tanıdık gelen, insanların iradesini kırma kısmıydı. Aslında, Jeffers, bir parçam yok edilmeyi istiyordu, halbuki benim yok edilmemle beraber bütün gerçekliğin, başka insanların ve başka şeylerin de paylaştığı gerçekliğin –hem geçmişi hem de geleceği içeren ve zamanın büyük, kirli geçişinin kanıtlarıyla tıka basa dolu olup da nasıl oluyorsa yaşanan ânı yakalamayı başaramayan bütün eylemler ve çağrışımlar ağının da– çökeceğinden korkuyordum. Kurtulmak istediğim, her zaman orada olan yanımdı ve öyle sanıyorum ki, ilk konuşmamızda kendisinin bizzat açıkladığı gibi, L ile paylaştığım duygunun özü de buydu. İnanıyordum ki bildiğim gerçekliğin altında ya da ardında ya da ötesinde daha büyük bir gerçeklik vardı ve bana öyle geliyordu ki her şeyi yarıp ona ulaşabilsem bir ömür boyu sürmüş olan acı sona erecek. Bunun düşünülerek ulaşılabilecek bir şey olmadığını artık biliyordum, psikanalist sokaktan aşağı koşup gittiğinde bu fikri de kendisiyle birlikte alıp götürmüştü. Hasta kısmın fiilen yok edilmesi şiddet gerektiriyordu, tıpkı tedavi için bedenin bazen cerrahiye ihtiyacı olduğu gibi. Bu, özgürlüğün zorunlu olarak girdiği şekilmiş gibi geliyordu bana, onu kazanmak için başka hiçbir çaba sonuç vermeyince girdiği en son şekil. Bu şiddetin ne olduğunu ya da nasıl uygulanabileceğini bilmiyordum, tek bildiğim, L'nin tehdidinin bunu vaat ediyor göründüğüydü.

Kurt'a, bir süreliğine eve gitmek isteyip istemediğini, eğer istiyorsa bunu ayarlamakta ona yardım etmemi isteyip istemeyeceğini sordum.

"Sizi bırakamam" dedi Kurt. "Çok tehlikeli olur."

Bana hiçbir şey olmayacağına ve eğer ihtiyaç olursa Tony'nin beni koruyacağına dair onu temin ettim ama benim yok olmam olasılığını ortadan kaldırmak için kalması gerektiği konusunda son derece kararlıydı. O gün daha sonra Justine son derece içerlemiş vaziyette yanıma geldi ve bana neden onun arkasından iş çevirip Kurt'u eve yollamaya çalıştığımı sordu. Kendimi savunmaya çalıştım ama öyle ya da böyle birlikte kurmakta olduğumuz sevgi yapısı yerle bir oldu; en baştan, tekrardan inşa edilmesi gerekecekti.

Tony'yle tanıştıktan sonra, şartlar elverip de gelip onunla tekrar buluşuncaya kadar, Tony bir ay ya da daha uzun bir süre hemen her gün bana mektup yazdı, zira o zamanlar ben epey uzakta oturuyordum. Son derece güzel yazılmış ve şairane mektupları ve mektupların aynı zamanda bu kadar düzenli olarak gelmesi beni çok şaşırtıyordu. Sanki bizi ayıran bütün o mesafenin ötesinden duyduğum bir davulu ısrarla ve durmaksızın çalıyor gibiydi, ta ki ben, beni çağırdığını anlayana kadar. Tony'nin mektupları bana hayatımdaki ilk –en gizli umutlarımın ve arzularımın ve hayatın olasılıklarının karşılandığına dair– memnuniyet deneyimini tattırdı. Mektuplar hep beklediğimden daha çabuk, daha fazla, daha uzun ve daha güzeldi ve beni hiç hayal kırıklığına uğratmıyorlardı. Tony'den alacağımı hayal ettiğim şeyler neydi bilmiyorum ama içimden akıp geçerek beni sulayan ve beni yavaş yavaş hayata döndüren bu ışıltılı sözcük nehrini beklemiyordum. Bu, ondan sonra daima onun sessizliğiyle yaşamama olanak verdi, çünkü nehrin orada olduğunu ve bu bilgiye bir tek benim sahip olma hakkım olduğunu biliyorum.

L ile geçen o tuhaf haftalar boyunca sık sık geçmişi, Tony'nin mektuplarını ve aşkımızın başladığı zamanı düşündüm. Bu süre yalnızca birkaç aydan ibaret olsa da o kadar büyük ve ışık doluydu ki, şehrin ortasında olup da kilometrelerce öteden görülebilen muazzam bir bina gibi, hayatımın onlarca yılını cüceleştirmişti. Bir anlamda, bolluğu onu büsbütün zamanın dışına çıkarmıştı. Bunu söylemekten kastım şu: O dönem hâlâ orada, onu hâlâ ziyaret edebiliyor ve orada saatlerce yaşıyorum, bunu yapabilmemin sebebi kısmen dil temeli üzerine inşa edilmiş olması. Burada, L ile geçirdiğim vakitten bir yapı daha inşa ediyorum, Jeffers, ama ne bunun nasıl bir bina olduğundan ne de bir daha gelip onu ziyaret edip edemeyeceğimden eminim. Hayatta öyle bir noktaya geliyorsun ki, artık zamanın ileri doğru akmasını ilginç bulmuyorsun; daha doğrusu, zamanın ileri doğru akmasının hayatın yanılsamasının

temel direği olduğunun ve sen bundan sonra ne olacağını görmek için beklerken, elinde avucunda ne varsa hiç durmadan çalındığının farkına varıyorsun. Zamanın akışını durdurabilen tek şey dildir, çünkü dil zaman içinde var oluyor, zamandan oluşuyor ama sonsuz bir şey, ya da sonsuz olabiliyor. Görüntü de sonsuz ama zamanla bir alışverişi yok; mecbur olduğu üzere zamanı inkâr ediyor, çünkü içinde yaşadığımız dünyada insan, görüntünün bitmek bilmeyen ânını ortaya çıkaran zaman bilançosunu nasıl inceleyebilir ya da kavrayabilir? Yine de, kendi görme yeteneğimizin de yaptığı gibi, görüntünün tinselliği bizi kendimizden kurtarma vaadiyle çağırır bizi. Tony ile yaşadığım hayatın gündelik gerçekliği içinde yine bolluğun o çekiciliğini hissettim, bu sefer L'den yayılıyordu, ne var ki Tony'nin sözcükleri bana doğru, içime akmıştı, L'nin çağrısı ise bunun tam tersiydi. Bir gizemden ya da bir boşluktan gelen olgunlaşmamış bir çağrıydı.

Günler geçtikçe çağrı çok zayıflamıştı ve tam artık çağrıyı hiç duyamıyorum, L bir kere daha bana yabancı oldu diye düşünmeye başlamışken, hiç beklemediğim bir şekilde ona gelgit alanında yürürken rastladım. Akşam yemeği için pişirmek üzere, derelerin civarında yetişen yenebilir bazı deniz bitkilerinin yapraklarını toplamaya gitmiştim oraya; bu etkinlik bana hep gurur verir, Jeffers, bazen doğru dürüst bir işe yaramayı başardığım tek etkinliğin bu olduğunu hissederim. L patikadaki bir dönemecin kıvrımında karşıma çıktı. Her zamankinden daha gündelik giyinmişti ve yüzü güneşten epeyce yanmıştı. Bütünüyle, genellikle göründüğünden daha insani, daha az şeytani bir görüntüsü vardı. Pantolonunun paçaları sıvanmıştı ve ayakkabılarını eline almıştı. Bana, deniz yükselirken, sığ kumsallardan birine gitmiş olduğunu ve çamurda yürüyerek dönmek zorunda kaldığını söyledi!

"Ve sonra" dedi nefes nefese –besbelli bütün bunları oldukça heyecan verici bulmuştu– "geri dönerken birilerinin ateş ettiğini duydum. Bir süre etrafa bakındım ama kimseyi göremedim. Mermi sesleri tek tek ve farklı yerlerden geliyor gibiydi. Önce neredeyse boğul, sonra da silahlı bir haydutla ya da birkaç haydutla karşılaş, diyordum kendi kendime. Bunu ihbar etmem gereken biri var mı?"

L konuşurken, arkasındaki tarladan tek bir yüksek patlama sesi havaya yükseldi ve L irkildi.

"İşte yine" dedi.

Bunun sadece çiftçilerin kuşları ekinlerinden uzak tutmak için yılın bu zamanında tarlalarına yerleştirdikleri sabit gazlı tabancalardan biri olduğunu söyledim. Ben bu sese alışkındım ve pek irkilmez, o yarı bilinçli halimde bu sesi türlü türlü başka ses gibi duyabilirdim. Bazen bunun, birbiri ardına kendi beyinlerini dağıtan çok kötü adamlardan gelen bir ses olduğunu hayal etmeyi sevdiğimi söyledim ona.

"Hıh" dedi gönülsüz bir yarım gülümsemeyle. "Kötü adamlar öyle yapmaz. Zaten onları tanısaydınız belki de severdiniz. Kötü olan hiçbir şey asla ölmez. Hele pişmanlıktan, hiç."

Baldırlarında, dizlerine kadar yol yol çamur izleri vardı. Bu gelgitlere dikkat etmesi gerektiğini ve patikaların nerede olduğunu bilmiyorsa tehlikeli olacağını söyledim.

Benden uzağa, pusun içinde belirsizleşen ve renklerle çizgilerin birbirine bulaştığı ufka doğru bakarak, "Kenarı bulmaya çalışıyordum," dedi, "ama kenar yok. Yavaş yavaş uzayan eğrilik insanı yıpratıyor. Burası oradan nasıl görünüyor diye bakmak istedim. Epey uzunca yürüdüm ama *orası* diye bir şey yok, yalnızca eriyip yok oluyor, öyle değil mi? Burada hiç hat yok."

Bir şey daha söylesin diye sessizce bekledim, çok uzun bir süre sonra sözüne devam etti:

"Bakın, insanlar orta yaşı geçtikten hemen sonra kötü bir fikre kapılıyorlar. Bir tür serap görüyorlar ve bir başka inşa etme dönemine giriyorlar ama aslında ölümü inşa ediyorlar. Belki de bana olan buydu. Birdenbire bunu gördüm, tam oradayken" dedi, gerilemiş kara çizgisinin uzaktaki mavi şekline doğru işaret ederek, "şu ölüm yapısının yanılsamasını. Nasıl eriyip yok olunur, daha önce anlasaymışım keşke. Yalnızca o hattın değil, başka şeylerin de nasıl eritilip yok edileceğini. Tam tersini yaptım, çünkü yıpranmaya direnmem gerekir diye düşündüm. Bir yapı inşa etmeye çalıştıkça, etrafımdaki her şey gitgide daha fazla çürüdü gibi gelmeye başladı. Dünyayı yapıyormuşum gibi hissediyordum ama yanlış bir şekilde yapıyordum. Oysa o sırada yapmakta olduğum kendi ölümümmüş. Ama ölmek zorunda değilsin. Eriyip yok olmak ölüm gibi görünüyor ama aslında tam tersi. Bir kere bunu görmemişim."

L bunları söylediğinde, Jeffers, haklı çıkmanın verdiği heyecanı hissettim, bunu anlayacağını *biliyordum*! Gri, bulutlu bir sabahtı ve o sıradan, göz kamaştırıcı ışıkta gelgit alanı mümkün olan en

az gizemli haliyle görünüyordu. Bir bakıma teknik bir şey gibi görünüyordu ve kalbimi mutlu eden şey tam da bu teknik, duygusuz sıradanlık oldu, çünkü bu, L ile aynı şeye bakmakta olduğumuz konusunda bana güven verdi. Burasını muhteşemliğin öyle aşamalarında –belirli ruhsal durumlarda, ışıklarda ve hava durumlarında– görmüşlüğüm vardı ki içimdeki her bir damla duyguyu sıkıp çıkarmıştı ama o sabahki gibi en sade renkleri içindeyken gerçekliği kuşku götürmüyor. Bildiğim kadarıyla L o âna kadar gelgit alanı hakkında herhangi bir resim yapmamıştı ama portre döneminin miadını hemen hemen doldurmak üzere olduğunu kesin olarak söylemişti. Dediğine göre sorun, etrafta işçilerden başka yeterince insan olmamasıydı. Onlar da kendisine poz veremeyecek kadar meşguldüler. Bunu başta neden fark edememişti, bilmiyordu. Tony'nin, Justine'in ve Kurt'un resimlerini yapmıştı, böylece, kasabaya gidip resim konusu olabilecek birkaç insan daha kaçırmazsa eğer, repertuarını tamamlamış sayılırdı.

"Artık dünyada olmayan kimselerin resmini yapsam mı diye düşündüm" dedi. "Bu fikir midemi bulandırıyor. Ama bulantının üstesinden gelebilirim..."

Ona henüz resmini yapma girişiminde bulunmadığı ama resmini yapabileceği bir insan daha olduğunu hatırlattım: Ben! Daha önce beni göremediğini söylemiş ama neden göremediğini hiç açıklamamıştı, her fırsatta benimle fiziksel olarak yakın durmaktan kaçındığını çok iyi fark etmiştim. Romantik öykülerde, bir kişinin diğerinden kaçınması, çoğu zaman olay örgüsü içinde bir aşk aracı olarak kullanılır. Burada ima edilen, bazı insanların tabiatının, arzu ettikleri şeyi hor görür gibi yaparak ele verdiğidir. O tür olaylar tasarlayan yazarlar utanmadan nasıl umut dolu ve acıklı hayal ürünleriyle oynuyorlar! L'nin bana duyduğu ilgiyi bastırıyor olduğu gibi bir fikirle kendimi aldatmadım ama onun için böylesine bir engeli temsil ediyor olmamın tuhaf olduğunu düşünmedim değil. Neredeyse, bu engelin ortadan kaldırılmasının onun yol almasına yardımı olur mu diye bile düşündüm. Tony'ye yaptığı gibi beni de bir çerçevenin içine oturtmasını önerirken özellikle bir utanç hissetmememin sebebi buydu. O gün bahçede Kurt'un, L'nin beni yok etmek istediğinden söz etmesi bu izlenimi pekiştirmişti. Neden ortaya çıkıp da, yok edilmem gerektiğini niçin düşündüğünü söylemesindi?

Sözlerime hemen cevap vermedi, kollarını sıkı sıkı kavuşturmuş, sanki bu rahatsızlığı teskin edici bulurmuş gibi yüzü rüzgâra ve sert, yatay ışığa dönük, bir süre durdu. Sonunda şöyle dedi: İnsanların resmini yapmak hem bir inceleme hem de tapınma eylemiydi ve bu eylem sırasında, en azından kendisi için, ressamla nesnesinin ayrı varlıklar olmasının soğukluğu ne pahasına olursa olsun muhafaza edilmeliydi. Bu sebeple, kendi çocuklarının resmini yapan ressamlar onu özellikle rahatsız etmişti. İnsanlar âşık olunca, dedi, bu soğukluğu, hâlâ kendilerinden farklı bir varlık olarak görebildikleri bu şeyin büyüsünü, her şeyden daha büyük bir ürperti olarak hissederlerdi. Sevgili giderek daha tanıdık biri haline geldikçe hissedilen ürperti de azalırdı. Bir başka deyişle, tapınma bilgiden önce geliyordu ve bu, hayatta nesnelliğin en başta tamamen kaybolmasını ya da terk edilmesini temsil ediyordu. Bunun ardından, hakikat gözler önüne serilirken sağlam bir doz gerçeklik gelirdi. Bir portre daha çok, soğukluk ve arzunun sonuna kadar yan yana var olduğu bir serbest ilişki eylemi gibidir ve belirli bir katı yüreklilik gerektirir, dedi. Şu anda hedeflemesi gereken yönün bu olduğunu düşünmesi işte bu sebeptendi. Gençliğinde giriştiği serbest ilişkiler ne olursa olsun kendini aldatmıştı, çünkü yaşla gelen katı yüreklilik daha farklı büyüklükte bir şeydi. Şu anda ona çekici gelen nitelik erişilmezlikti, bazı insanların sahip oldukları derin ahlaki erişilmezlik. Öyle ki, onlara sahip olmak demek aslında onları çalıp dokunulmazlıklarını ihlal etmek ya da en azından deneyimlemek demekti. Bu günlerde kolayca tiksinti duyuyordu, boğazına kadar tiksintiyle doluydu, bu yüzden tiksintinin taşması için çok bir şey gerekmiyordu; bazen bu, en nihayet elime çocukluğumun faturasının tutuşturulması mıdır acaba diye merak ediyordu. Zira çocukluğunda tiksintiyi yıllarca içinde tutmuştu. Sebep ne olursa olsun, dedi, insanlarla yakınlığın pis kokusunu duyar duymaz yakalandığım mide bulantısının panzehrini o dokunulmazlık niteliğinde buluyorum.

O konuşurken içimde aşağılık bir ret ve terk edilme duygusu büyüyüp duruyordu, çünkü anladığım, onun bütün bu açıklamalarının altında söylediği, benim tükenmiş dişi bedenimin onu tiksindirdiği ve beni yanıma bile oturamayacak kadar uzakta tutmasının sebebinin bu olduğuydu!

"Sizi şaşırtabilir belki ama ben de eriyip yok olmanın bir yolunu bulmaya çalışıyorum" dedim öfkeyle, gözlerime yaşlar hücum

ederken. "Sizin buraya gelmenizi bu yüzden istedim. Böyle hisseden tek kişi siz değilsiniz. Beni görmek midenizi bulandırıyor diye beni öylece silip atamazsınız, çünkü ben de herhangi başka biri kadar dokunulmazım! Siz göresiniz diye var olmuş değilim" dedim, "bu yüzden bu noktada kendinizi kandırmayın, çünkü sizin beni görüş şeklinizden kendisini kurtarmaya çalışan esas benim. Benim gerçekte ne olduğumu görebilseniz kendinizi daha iyi hissederdiniz ama göremiyorsunuz. Bakışınız bir tür cinayet ama ben artık daha fazla katledilmeyeceğim."

Ve yüzümü ellerime gömüp ağladım!

Eh, o sabah şunu öğrendim: Bir sanatçı, insan ölçeğinde kendisine ne ölçüde kötü kalpli ve korkunç olma izni vermiş olursa olsun, içinde bir yerlerde acıma duyabilme yeteneği olan bir parça kalmış oluyor ya da daha doğrusu o parça da giderse sanatı da yok oluyor. Bir insanı sınayacak en hakiki ölçüt merhamettir. Bu doğru mu, Jeffers? Her neyse, o sabah L bana çok iyi davrandı, hatta kollarını bana dolayıp göğsünde ağlamama izin verdi ve o sırada saçlarımı okşayarak yumuşak, sevecen bir sesle, "Hadi, hadi canım, ağlama" dedi ama bu benim daha da şiddetle ağlamama sebep oldu.

Ona fiziken yakın olmak benim için çok rahatsız ediciydi çünkü nedense, kazara da olsa birbirimize dokunmamız yasakmış gibi geliyordu bana. Bana dokunmasından pek hoşlanmadım. Baskılamaya çalıştığım iğrenme sorununun tekrar uyanmasına sebep oldu, yalnız bu sefer ben ondan iğreniyormuşum gibi hissediyordum. Belki de L –hatta kim bilir, belki de tüm erkekler– bir kadına tek bir yolla dokunuyorlardır ve bu yolu kullandıklarında da otomatik birey istemsiz olarak harekete geçiyordur. Ben o otomatik, dükkânda dura dura bozulmuş dokunuşu istemiyordum. Elimden geldiğince çabuk kendimi ondan kurtardım ve çimenlere oturup başımı dizlerime dayayarak biraz daha ağladım. Bir süre sonra L de yanıma oturdu ve sessizliğin içinde, gelgit alanının yatıştırıcı görüntüleri ve sesleri, kelebeklerle beneklenmiş dalgalanan otlar ve uzaktan uzağa uğuldayan deniz, kurdele gibi uzayarak kaybolan kuş şakımaları ve kazlarla martıların çağrıları odağa girebildi.

"Oturup bu tatlı dünyayı izlemek güzel" dedi L. "Kendimizi öyle yoruyoruz ki."

Orada öylece otururken, yıllar, yıllar önce bir Paris sabahı güneşin altında yürürken onun odalar dolusu tablosuyla karşılaştı-

ğım zamanı ve bunun bana neler hissettirdiğini, o görüntülerin, birden gerçek soyumu keşfetmişim gibi bana bir tür akrabalık hissi yaşattığını anlattım. Tablolar o zamana kadar sır gibi kendime sakladığım bir şeyde yalnız olmadığımı hissettirmişti bana. O sırrın, orada, onun eserlerinde itiraf edildiğini görmek, dedim, hayatımın yöneliminde bir değişiklik yaratmıştı, çünkü sır birden, o sırrı gizli tutmuş olan şeylerden daha güçlü olduğunu hissettirmişti. Ama bu rota değişikliği öngöremeyeceğim kadar büyük bir çaba gerektirmiş ve şiddetli olmuştu. Zaman zaman felakete giden bir yola girmişim hissine kapılmıştım ve anlayamadığım şey de şu olmuştu: Kişisel bir hakikatin gayet basit bir şekilde ortaya çıkmış olması nasıl olur da bu kadar acıya ve zulme yol açabilirdi? Hakikat şartlarında yaşamayı istemek ahlaken zararsız bir şeydi oysaki.

O zamandan beri öğrendim ki, dedim, başka insanların benim değişmeme izin vereceklerini beklemek –hele ki bu değişiklikler doğrudan doğruya o insanların çıkarlarını engellerken– büyük saflıkmış. Ayrıca sevgi ve özgür seçim üstüne kurulmuş gibi görünen bütün hayatımın, ardında en alçak bencilliği saklayan bir ön cephe olduğunun açığa çıkması beni derin bir dehşete sürüklemişti. Bazı insanları gücendirirsen ya da istedikleri bir şeyi ellerinden alırsan sana yapacaklarının sınırı yoktur, bir zamanlar onlardan hoşlanmış olman ya da kendi isteğinle onların arasında bulunmuş olmansa hayatın en temel gizemlerinden ve trajedilerinden biridir. Yine de bu, insanın insaniyetini oluşturan şartların ve maddelerin bir yansımasıdır yalnızca, dedim; bu, bencilliğin ve namussuzluğun sende yeniden doğmak ve dünyada gelişip serpilmek için giriştiği bir çabadır. Bu çabaya karşı koymaya çalışmak insanı çıldırmaktan beter eder.

"Sen çıldırdın mı?" diye sordu L.

"Çıldırmadım" dedim. "Ama yine de sanırım hâlâ bu ihtimal var, bir gün çıldırabilirim."

Ona, nasıl da otomatik olarak Justine'in babasının iyi, en azından saygın bir adam olduğunu düşündüğümü –daha doğrusu, varsaydığımı– anlattım. Normallik anlayışımıza uyan erkeklerin öyle olduğuna inanmak ne kadar da kolay, Jeffers! Bir kadın bu şekilde, sırf güven temelinde asla kabul görmez bence, tabii itaatkârlığı sayesinde kabul görmesini saymazsak. Paris'ten döndükten sonra bir ay bile geçmemişti ki işlerin gidişatını değiştirmek istediğimi

duyurmamla evimi, paramı, arkadaşlarımı kaybettim ama o zaman bile önümdeki daha büyük kayıpları öngöremedim. O sırada Justine dört yaşındaydı ve bir fikri ifade edebilme yeteneğine sahipti. Bir gün babasının evindeyken –artık orası babasının evi olmuştu– babası beni aradı ve Justine'in, daha önce kararlaştırıldığı şekilde onu almamı istemediğini söyledi. Bunu söylediğini duyayım diye telefonu Justine'e bile verdi. Justine'i geri almam bir yıl sürdü, Jeffers; o bir yıl boyunca onu şöyle bir görme ümidiyle okul kapılarında hayalet gibi saklandım, bir gün babası Justine'le el ele okulun kapısından çıkarken beni gördü ve beni işaret ederek dedi ki:

"İşte o korkunç kadın – koş Justine, koş!"

Ve ikisi birden sokakta koşmaya başladılar! İşte o zaman kendimi öldürmek istedim ama ölemedim; kazara başlarına gelmedikçe anneler ölemez. Daha sonra anladım ki, babası bütün bu süre boyunca Justine'i korkunç derecede ihmal etmiş, saatlerce yalnız bırakmış; benim bu parçamı, ona karşı zorbalığını ve aldırmazlığını gösterebilmek için yanında tutmuştu adeta. Benim kederim buydu, Jeffers ve bu kederi orada, gelgit alanında otururken, ağlama nöbetleri arasında L'ye verdim. L'nin anlamasını istediğim şey, bu kadar itiraz ettiği irademin, onu kırmak için yapılmış çok sayıda teşebbüse rağmen kırılmamış olduğu ve şu noktada kendi canımı ve çocuğumun canını kurtarmamın da onun sayesinde mümkün olduğuydu. Bu irade, öte yandan, felaketlere ve evsiz barksız kalmama da sebep olmuştu ama sevgi kılığına girmiş nefretin kol gezdiği bir yerde yaşamaktansa evsiz barksız kalmak daha iyidir! İrademi kaybetmek hayata tutunduğum dalı kaybetmek, yani çıldırmak demek olacaktı. Bu dalın bir gün kendiliğinden kopabileceğinden hiç kuşkum yoktu, dedim L'ye, ama bir kadının deliliği erkeğin sırrının son sığınağı, açığa çıkmaktansa kadını yok edeceği yerdir ve o sırada bu şekilde yok edilmeye hiç niyetim yoktu; buna razı olmaktansa, Justine bunu yapma sebeplerimi anlayabilecekse kendimi yok ederdim daha iyi. Bunun yerine benim istediğim, L'nin benimle, o gün Paris'te hissettiğim tanışlık duygusu temelinde buluşmasıydı; onun beni tanımasını istiyordum, çünkü Tony'ye ve Justine'e ve gelgit alanındaki varoluşuma minnettar olsam da kişiliğim bütün hayatım boyunca tanınma talebiyle bana işkence etmişti.

"Tamam" dedi, uzun bir sessizlikten sonra yavaşça. "Daha sonra gel, sana bir bakayım. Üstüne oturan bir şeyler giy" diye de ekledi.

Eh, Jeffers, deniz yapraklarıyla dolu çantamı kaptığım gibi ayağa fırladım ve neşeden uçarak eve koştum, kendimi hem öyle hafif hem de öyle dertsiz hissediyordum ki güneşe kadar uçuverebilirim diye düşündüm! Her şey değişmiş göründü gözüme, gün, manzara, sanki tersyüz edilmiş gibi bu manzaranın içindeki benim varlığım. Upuzun bir hastalıktan sonra ilk defa acı çekmeden yürüyen bir insan gibiydim. Çiçek tarhları boyunca çimenliğe doğru koştum ve evin köşesine geldiğimde Tony ile burun buruna geldik.

"Harikulade bir gün, değil mi?" dedim Tony'ye. "Her şey harika, değil mi?"

Parlak ve pek delici bakışlarla bana uzun uzun baktı.

"Gidip biraz uzansan iyi olacak gibi görünüyor" dedi.

"Ama Tony, saçmalama, enerji doluyum ben!" diye bağırdım. "Bir ev inşa edebilirim gibi hissediyorum ya da koskoca bir ormanı kesebilirim veya..."

Daha fazla hareketsiz duramadım ve koşarak eve girdim. Justine ve Kurt'un biraz önce bahçeden toplanmış olan dağ gibi bezelyeleri ayıklayarak tezgâhın önünde durdukları mutfaktan geçtim.

"Dışarısı ne kadar güzel, değil mi?" dedim. "Bugün kendimi çok canlı hissediyorum!"

Her ikisi de başlarını kaldırdılar ve ifadesiz yüzlerle bana bakakaldılar. Yaprak dolu çantamı tezgâhın üstüne bıraktım ve koşmaya devam ettim, merdivenlerden yukarı, odama koştum ve kapıyı arkamdan kapatarak kendimi yatağın üstüne attım. Niçin kimse mutlu olmamı istemiyordu? Bir heyecan belirtisi ve canlılık gösterdiğim anda niçin hepsi bu kadar hoşnutsuz görünüyordu? Bu düşüncelerle ruh halim biraz sakinlemeye başladı. Yatağa oturdum ve L ile aramızda geçen konuşmayı tekrar aklımdan geçirdim, L'nin bana yönelttiği dikkatin bende yarattığı duyguyu tekrar düşündüm. Bu duygu altından bir sağlık duygusuydu. Ah, yaşamak niçin bu kadar acı vericiydi ve ancak geri kalan zamanda ne kadar acı yüklenmiş olduğumuzu fark etmemize yarayan bu sağlık anları niçin veriliyordu bize? Günbegün insanlarla beraber yaşayıp yine de onlardan farklı olduğunu ve bunun senin tek ölümlü hayatın olduğunu hatırlamak neden bu kadar zordu?

Sonunda Tony'nin haklı olduğuna ve sessizce uzanmamın iyi olacağına kanaat getirdim ve orada yatıp nefes alarak, sanki içimden kocaman ve habis bir yumru alınmış gibi harikulade bir hafif-

lik hissinin tadını çıkardım. Nihayetinde ne bu yumrunun orada olması ne de gitmiş olması kimsenin sorunuydu; işin özü, daha fazla kendi içimde yaşamayı öğrenmem gerektiğiydi. Bana öyle görünüyordu ki, benden başka herkes son derece mutlu bir şekilde kendi içinde yaşıyordu. Yuvam olan kendimden uzaklara sürülmüş, başkalarının her sözcüğüyle, her ruhsal durumuyla ve her kaprisiyle örselenerek, göçebe bir ruh gibi oradan oraya sürüklenen bir tek bendim! Birden duyarlılık, yani aslında tek bir hakikat varken ve o da tarif etme gücümüzün ötesinde yer alıyorken milyonlarca anlamsız ayrıntıda hakikati araştırmak bana lanetlerin en büyüğü gibi göründü. Sözcüklerin bucak bucak kaçtığı bu yokluk ya da hafiflik vardı yalnızca, ben yatağın üstünde yatıp onu hissettim ama onun ne olduğunu ve nasıl tarif edilebileceğini çok fazla düşünmemeye çalıştım.

Ama zamanda yaşıyoruz, başka türlüsü elimizden gelmiyor! Sonunda kalkıp aşağı inmek zorunda kaldım. Yapılması gereken her zamanki ufak tefek işler vardı, başkalarıyla beraber yaşarken yapıldığı gibi kendimi oynamak zorunda kaldım ve L ile buluşmam için diğer eve gidebilecek duruma gelmem şöyle ya da böyle akşamüstünü buldu. Bütün o saatler ve ıvır zıvır işler boyunca kendimde büyük bir değişikliğin meydana geldiğinin farkındaydım ve bunu bir başkası da fark eder diye ümit edip durdum! L'nin bana bakacağı fikri benim de kendime bakmama neden olmuştu ve ben kendimi görebildiğim için başkalarının da beni görmesini bekliyordum! Ama herkes, Tony bile normal davranıyordu, üstümü değiştirmek için yukarı kaçıverdiğimde her şey o kadar normal görünüyordu ki benim yaptığım şeyin de normal olduğu kanaatim değişmedi.

Elbise dolabımı açtım ve istediğimi bulmaya çalışırken yaşadığım beklenti beni kaygıya düşürdü, istediğim şeyin orada olmadığından o kadar emindim ki! Daha önce de söylediğim gibi, Jeffers, giysilerin dilini öğrenme çabalarımdan bir noktada vazgeçmiştim ve birisi bana bir üniforma verseydi onu her gün seve seve giyerdim, bunun yerine kendi kendime bir tür üniforma icat etmiştim çünkü sahip olduğum her şey az çok aynıydı. Ama bunların hiçbiri L'nin üstüme oturan bir şeyler giymem şeklinde yaptığı tarife cevap vermiyordu. Dolabı umutsuzca karıştırırken, gelgit alanına gelmeden önce giysilerimin üstüme daha çok oturduğunu ve üstüme oturan bir şey giydiğim son günün belki de Tony ile evlendiğim gün ol-

duğunu hatırladım! Bunu düşünmek beni birden ağlamaklı hale getirdi ve içimin derinliklerinde bir şeylerin çözülmekte olduğuna dair korku verici bir his belirdi. Tony beni dişil bir vücuda sahip bir kadın olarak değerlendirmiyor muydu? Şu günlerde şekilsiz giysiler içinde gezmem cinsellikten ve güzellikten bir tür vazgeçiş miydi? Ani ve içgüdüsel bir kesinlikle dolabın en arkalarını pençelerimle kazıyarak, evlendiğim zaman giydiğim ve orada olduğunu tamamen unuttuğum elbiseyi çekip çıkarırken buldum kendimi. Sade, güzel, üstüme tam oturan bir elbiseydi ve onu ellerimde tutarken istediğime tam uygun olduğunu biliyordum. Aynı zamanda da çeşitli çelişkili duygu dalgalarıyla kuşatılmış durumdaydım, bunlardan en bellibaşlısı da, sanki o insanlar artık yoklarmış gibi, Tony'nin ve benim o zamanki kişiliklerimiz için duyduğum adsız bir kederdi.

İçim cüretle dolu, elbiseyi giydim ve tam aynanın önünde saçlarımı düzeltiyordum ki Tony odaya girdi. Tony'nin heyecanlandığı ya da tedirgin olduğu nadirdir, bu durum da istisna olmadı. Acaba elbiseyi görünce o kadar etkilenir ki onun için giymediğimi fark etmez mi diye merak etmiştim ama yalnızca başını hafifçe kaldırıp bir süre bana baktı ve sonra şöyle dedi:

"Elbiseni giymişsin."

"L sonunda resmimi yapmak istedi" dedim ona, içim pır pır ediyordu ve Tony fark etmesin diye uğraşıyordum, "bana üstüme oturan bir elbise giymemi söyledi, bu da düşünebildiğim tek şeydi!"

Başka bir şey söylemesem daha iyi diye karar verdim. Halbuki Tony'den iltifatlar duymak, onunla oturup bir zamanki halimizi ve o insanların hâlâ var olup olmadığını konuşmak için bir yanım yanıp tutuşuyordu. Bunları yapacağıma, o hâlâ ona verdiğim bilgiyi hazmederken yanından geçip kapıdan çıktım ve merdivenlerden indim. Öğleden sonra havası biraz bulutlanmıştı ve şimdi, akşamın ilk saatlerinde, ağaçlığa bir tür kasvet çökmüştü. Işığın kötü olması L'ye poz vermemi etkiler mi, acaba iptal eder mi ve aslında acaba evde mi değil mi diye merak ediyordum, zira o sırada aklıma geldiğine göre belirli bir zaman kararlaştırmamıştık. Evden çıkıp ağaçlara doğru giden patika boyunca koşturdum ve gördüm ki diğer evin bütün ışıkları yanıyor ve uzakta büyük bir kor ateşi görüntüsü yaratıyor. Çıplak omuzlarımda ve kollarımda havayı, hiç alışkın olmadığım şekilde saçlarımın çıplak sırtıma değdiğini hissettim. Ağaçlığa ve uzaktaki küp şeklindeki ışığa doğru hızlanırken içimde

bir gençlik ve özgürlük hissi yükseldi. O anda arkamda bir pencerenin açılmasından ileri gelen tangırtılı bir ses duydum, durup döndüm ve yukarı baktım. Tony yatak odamızın açık penceresinde durmuş, büyük bir yükseklikten aşağı, bana doğru bakıyordu. Göz göze geldik ve bana doğru korkunç bir kol uzatıp gürledi:

"GERİ GEL BURAYA!"

Bir an o noktada donakaldım ve Tony'nin gözlerine baktım. Sonra dönüp kaçak bir köpek kadar sinsi ve mahcup, sıvışarak ağaçların arasına girdim. Ağaçlıktan hızla geçerek ışıklı pencerelere yöneldim ve Brett perdeleri kaldırmış olduğundan, yaklaştıkça içerisini daha ayrıntılı olarak görebildim. Önce mobilyaların kenara, rafların ve dolapların önüne itilmiş olduğunu, sonra da iki kişinin, L'nin ve Brett'in odanın içinde son derece tuhaf bir şekilde hareket ettiğini gördüm. Önce dans ettiklerini sandım. Ama sonra yaklaştıkça fark ettim ki resim yapıyorlardı, üstelik de diğer evin duvarlarına yapıyorlardı resmi!

Üstlerinde hemen hiçbir şey yok gibiydi. L gömlek giymemişti ve çıplak göğsünde kocaman boya lekeleri vardı, Brett ise sutyen ve külot giymiş, saçına bir eşarp bağlamıştı. Ben bakarken L vahşi bir hareketle elinin tersini burnunun üstünden geçirdi ve yüzünde uzun bir boya izi bıraktı. Brett parmağıyla buna işaret edip kahkahadan iki büklüm oldu. Ambardan küçük seyyar merdiveni almışlardı ve bunu giderek büyüyen, korkunç renkler ve şekillerden oluşmuş girdaplarla yarı yarıya örtülmüş olan duvarların ta tepelerine kadar erişmek için kullanıyorlardı. O noktaya saplanmış gibi durup bekledim. Camın ardında gördüklerimi görmemek elimden gelmezdi. Ağaç, bitki ve çiçek şekilleri gördüm, kıvrım kıvrım, kocaman, bağırsak gibi kökleri olan ağaçlar, erkeklik organına benzeyen büyük, pembe ercikleriyle etli ve müstehcen çiçekler; bu dünyaya ait olmayan şekilleri ve renkleriyle tuhaf hayvanlar, kuşlar ve mahluklar gördüm; hepsinin ortasında iki insan şekli vardı; vahşi kızıl meyveleri sayısız ağız gibi açılmış, gövdesine kocaman şişman bir yılan dolanmış bir ağacın yanında iki insan şekli, bir kadınla bir erkek. Burası Cennet Bahçesi'ydi, Jeffers, ama cehenneme benzeyeni! Pencerelere biraz daha yaklaştım; bu ikisi, şeytani bir enerji onları ele geçirmiş gibi duvarların her yerine boya sıçratır ve sıvarken sert bir müzik, müziğin üstünden de böğürtü, çığlık ve tiz kahkaha nöbetleri şeklinde onların sesleri

duyuluyordu. Havva figürü üzerinde çalışıyorlardı ve L'nin şöyle söylediğini duydum:

"Bıyık yapalım şu hadım edici şıllığa!" Bu sırada Brett çığlık çığlığa kahkahalar atıyordu. "Bütün belaların *sebebi*" dedi L, resimdeki şeklin üst dudağını kalın, siyah fırça darbeleriyle lekelerken.

"Ve şöyle güzel, şişko bir göbek yapalım" diye bağırdı Brett, "orta yaşlı bir hanımınki gibi kısır bir göbek! Tepeden tırnağa sıska ama bu göbek onu ele veriyor. Şıllık!"

"Kocaman, kıllı bir bıyık" dedi L, "patron kimmiş bilelim diye. Patronun kim olduğunu biliyoruz, değil mi? Bilmiyor muyuz?"

Ben, gelin olduğum elbiseyle pencerenin ardında, gecenin indiği ağaçlıkta durmuş titrerken, baştan ayağa titrerken, bu ikisi uludular. Söz ettikleri bendim, resmini çizdikleri bendim – Havva bendim! Zihnimi korkunç bir karanlık kapladı, öyle ki bir süre görmem, düşünmem ya da hareket etmem mümkün olmadı. Sonra aklıma bir fikir geldi, Tony'ye geri dönmem gerektiği fikri. Döndüm ve ağaçların arasından geçen patikadan geri koştum ve eve yaklaşırken evin önündeki araba yolunda iki kırmızı ışık gördüm. Işıklar bir dakika kadar yandı, sonra bir motor gürültüsü arasında gerilemeye başladı. Bunun bizim kamyonumuz olduğunun, Tony'nin de içinde olduğunun ve çekip gitmekte olduğunun farkına vardım! Araba yoluna koştum ve ona seslenerek durdum ama ışıklar dönemeçte kayboldu. Tony'nin beni bıraktığını ve gittiğini anladım, bir daha geri gelip gelmeyeceğini bilemedim.

Simgesel denebilecek şekilde, ertesi gün güzel hava sona erdi ve yağmur yağmaya başladı. Oturup hiç konuşmadan ya da hareket dahi etmeden pencereden dışarı, yağan yağmura baktım. Bir an geldi, evin önünde bir araba sesi duydum ve Tony'nin geri geldiğini düşünerek dışarı fırladım ama gelen yalnızca Tony'nin adamlarından biriydi: Tony kamyonu alıp gittiğinden, adamdan bana bir araba ödünç vermesini istemiş. Tony gitti! Yine oturup pencereden dışarı baktım. Bunca hafta süren sıcak ve güneşten sonra yağan yağmur ne kadar kederliydi. Tony'nin sulama sistemini ve biz geri kalanlar güzel havanın tadını çıkarırken onun nasıl da günbegün her şeyi canlı tuttuğunu düşündüm ve onun ne kadar sorumlu ve iyi bir insan olduğu, biz diğerlerininse ne kadar boş ve havai olduğumuz kafama yeniden dank ederken ağlamaya başladım. Bazen Justine geldi, yanıma oturup o da pencereden bakarak yağan yağmuru seyretti. Tony'nin gittiğine onun da neredeyse benim kadar üzülmüş olduğunu gördüm. Bana Tony'nin ne zaman geri döneceğini bilip bilmediğimi sordu ve ben bilmediğimi söyledim. Hava kararınca yukarı çıktım ve yatağımıza yatarak Tony ile konuşmaya çalıştım. Orada, karanlıkta, bütün benliğimi onunla kalp kalbe konuşmaya ve her neredeyse beni duyacağını ümit etmeye odakladım.

Ertesi gün, Tony'nin evin dışında yaptığı işleri ve toprakta her zaman yapılması gerekenleri yapmak üzere adamlardan iki tane daha geldi. Ben bütün gece yaptığım gibi, kalbimden Tony ile konuşmaya devam ederek çok sessiz ve hareketsiz kalmaya devam ettim. Tony'nin sadakatinden ve bu şekilde davranmış olmasının ardındaki sebeplerden bir an bile kuşku duymadım; kuşku duyduğum kendimdi ve hâlâ olduğumu düşündüğü kişi olduğuma onu ikna edip edemeyeceğimdi. Sorun şu, Jeffers: Tony ile benim kadar birbirinden farklı iki insan arasında bir çeviri eylemi gerçekleşmesi gerekiyordu ve kriz dönemlerinde bazı şeylerin çeviri eylemi esnasında kaybolması çok kolaydı. Birbirimizi anladığımızdan nasıl emin olabilirdik? Gördüğümüz ve karşılık verdiğimiz şeyin aynı

şey olduğunu nasıl bilebilirdik? Diğer ev bu farklılıkları birbirine uydurmak için harcadığımız çabalardan yalnızca biriydi, çünkü ikimiz de bizimki gibi bir evlilikte hep aynı kaynaktan beslenmenin mümkün olmadığının farkındaydık. Bu durumun sağladığı bir özgürlük vardı ama bunun birbirinize olan bağlılığınıza bir sınır getirdiğine dair kuşkun varsa bir tür kedere de yol açabiliyordu.

Benim için Tony'nin farklılıkları, irademi zapt etme yeteneğimi sınayan bir şeydi; iradem ki her şeyi, her zaman benim istediğim gibi ve olması gerektiğini düşündüğüm gibi yapmaya, benim düşünceme uydurmaya zorlardı. Tony benim fikrime uygun davranacak olsa artık Tony olmaktan çıkardı! Onun için benzer bir sınamayı temsil eden özelliğim neydi, bilmiyorum ve bilmem de gerekmiyor ama hatırlıyorum, diğer evi inşa ederken ve buradan bu adla söz etmeye başladığımızda –ki bu adı kullanmaya biraz daha devam edersek bir daha hiç değiştirmeyeceğimizi biliyordum– Tony'ye "diğer ev"in kendime ve hayatıma dair düşündüklerimi neredeyse tamamen özetlediğini söylemiştim: Kıl payı kurtulduğumu, bunun bir zafer kazanmak kadar çaba gerektirmiş olduğunu ama zaferin de benden her zaman ve ebediyen esirgendiğini, esirgeyenin de seçkinlik olarak nitelemekten başka nasıl tarif edeceğimi bilemediğim bir güç olduğunu anlatmıştım. Ben hiçbir zaman kazanan olamazdım, kazanamamamın sebebi de –bir kadın olarak– üstesinden gelmeye gücümün yetmeyeceğini öngören bazı şaşmaz kader yasalarında yatıyormuş gibi görünüyordu. Bunu en başta kabullenmeli ve boşuna çabalamamalıydım! Tony beni dinledi. Söylediklerimin onu biraz şaşırttığı ve neden şaşırdığını düşünmekte olduğu belliydi. Uzun bir süre sonra dedi ki:

"Benim için bu anlama gelmiyor. Benim için paralel dünyalar anlamına geliyor. Alternatif gerçeklik."

Eh, Jeffers, kendi kendime, Tony ve benden oluşan bu zıtlığa canıyürekten güldüm!

Evlendiğimizde, rahibin bana gizlice, evlilik yemininden *itaat* sözcüğünün çıkarılmasını tercih edip etmediğimi sorduğunu hatırlıyorum; bu günlerde pek çok kadın bunu tercih ediyor, demişti, göz kırparcasına. Ben hayır diye cevap vermiştim, sözcük yerinde dursun istiyorum, çünkü birini sevmek demek, küçücük bir çocuk bile olsa ona itaat etmeye hazır olmak demektir ve pişman olmak ya da kabullenmek adına hiçbir vaatte bulunmayan bir sevgi ya ta-

mam olmayan ya da zorba bir sevgidir. Otorite benim diye kendini üstümüze yerleştiren herhangi bir kâğıttan kaplana itaat etmeye çoğumuz gözü kapalı razıyızdır! Ben Tony'ye, Tony bana itaat etmeye yemin ettik ve o sırada pencereden yağmura bakarken –bazı yeminlerde olduğu gibi– bu yemin de bir kere bozulunca tamamen geçersiz mi olmuştu bilmiyordum. Yüreğimle, ondan bana itaat etmesini ve eve geri dönmesini istiyordum ve ondan bunu istememin bana neredeyse güç kattığını hissediyordum, çünkü bunu isteyerek, ondan kaçıp ağaçlığa gittiğimde onun ne hissettiğini anlamak zorunda bırakıyordum kendimi. Bir başka deyişle, o günkünden daha bilgili bir insan olarak istiyordum bunu ve bu da beni bir tür otorite sahibi insan yapıyordu. Tony'nin çağrımı duyacağını ve anlayacağını umuyordum.

Beş gün kesintisiz yağmur yağdı ve yeryüzü giderek karardı, otlar yemyeşil oldu, ağaçlar başları öne eğik, yağmuru içtiler, dalları eğildi. Su olukları sularını tekrardan yağmur suyu fıçılarına akıtmaya başladı; insan nereye giderse gitsin, damlayan suyun çıkardığı tıp tıp sesini duyuyordu. Gelgit alanı bir buluta bürünmüş, uzakta somurtarak duruyordu, yalnız arada sırada soğuk, beyaz bir ışık demeti orada belirip donuk donuk yanıyordu. Gizemli bir görüntüydü, uzaklarda, baştan sona buz gibi yanan bu yanardöner şekil. Işık güneşten geliyor değildi ve güneşin ışık verdiği şeylerde bulunmayan buz gibi bir tanrısallığa sahipti. Ben çoğunlukla odamdaydım ve ara sıra gelip yanı başımda oturan Justine'den başka kimseyle görüşmedim. Justine bana "Tony sence L yüzünden mi gitti?" diye sordu.

"Onu gülünç duruma düşürdüğüm için gitti" dedim. "Sadece denk geldi de L sebep oldu."

"Brett de gitmek istiyor" dedi Justine. "L'nin, üzerinde kötü bir etkiye yol açtığını söylüyor. L'nin çok fazla uyuşturucu aldığını söylüyor, bazen kendisi de onunla birlikte alıyormuş ve bu onu etkiliyormuş. Buna nasıl dayanabildiğini bilmiyorum" dedi ürpererek. "Adam o kadar yaşlı ve kurumuş ki. Brett'e verebileceği hiçbir şey yok. Brett'in gençliğini sömüren bir vampir o."

L'nin böyle tanımlandığını duyunca kendimi çok kötü hissettim, Jeffers; bu, L'nin burada olması meselesinin bütünüyle çıkarcılık olarak, benim sorumlu olduğum ve hepimizi birden bulaştırdığım kirli bir iş olarak görünmesine yol açıyordu. L'den gitmesini iste-

meye hemen oracıkta karar verdim. Bu kararda öyle bir basitlik ve taşralılık vardı ki derhal kendimden nefret etmeme yol açtı. Bu karar beni L'nin dengi olmaktan çıkarıyor ve onun adi hareketlerinden bile daha aşağılık yapıyordu. Bu sebeple yüzüme kahkahayla güldüğünü görebiliyordum. Gitmeyi reddedebilirdi ve ben gerekirse zor kullanarak onu çıkarmak zorunda kalacaktım; böyle bir karar insanı işte bu noktaya götürürdü!

Justine'e diğer eve gidip gitmediğini ve orada neler yaptıklarını görüp görmediğini sordum, bana suçlu suçlu baktı.

"Çok mu kızdın?" dedi. "Brett'in kabahati değildi, aslında onun kabahati değildi."

Özellikle kızgın olmadığımı, daha çok dehşete kapıldığımı ve bazen de böyle bir şokun gerekli olduğunu, aksi takdirde enerjimizi sarf edecek yer bulamadığımız bir duruma sürükleneceğimizi söyledim. L'nin korkunç duvar resmi yüzünden, diğer ev hakkında zihnimdeki algının geri dönülemeyecek şekilde değiştiği doğruydu ve bu hiçbir zaman eski haline dönemeyecekti, her bir boya izi kat kat kireç badanayla örtülse bile. Orasını tam olarak eskiden olduğu hale getirmek çok kolaydı ama bu süreç içinde bir biçimde sahte bir hale gelecekti. Bir tür unutma eylemi –hafızanın hakikatine ihanet– gerçekleştirilmiş olacaktı ve Jeffers, belki de aralıksız uyguladığımız kasten unutma alışkanlığımız eliyle kendi hayatlarımız içinde yapaylaşmamız böyle oluyordur. Tony'nin duvar resminden, özellikle de –gerçek anlamda korktuğu tek şeyin yılan olması nedeniyle– ağaca orta yerinden dolanan yılandan ne kadar nefret edeceğini düşündüm. Yılan resminin çizilmesi bana birdenbire Tony'ye yapılmış bir saldırı, onu yenmek için girişilmiş bir çaba olarak göründü. Tony yenilmiş miydi? Bu yüzden mi gitmişti? L'nin durup nasıl saçımı okşadığını ve ben ağlayarak kederimi dökerken bana nasıl "hadi hadi" dediğini hatırladım. Bu anı beni duraksattı ve Tony ile kalbimden konuşmayı bir an için kestim. O an, Tony'nin şimdiye kadar hiç saçımı okşayarak bana "hadi hadi" deyip demediğinden de, bunu yapabileceğinden ya da bunu söyleme olasılığının yüksek olup olmadığından da emin olamadım ve tam o sırada, istediğim tek şey bir erkeğin bana böyle yapmasıymış gibi göründü. Bir başka deyişle bu, Tony'ye yapılmış bir saldırı değildi, aslında bu, Tony'den kuşkulanmama yol açan L aracılığıyla *benim* gerçekleştirdiğim bir saldırıydı!

"Ah, Tony" dedim ona kalbimden, "hakikat nedir, söyle bana! Senin bana veremeyeceğin şeyleri istemek yanlış mı? Sırf böylesi daha hoş ve daha kolay diye birlikte olmamızın doğru olduğuna inanarak kendimi mi kandırıyorum?"

Sanatın, yalnız L'nin sanatının değil, bütün sanat kavramının, kulaklarımıza bir şeyler fısıldayan, önümüzde duran şeyin hiçbir zaman ulaşamayacağı kadar yüce ve güzel şeylerin içimizde olduğunu söyleyerek bu dünyaya ait şeyler hakkındaki inançlarımızı ve memnuniyetimizi tüketen bir şeytan olup olamayacağı olasılığını ilk kez düşündüm, Jeffers. Sanatın uzaklığı birdenbire dünyadaki en soğuk, hakiki sevgiden ve aidiyet duygusundan en uzak şey olan kendi içimdeki uzaklıktan başka bir şey değilmiş gibi geldi. Tony sanata inanmazdı; insanlara, onların iyiliğine ve kötülüğüne inanırdı ve bir de tabiata inanırdı. Bana inanırdı, bense kendi içimdeki ve her şeyin içindeki bu cehennemî uzaklığa inanırdım, bütün hepsinin gerçekliğinin başka bir şeye dönüştürülebildiği bu uzaklığa.

Evden gitmeden birkaç gün önce Tony bana L ile ağaçlıkta yaşadıkları tuhaf karşılaşmayı anlatmıştı. Bir geyik araziye girip zaman içinde ağaçların ölmesine sebep olacak şekilde ağaç gövdelerinin kabuklarını kemirdiği için Tony geyiği vurmuştu. Geyiği avlamayı başardığı için memnundu ve derisini yüzüp etini yenebilecek şekilde hazırlamayı düşünüyordu. L ile patikada karşılaştığında Tony geyiği sırtında taşıyarak ağaçlıktan geçiyordu. L avı nedeniyle onu tebrik etmek şöyle dursun, geyiği vurma nedenlerini dinledikten sonra bile Tony'ye kızmıştı.

Anlaşılan L "Yakınımda bir şeylerin öldürülmesine gelemem" demişti ve ardından, ona kalırsa ağaçların kendilerini koruyabileceğini eklemişti.

Burasının Tony'nin mülkü olduğunu ve burada Tony'nin ne isterse yapabileceğini kabul etmiyor görünüyordu. Sanıyorum kabul etmemesi, L'nin mülkü kendisiyle bağlantılı bir dizi devredilemez hak şeklinde kavrıyor olmasından ileri geliyordu. Mülkü, kendi büründüğü kişiliğin çevresini saran bütün alandı; o anda nerede ise oradaki çevresiydi. Gelip de kulağının dibinde bir silah patlatmayı seçecek olan herhangi bir kişinin kendi haklarını çiğnemesine karşı hakkını savunuyordu ya da benim tahmin edebildiğim buydu. Ama Tony'ye, belki bir mezbaha yakınlarında büyüdüğü

ve hayvanların ölümüne karşı tiksinti duyduğu için böyle yapmış olduğunu söyledim.

"Belki" dedi Tony. "Bütün söylediği, benim yaptığımın geyiğin yaptığından daha kötü bir şey olduğuydu. Ama ben öyle düşünmüyorum. Öldürebileceğin bazı şeyler olmalı."

Yatağa oturup yağmura bakarken bu öyküyü düşündüm ve hem Tony'yi hem de L'yi haklı buldum, ama Tony daha üzücü, daha zor ve daha kalıcı bir şekilde haklıydı. Tony gerçekliği kabul ediyor ve bunun içindeki yerini sorumlu olduğu bir şey olarak görüyordu. L ise gerçekliğe itiraz ediyor ve kendisini bu gerçekliğin kısıtlamalarından kurtarmaya çalışıyordu, bu da kendisini hiçbir şeyden sorumlu görmediği anlamına geliyordu. Benim okşanma, teselli edilme isteğim ve olup bitmiş kötü şeylerin kefaretinin ödenmesini istememse bu ikisinin arasında bir yerdeydi ve ağaçlıkta Tony'den kaçmamın sebebi de buydu.

Beşinci günün akşamında odamın kapısı açıldı ve eşikte kanlı canlı Tony göründü! Birbirimize baktık, ikimiz de son olarak birbirimize baktığımız ânı hatırlıyorduk: Tony pencereden, bense aşağıdan, ağaçların arasından; her ikimiz de bize hiçbir zaman geri dönmeyecek olan o anda kendimizden bir şeyler harcamış olduğumuzu ve artık bu daha gururu kırılmış, daha tükenmiş durumda ilerleyeceğimizi biliyorduk, bunu anladım.

"Beni duydun mu?" dedim nefesimi tutarak.

Yavaşça başını salladı ve kollarını açtı, ben de koşarak kollarına atıldım.

"Lütfen beni bağışla!" dedim. "Yaptığımın yanlış olduğunu biliyorum. Bir daha gitmene yol açacak bir şey yapmayacağıma söz veriyorum!"

"Seni bağışlıyorum" dedi. "Yalnızca bir hata yaptığını biliyorum."

"Neredeydin?" dedim. "Nereye gittin?"

"North Hills'teki kulübedeydim" dedi ve ben hüzünle başımı eğdim, çünkü North Hills'teki kulübe dünyada en sevdiğim yerdir, birbirimize ilk âşık olduğumuzda Tony beni oraya götürmüştü.

"Ah" dedim. "Çok mu güzeldi?"

Tony ses çıkarmadı ve bu yüzden, North Hills'in ben olmadığım zaman yine de güzel olup olmadığını hiçbir zaman bilemeyeceğimi anladım, bunu bilmemeyi hak etmiştim çünkü Tony'yi incitmiştim

ve incitmemişim gibi yapmanın ya da bunun sonucu olarak onun için her şeyi mahvetmemiş olduğumu ümit etmemin bir anlamı yoktu. Ama Tony o anda benim için bariz olması gereken şeyi söyledi:

"Geri döndüm."

Eh, çok mutlu olduk, sonra aşağı indik ve biraz daha mutlu olduk, Justine bize yemek pişirdi ve Tony'nin tekrar bizimle birlikte olmasından dolayı Kurt bile biraz canlandı. North Hills gelgit alanından altı yedi kilometre uzaktadır ve yolun çoğu kısmı çamurlu patikalardır, üstelik saat de geç olmuştu ve Tony'nin yorgun olduğunu biliyordum. Bu yüzden kapı vurulduğunda Tony'ye gidip yatmasını söyledim ve kapıya bakmaya ben gittim. Karanlıkta, kapı eşiğinde Brett duruyordu, üstünde ceket falan yoktu, soğuktan titriyordu ve gözleri faltaşı gibi açıktı. Ne olduğunu sordum, o kadar şiddetle titriyordu ki ağzını açtığında dudaklarının hafif açıklığından dişlerinin birbirine vurduğunu duydum. Bana L'nin öldüğünü ya da ölmüş olabileceğini söyledi, bilmiyordu; yatak odasının döşemesinin üstünde yatıyordu ve kıpırdamıyordu, kendisi ise o kadar korkmuştu ki kontrol etmek için yanına gidememişti.

Hepimiz yağmurun altında diğer eve koştuk ve L'yi Brett'in anlattığı gibi yatar bulduk, sadece bir fark vardı, şimdi yüksek sesli iniltiler çıkarıyordu. Bunlar şimdiye kadar duyduğum en garip ve en insanlık dışı sesler olsa da en azından yaşadığını gösteriyordu. Böylece Tony bütün o uzun yolculuktan sonra tekrar kamyonuna bindi, yastıklar ve battaniyelerle birlikte arka koltuğa yerleştirdiğimiz L ve ön koltuktaki Brett'le beraber iki saat mesafedeki hastaneye kadar araba kullandı. Şafak vakti Brett'le birlikte ama doktorların beyin kanaması geçirmekte olduğunu söylediği L olmadan geri döndü.

Onu iki hafta orada, hastanede tuttular, sonra Tony ile ben arabayla gidip onu hastaneden aldık. Yürüyebiliyordu ama çok zayıf ve güçsüzdü, bu iki hafta içinde yaşlı bir adam olmuştu. Tam anlamıyla yıkılmıştı, Jeffers, ayağını kaydırır gibi attığı adımlarla yürüyordu ve bükük bacaklarıyla kamburlaşmış omuzları, sanki ürküp geri kaçarken donmuş gibi yılgın bir görüntü vermişti ona. Ama en dehşet verici olan, gözleriydi, baktıkları her yerde bir aydınlanmaya yol açar gibi görünen, lambaya benzeyen o parlak gözler. O gözler şimdi, bombalanmış iki oda gibi kararmıştı. İçlerindeki ışık sönmüş ve dehşet verici bir karanlıkla dolmuştu. Doktorlar

bize onun durumunu anlatırken L sanki onları değil, başka bir şeyi dinliyormuş gibi başını tuhaf bir şekilde tetikte tutuyordu. Hortlak gözleri boşluğa dikilmişken sergilediği bu öteki dünyadan çıkmış gibi görünen dikkat, konuşmaya ve rahatça dolaşmaya başlayınca bile onun yeni kimliğinin bir özelliği olarak kaldı. Bir daha hiçbir zaman tam olarak kullanamayacağı sağ eli hariç, fiziksel olarak iyileşmesi oldukça hızlı oldu. Bu el sanki kanla dolmuş gibi çok kocaman, kırmızı ve şişti ve zayıf kolundan, dehşet verici ve hareketsiz, korkunç bir şekilde sarkıyordu.

Tony, Justine, Brett ve ben, ne olabilir, ne yapılmalı, ne zaman ve nasıl diye epeyce konuştuk o sıralarda. Gelgit alanından doğru esen ferahlatıcı esintilerle birlikte gelen yazın ilk günleri sıcaktı ve yaz tam olarak gelmişti ama biz neredeyse farkında bile değildik. Başımıza hangi tuhaf felaketlerin geldiği üzerinde kafa patlatan bir ev dolusu kaygılı din adamıydık adeta. Sayısız telefon geliyor, hatır soruluyor ve olayla ilgili soruşturmalar yapılıyordu. Gecenin geç saatlerine kadar pek çok tartışma yaptık ama hepsinin sonunda L tam olarak bulunduğu yerde, diğer evde kaldı, çünkü gideceği başka yer yoktu. Ailesi de yoktu evi de. Çok az parası vardı ve o tarihe kadar yolculuk biraz daha kolaylaşmış olsa da L'nin dostları ve iş arkadaşları arasında onun sorumluluğunu kabul etmeye hazır birini bulamadık. Bu dünyanın ne kadar kaypak olduğunu bilirsin, Jeffers, bu yüzden burada o konuya girmeme gerek yok. Sonunda bir Brett bir de ben kaldık. Ben bu olayın benim toprağımda ve L benim himayemdeyken olduğunu kabul ediyordum ama Brett durumdaki sorumluluğunu, sonu kötü biten bir kaçamaktan fazla bir şey değilmiş gibi görmeye çalışıyordu. Bir heves uğruna L ile birlikte gelmişti, ömür boyu beraberlik planıyla değil ya!

O günlerde sık sık, sürdürülebilirliğin önemini düşündüm, Jeffers, bir de aldığımız kararlarda ve giriştiğimiz işlerde bunu ne kadar az göz önünde bulundurduğumuzu. Her ânı kalıcı bir durum, sonsuza kadar ayrılamayacağımız bir yer olarak görseydik, çoğumuz o ânın içinde yer alanları ne kadar farklı şeylerden seçerdik! Belki de en mutlu insanlar bu ilkeye en geniş şekilde sadık olanlardır; o an karşılığında bir şeyler ödünç almayanlar, tam tersine zarar ve yıkıma sebep olmadan ya da bunlara maruz kalmadan, o ânı tüm diğer anlara doğru kabul edilebilir şekilde devam edecek şeylerle dolduranlardır, ama bu şekilde yaşamak büyük bir disiplin ve bir

ölçüde bağnazca bir duygusuzluk gerektirir. Kendinden fedakârlık etmiyor diye Brett'i suçlamadım. L'nin hastaneden dönüşünden sonraki ikinci ya da üçüncü günde, Brett'in şimdiye kadar hayatında hiçbir şeyin ya da hiçbir kimsenin bakımını üstlenmemiş olduğu ve buna o sırada başlamaya da niyetli olmadığı açıkça ortaya çıkmıştı.

Bir gün öğleden sonra, deniz canavarı dediği kuzeninin kendisini almak üzere uçakla gelmeye ve onu eve götürmeye razı olduğunu söylemek için gelip beni bulduğunda, "Umarım benim insanları arkadan vuran korkunç bir insan olduğumu düşünmezsin" dedi.

Fark ettim ki, Brett'in aslında nerede yaşadığını bilmiyormuşum; zaten bir evi olmadığı –ya da çok sayıda evi olduğu, dolayısıyla da yaşadığı bir ev olmadığı– ortaya çıktı. Dünyanın çeşitli yerlerindeki, babasına ait evlerden birinde ya da diğerinde yaşıyormuş ve babası onun kaldığı eve gelmeden birkaç hafta önce haber veriyormuş ki eşyalarını toplayıp çıkmaya vakti olsun, çünkü üvey annesi onu görmekten hoşlanmıyormuş. Babası ünlü bir golf oyuncusuydu –adını ben bile duymuştum, Jeffers– ve çok zengindi, Brett'in öğrenmediği tek şey de golf oynamaktı çünkü babası ona golf oynamayı hiç öğretmemişti. Canlı türleri arasında, bizim türümüzde işler böyledir! O biraz ağlarken ona sarıldım ve hayatına geri dönmenin yapması gereken doğru şey olduğunu söyledim. Ama kalbimin derinliklerinde biliyordum ki aslında yaptığı L'den ve onun kadersizliğinden kaçmaktı ve bütün becerilerine ve güzelliğine rağmen hayatın anlamı hakkındaki kavrayışı, hayatı ona uyan ve uymayan şeyler diye ayırmanın ötesine geçmiyordu. Eh, sonunda, bunda ne sakınca vardı? Kaçıp gitmek Brett'in ayrıcalığıydı, bunun aynı zamanda onun şanssızlığı da olduğuna kendimi inandırarak belki sadece ona imrendiğimi gizlemeye çalışıyordum. Kötü muamele görmüştü, evet ama yine de özgürdü, diğerlerimiz gibi orada kalıp işin içinden çıkmaya çalışması gerekmiyordu!

Ancak yanımızdan ayrılırken bir de kâr payı önerdi: Kurt'u da yanında götürecekti. Anlaşılan, kuzeni kendi adına işlerini düzenleyecek bir yardımcı arıyordu ve bu da işin esas olarak kuzenin uçağında oradan oraya dolaşmak ve boş ve zengin bir hayat yaşamak olacağı anlamına geliyordu. Brett işin içinde bir de yazı yazma fırsatlarının bile olabileceğini, zira kuzeninin ailenin geçmişini derleme işine girişmiş olduğunu ve muhtemelen bu konuda yardıma ihtiyaç duyduğunu söyledi.

"Kuzenimin müthiş bir zekâsı yok" dedi Kurt'a, "ama bir yayınevinin pek çok hissesine sahip. Sana çok iyi bakar. Romanının basılmasını bile sağlayabilir."

Kurt bütün bunları hakkının teslim edilmesi olarak kabul etmiş göründü. L böylesine düşkün hale geldiğine göre, kendini atadığı benim koruyucum rolü de bir şekilde geçersiz kalmış oluyordu. Justine bile, artık ayrılık gündeme geldiği için biraz korku duysa da, bu teklifin herkesin hayrına olduğunu itiraf etti. Eğer istediğinin bu olduğuna karar verdiyse, kendisini hiçe sayacak bir beyaz erkeği her zaman bulabileceğini söyledim ona. Ben bunu söyleyince Justine güldü ve beni şaşırtan bir söz etti:

"Şükürler olsun senin gibi bir annem var."

Ve böylece, Jeffers, hayatımızın gelgit alanındaki o bölümü tamamlanmış oldu, artık –pek de saydam olmayan ve belirsiz– bir başka dönemin başlaması gerekiyordu. O anda, denetimimin ötesindeki alanlara doğru ilerlemekte olan, kendi kışkırttığım dram hakkında ne düşünüyordum? L'yi kontrol edebileceğimi ya da kontrol etmek zorunda kalabileceğimi bilinçli olarak hiç düşünmemiştim, hatam da buydu, yani eski düşmanım olan kaderi azımsamak. Görüyorsun ya, adına anlatının gücü de, olay örgüsünün gücü de, ne dersen de, o diğer gücün acımasızlığına bir şekilde hâlâ inanıyordum. Hayatı oluşturan olayların örgüsüne inanıyordum; bu olay örgüsünün, bütün eylemlerimize şu ya da bu şekilde bir anlam verileceğine, ne kadar zaman alırsa alsın işlerin yoluna gireceğine dair verdiği güvenceye inanıyordum. Hâlâ bu inanca tutunmuş, sendeleye sendeleye tam olarak nasıl yol almıştım, bilmiyordum. Ama yol almıştım ve çok daha önceleri beni yolun kenarına oturup vazgeçmekten alıkoyan başka bir şey olmadıysa bile bu olmuştu. Benim –irademin pek çok adından biri olan– bu kurgucu yanım, L'nin içimde can verdiği ya da uyandırdığı şeyle ya da içimde L'yi tanımış ve kendini bununla tanımlamış olan şeyle artık cepheden karşı karşıya gelmişti: Bizzat kimliğin eriyip yok olması olasılığı ya da tüm evrensel, kavranması imkânsız anlamlarıyla özgür kalma olasılığıydı bu. Ben tam –tüm olay örgülerinin en dikkat dağıtanı ve en yanlış yönlendireni olan– cinsel olay örgüsünden bıkmaktayken ya da o benden bıkmaktayken, kaçınması mümkün olmayandan, bedenin kaderinden kaçınma planı şeklindeki o yeni manevi entrika çıkageliyor! Bunu temsil etmek, somutlamak bizzat

L'ye düşüyordu, eriyip yok olan ve çöken onun bedeniydi, benimki değil! Baştan beri benden korkuyordu ve korkmakta da haklıydı, çünkü bütün o beni mahvetme sözlerine rağmen, anlaşılan, önce ben onu mahvetmiştim. Yine de bundan kendime övünme payı çıkarmadım, Jeffers! Onun için temsil ettiğimi düşündüğüm şey ölümlülüktü, çünkü kendi arzusuna göre silemeyeceği ya da başkalaştıramayacağı bir kadındım ben. Bir başka deyişle, hep onu yiyeceğinden ve bedeniyle hayatını nasıl yarattıysa öyle de geri alacağından korktuğu annesiydim.

Bu çalkantılı günlerden aklımda kalan görüntü, Brett'in L'nin diğer evin döşeme tahtalarının üstünde, yerde yattığını söylemek için geldiği gece Tony'nin görüntüsüydü. Oraya varıp, L'ye bir göz atıp da hastaneye gitmesi gerektiğini anladığımızda Tony L'yi kaldırıp kollarına almış, sakin sakin yatak odasından dışarı taşımıştı. L Tony'nin, kendisini kırık bir oyuncak bebek gibi haşmetle salona taşıdığını görseydi bundan nasıl da nefret ederdi diye düşünmüştüm! Ben Tony'nin önünden gidip salonun ışıklarını yakmıştım, bu nedenle o kollarında L'yi taşıyarak içeri girdiğinde ve Âdem ile Havva'nın ve yılanın resmini ilk kez gördüğünde ona bakıyordum. Resmi hiç tereddüt etmeden ya da duraklamadan algıladı, Jeffers. Sanki alevler içindeki bir yangından kurtardığı kundakçıyla birlikte sakin, tereddütsüz yürüyor gibiydi. O anlarda aynı ateşin yalazının beni de ucun ucun yaktığını hissediyordum: Alevler bana yakın fışkırıyordu, kavurucu diliyle beni yalayacak kadar yakın.

Son yaptığı tabloların L'nin itibarının yeniden doğmasına yol açtığını ve onu gerçek şöhrete kavuşturduğunu tabii ki herkes çok iyi bilir, Jeffers. Yine de bu ünün bir kısmının, daima ölümün aurasının etrafında bitiveren dikizcilikten ileri geldiğine inanıyorum. Otoportreleri ölümün gerçek birer fotoğrafı, öyle değil mi? L ölümle, inme indiği akşam karşılaştı ve ondan sonra hep –çok da mutlu bir şekilde olmasa da– onunla birlikte yaşadı. Yine de ben, herhalde kaçınılmaz olarak, bu portrelerde "ben"in çok fazla kutsallaştırıldığı kanısındayım. Bu tablolarda L eski kimliğine çok fazla kulak veriyor; otoportrelerin her yanından takıntı ve bunun kendi başına *–onun* başına!– gelmiş olmasına inanamama duygusu fışkırıyor. Ama benliğimiz tanrımızdır –başka tanrı yoktur– bu yüzden bu resimler dünyada büyük hayranlıkla karşılandı ve beğeni topladı. Sonra, L'nin fırça darbelerinin bu kadar güzel ve ayrıntılı olarak betimlediği nörolojik olayın kanıtları üzerinde derin derin düşünen bilimadamları çıkageldiler. Bu fırça darbeleri L'nin beyninin karanlığında meydana gelmiş olan bazı gizemli olayları aydınlatıyordu. Bir sanatçı, temsil meselesi söz konusu olduğunda ne kadar yararlı olabiliyor! Ben her zaman sanatın hakikatinin herhangi bir bilimsel hakikate denk olduğuna inanmışımdır, ama yanılsama halini koruması koşuluyla. Bu yüzden bizzat L'nin bir şeylerin kanıtı olarak kullanılmasından ve deyim yerindeyse, ışığın altına çekilmesinden hoşlanmadım. O sıralarda bu ışık sahne ışıklarından pek ayırt edilemiyordu ama bir gün gelir, kolayca soğuk bir didikleme ışığı haline de gelebilirdi ve bilimsel kanıt olarak kullanılmış olan gerçekler bu sefer çok daha farklı bir şeyin kanıtı olabilirdi.

Ama benim bahsetmek istediğim, gece tabloları; bu tablolarda yanılsamanın gücü terk edilmiş değil. Bu tablolar gelgit alanında son derece kısa bir süre içinde yapıldı, ben de onların yapılış süreçlerine ve şartlarına dair bildiklerimi anlatmak istiyorum.

Brett gittikten ve L diğer evde tek başına kaldıktan sonra, L'ye nasıl bakılacak sorusu hemen ortaya çıktı. L'nin hemşiresi olma

rolünü ben alır da her an onun emrine amade olursam bunun Tony ile olan ilişkimiz açısından iyi olmayacağını biliyordum: O uçurumun ucuna kadar gelmiş ve aşağı bakmıştım ve hiçbir şey beni tekrar oraya sürükleyemeyecekti! İlk günlerde Tony'nin kendisi L için birçok şey yapmak zorunda kaldı, çünkü L'yi kaldırıp yerini değiştirmek için Tony'nin gücüne ihtiyaç vardı ve L ihtiyaçları için Tony'ye epeyce bağımlıydı, yine de ona amirlik taslıyordu. Hastaneden döndüğünde oldukça huysuz, velveleci bir tavır içindeydi, bir yandan da hafifçe kekeliyordu. Gerçek bir şehzade edasıyla Tony'ye emirler verdiğini duyabilirdiniz.

"T-t-t-ony, şu koltuğu p-pencereye bakacak şekilde çevirebilir misin? Yok, bu ç-ç-çok yakın oldu, biraz daha geri – tamam."

İlk gece gördüğümde beni çarpmış olan görüntüye, Tony'nin L'yi kollarında taşıma görüntüsüne alıştım. Eğer L'nin görmek istediği bir manzaranın önünde engel varsa Tony bazen onu bahçenin ta dibine kadar taşıyordu. Ama söylediğim gibi, L kendi bedenine hâkim olmayı oldukça çabuk başardı, Tony bir ağaç fidanının dallarından ona bir çift şahane baston yaptı ve kısa süre sonra L kendi başına etrafta hoplaya zıplaya dolaşabilir hale geldi. Ancak yemek yapmak ya da kendine bakmaktan âcizdi. Çalışmaya başlayıp da malzemelerini seçmesi ve onlara ulaşması gerekince, birinin yakınında olup ona yardım etmesi gerektiği açıkça ortaya çıktı. Justine, beni şaşırtarak, bu role talip oldu, böylece Tony normal görevlerine döndü ve ben de her ikisine bakarak, kendimi, her zamanki hiçbir şey yapmama durumumdan biraz daha fazla iş yapma gereğiyle karşı karşıya buldum.

Felaketlerin bizi özgürleştirme gücü var mıdır, Jeffers? Nasıl bir insan olduğumuzda yatan uzlaşmazlık, zar zor ayakta kalabilmemize yol açacak ölçüde şiddetli bir saldırıyla yıkılabilir mi? L'nin iyileşmesinin şafağında, ondan yeni, ham ve şekilsiz bir enerji gözle görülür bir şekilde yayılmaya başladığında kendime sorduğum sorular bunlardı. İçinde açılmış olan büyük delikten dışarı bir hayat fıskiyesi fışkırıyordu ve bunun kendine ait ne bir adı ne bir yönü ne de bir bilgisi vardı. Onunla cebelleşmeye ve bu yeteneği tartmaya başlamasını izledim. İlk otoportresini hastaneden geldikten üç hafta sonra yaptı, Justine çarpık ve şiş sağ eliyle fırçayı tutmaya uğraşırken yaşadığı acıları anlattı bana. Resmi ayakta yapmayı tercih ettiğini söyledi Justine, sol elinde baston ve yan tarafında

bir aynayla. Paletini Justine tutmuş ve boyaları seçip gösterdiği yerde karıştırmış. Kolunu hareket ettirmesi anlatılamayacak kadar yavaş ve zahmetliymiş ve durmaksızın inliyormuş, elinin şiddetle titremesi yüzünden durmadan fırçayı düşürüyormuş. Ona yardım etmek pek hoş bir şey olmasa gerekti! Kocaman, çapraz, kayan görüş çizgisiyle, sağ üst köşede resme dökülen ve sol alt köşede resimden dışarı saçılan dünyayla bu ilk resim dehşet verici bir şekilde hamdı, dehşet vericiydi çünkü o ânın gerçeğine uygunluğu resmin içinden ve arkasından hâlâ fark edilebiliyordu. Bir başka deyişle hasar görmüştü ama hâlâ canlıydı; bilinçle fiziksel varlık arasındaki bu ahenksizlik –ve bunun ölmekte olan bir hayvanı görmenin dehşetine çok benzeyen bir şekilde kaydedildiğini görmek– otoportrelerin belirleyici özelliği haline geldi ve L bedenine daha fazla hâkim olarak resim yaptığı zamanlarda bile dünya çapında beğenilmelerinin sebebi oldu.

Kısa süre sonra L dışarı çıkmak istemeye başladı ve Justine bir iple L'nin boynuna eski bir oyuncak kutusunun içinde bulduğu oyuncak kornayı asmayı akıl etti, böylece L nerede olursa olsun, kendisine ihtiyaç duyduğunda lastik balonu sıkacak ve öttürecekti. L'nin bunu itibarını zedeleyecek bir saygısızlık olarak göreceğinden korktum ama gerçekte çok hoşuna gitti ve onu eğlendirdi. Tabiatın içinde görünmeden turlarını atan bir kuşun çağrısı gibi, arazinin şurasından burasından o hafif korna sesini sürekli duymaya başladım. Justine'in dediğine göre, L epeyce uzaklara kadar gezinmeye başladığından ve bazen geri dönemeyeceğini ya da yere bir şey düşürüp alamadığını gördüğünden bu çok yararlı olmuştu. Hedefinin gelgit alanı olduğunu görebiliyordum: Oraya her gün biraz daha yaklaşıyordu. Bir gün, tıpkı ilk konuşmamızı yaptığımız gün olduğu gibi, L'yi karaya çekilmiş teknenin başının yanında dururken gördüm. Bu tesadüf beni biraz saçma bir şekilde şöyle demeye itti:

"Çok şey değişti ama yine de hiçbir şey değişmemiş!"

Bu noktada, hiçbir şeyin değişmediğini ama yine de çok şeyin değiştiğini söylemek de hem hakikate uygun hem de aynı derecede anlamsız olurdu, Jeffers. Değişmeyen şeylerden biri, L'nin çoğu zaman bana yönelttiği ve her şeye rağmen benim asla alışamadığım reddedici, kayıtsız bakışlardı. Ne kadar zayıf olsa da bu bakışları o sırada da bana yöneltti ve kekeleyerek dedi ki:

"S-s-siz değişmiyorsunuz. Hiç değişmeyeceksiniz. Buna izin vermiyorsunuz."

Bütün olan bitenden sonra bile ben hâlâ bir numaralı halk düşmanıydım, baksana!

"Hep gayret ediyorum" dedim.

"İnsanı yalnızca g-gerçek duygular değiştirir. Süpürülüp gideceksiniz" dedi. Bundan anladığım, değişmezliğimin kaderim olacağıydı, tıpkı bir ağacın eğilemediği için fırtınada kırılması gibi.

"Beni koruyan bir şey var" dedim, başımı kaldırarak.

"Siz hayli yol aldınız ama ben daha fazla yol aldım" dedi ya da ben böyle dediğini sandım, zira her zamankinden bile daha belli belirsiz bir şekilde konuşuyordu, "ve sizi koruyan şeyi ezip geçen bir kıyım biliyorum."

O andan sonra L ile tüm alışverişimin genel havası aşağı yukarı bu oldu. İyileşme sürecinde bana karşı şaşmaz bir şekilde düşmanca davrandı. Sanki hastalık durumu ona en sonunda duygularını frenleme gereği duymama fırsatı sunmuştu. Bir başka sefer bana şöyle dedi:

"İçinizdeki bütün iyilik kızınızda ortaya çıkmış. Eskiden iyiliğin bulunduğu yerde şimdi ne var acaba?"

Gözlerimi hep ona dikmiş olduğuma dair bir saplantı edindi. Bazen sol elinin parmaklarını gözlerimin önünde şaklatıp irkilmeme sebep oluyordu.

"Şu halinize bakın, aç bir kedi gibi yeşil gözlerinizi bana dikmişsiniz – eh, ben de size parmaklarımı şaklatırım."

Şak!

Birden bütün bunlar bana fazla geldi ve bir gün ayakkabımı bağlarken bayıldım, ondan sonraki yirmi dört saat boyunca neler olduğunu hatırlamıyorum. Bana öyle geldi ki, tatildeymişim ve yüzümde bir gülümsemeyle yatakta yatıyormuşum, Tony ile Justine de sırayla elimi tutup yüzüme endişeyle bakıyorlardı. Ayağa kalktığımda L'nin bir arkadaşının bana mektup yazıp L'yi ziyaret edip edemeyeceğini sorduğunu gördüm. Dediğine göre çok uzun yıllardır tanıdığı L ile ilgili kaygı duyuyordu, benimle ve L'nin benim mülkümde hastalanması nedeniyle içine düştüğüm zor durumla ilgili olaraksa daha fazla endişeliydi. Ayrıca L adına yapmış olduğumuz harcamaları karşılamak üzere bana vereceği, L'nin galericisinden aldığı bir miktar para vardı. Böylece, yeraltı dünyasındaki

küçük misafirliğimden döndüğümde, yukarıdaki dünyanın, ben gitmeden önce olduğundan biraz daha insaflı olduğunu gördüm. Ben de ona –adı Arthur'du– yazıp ne zaman isterse gelebileceğini söyledim; bir hafta kadar sonra kapımızın önünde bir araba durdu ve işte gelmişti!

Arthur harika birisiydi Jeffers, pırıl pırıl ve gür koyu renk saçları olan, uzun boylu, yakışıklı, neşeli görünüşlü bir adamdı ve arabasından dışarı fırlayıp, bizde kaldığı müddetçe merhamet ve duygudaşlık hisleri kabardığında sık sık yapacağı gibi, gözyaşları içinde kendini tanıtınca beni çok şaşırttı. Çoğu zaman, sanki sağanak yağmurda olduğu gibi tamamen normal ve doğal bir olaymışçasına, ağlarken konuşmaya, hatta gülümsemeye devam ediyordu. Onun bu alışkanlığı Tony'ye o kadar eğlenceli geldi ki Arthur böyle yaptığında o da kahkahalar atıyordu.

"Ben aslında gülmüyorum" diyordu Arthur'a, omuzları neşeyle sarsılırken. Demek istediği, *ona* gülmediğiydi. "Sadece çok hoş buluyorum da."

Bu ikisi çok iyi dost oldular, bugün bile hâlâ yakınlar ve birbirlerine "kardeşim" diyorlar, o kadar ki, sanki Tony gençliğinde kaybettiği akrabasını bulmuş gibi oldu. Bu kazancı, varlığından Tony'nin başka açılardan kazançlı çıkmadığı L'ye mal etmek hoşuma gidiyor. Ama o ilk öğleden sonra, biri ağlar, diğeri gülerken bu iki kişinin arasında oturup gemimin demir attığı bu en son tuhaf limana şaşmadım değil!

Arthur diğer eve kadar gidip L'yi görmek için sabırsızlanıyordu, o gidince esas evde onun için bir oda hazırladım. Birkaç saat sonra, yüzü dehşet içinde ve güzel saçları kızgınlıkla diken diken olmuş vaziyette geri geldi.

"Şaşılacak şey" dedi. "Sorumluluğu üzerinize almanız sizden beklenmemeli."

L'yi yirmi yılı aşkın bir süreden beri tanıyordu, Jeffers ve muhtemelen hayatı hakkında da herkesten fazla şey biliyordu. L'den çok daha genç bir adamken –şimdi kırklı yaşlarındaydı– L hâlâ böyle bir yardımcıya ihtiyaç duyabilecek kadar başarılıyken Arthur onun stüdyo asistanıymış. L ile birlikte açılışlara gitmiş, evlenmesi giderek güçleşen bir kız evlat gibi koleksiyoncuların önünde pazarlanmaya çalışıldığına tanık olmuş ve bir zamanlar ressam olmayı ümit etmesine rağmen, kendi açısından sanat dünyasıyla artık bir alışverişinin

olmasını istemediğini fark etmiş. Her şeye rağmen, yıllar boyunca L ile ilişkisini devam ettirmiş. Son olayların ışığında pek çok insan için de geçerli olduğu üzere, L'nin maddi durumunun hayli bozulduğu doğru, dedi, ama L'nin çöküşü bundan uzun zaman önce başlamıştı ve şu anda nakit ve iyi niyet sandığının dibi görünmüştü. Tanımaya istekli olabileceği hiçbir aile üyesi yoktu ama Arthur onu yanına almaya ikna edebileceği bir üvey kız kardeş bulmayı başarmıştı. Kadın hâlâ L'nin doğduğu yerde yaşıyordu. Üvey erkek kardeşlerinin hepsi ölmüştü. Hiç olmazsa orada devlet ona bakmak zorunda olacaktı ve Arthur gerekli düzenlemeleri yapmaya hazırdı.

Eh, Jeffers, bütün bunları duymak bir açıdan çok rahatlatıcıydı ama aynı zamanda L'yi Arthur'un tarif ettiği kadere emanet etmeye içim razı gelmiyordu. Keşke iyi niyetimden yararlanmış, benimle daha iyi geçinmiş, bana daha iyi, daha nazik, daha karşılık verici davranmış olsaydı...

"Bir yılanı evcil hayvan olarak evinde beslemeyi ümit edemezsin" dedi Arthur, anlayışla ama durumu gayet iyi özetleyerek.

Yine de daha yüce gönüllü olabilirsem L'nin kurtarılabileceğine içten içe inanarak, allak bullak olmuştum. Ama onu kimden ya da neden kurtardığımı düşünüyordum ki? L için dünyanın öbür ucuna gitmeye hazır olduğumu düşünmek hoşuma gidiyordu ama tek şartla: Pazarlığın kendi tarafına sadık kalır da bana minnettar ve nazik davranırsa ve ona önerdiğim hoş, rahat hayat tasavvuruna uyum sağlarsa. Ama bunu asla yapmaz, yapamazdı!

Benim sıkıntımı görünce, "L senin sorumluluğunda değil" diye tekrar etti Arthur, gözlerinden yaşlar süzülmeye başlayarak. "L yetişkin bir insan ve hep kendi seçimlerini yaptı. Bana inan, her zaman tam olarak ne istediyse onu yaptı ve o konuda başkalarının ne hissettiğine hiç aldırmadı. Senin gibi birinin yaşadığı hayatın tam tersini yaşadı, başkaları adına bir an bile hiçbir sıkıntıya girmedi. Şunu gör, eğer sokakta, önünde ölüyor olsaydın sana yardım etmezdi" dedi sevecen bir tavırla ve gözyaşlarını silerek.

Her şeye rağmen, Jeffers, bir yanım hâlâ yardım edeceğine inanıyordu.

"Bu arada, orada neler yapıyor, gördün mü?" dedi Arthur. "O otoportreler... inanılmaz şeyler."

Şunu söylemeliyim ki, ne kadar endişeli olsak da son derece eğlenceli biri olan Arthur'la harikulade bir akşam geçirdik. Justine

bize katılmak üzere gelip de bu yakışıklı yabancıyı görünce saçlarının dibine kadar kızardı ve ben onun ne kadar güzelleştiğini ve bir anlamda tamamlandığını gördüm; bir ressamın tuvaline bakıp artık yapabileceği ya da yapması gereken bir şey kalmadığını fark etmesi de acaba böyle bir şey olabilir mi diye merak ettim. Arthur çok kısa süre içinde iletişim kurmayı ve mümkün olduğu kadar çabuk geri dönmeyi vaat ederek ertesi sabah ayrıldı. Ve gerçekten de geri geldi ama o zamana kadar her şey yine değişmişti.

Yaz ortasına geldiğimizde, L eski halinin çökmüş ve çok daha huysuz bir benzeri bile olsa, normal haline yaklaşmıştı. Artık yüzünde tanımlanması çok zor bir ifade vardı, Jeffers; basit bir şekilde ifade edecek olursam, daha büyük bir yaratığın yakaladığı ve kaçış olasılığının kalmadığını bilen bir yaratığın ifadesiydi bu. Bu ifadede teslimiyet hiç yoktu ve zaten bir yaratığın –kaderinin amansızlığına rağmen– kendisini tutsak etmiş olan yaratığın dişlerinin arasındayken pek fazla teslimiyet hissettiğini de sanmam. Hayır, bu daha çok, sigorta attığında bir ampulün çıkardığı ışıltı gibiydi, neredeyse aynı anda hem aydınlatan hem de sönen bir ışık gibi. Bana öyle geldi ki L tüm benliğinin ve varlığının boyutlarının farkına vardığı uzun bir aydınlanma ânı içine sıkışmıştı, çünkü bir yandan da varlığının sona erdiğini görüyordu. İfadesinde farkındalık ve korku birbirinden ayırt edilemez durumdaydı. Ancak bir yandan da, varolduğu olgusuna hayret ediyor gibiydi.

İşte bu sıralarda, Justine L'nin gündüzleri daha çok uyuduğunu, geceleri ise daha geç saatlere kadar çalıştığını söyledi. Hava çok ılıktı, çoğunlukla kocaman parlak bir ay oluyordu ve Justine gece karanlık çöktükten çok sonra bile L'yi teknenin başının yanında oturur bulmaya başlamıştı. Sabahları, masanın üstünde dağılmış çeşitli eskizler, onu salonda kanepenin üstünde uyurken buluyordu. Bunlar suluboya eskizlerdi ve Justine'in söyleyebildiği tek şey bunların karanlığın resimleri olduğu ve ona çocukken karanlıktan ne kadar korktuğunu ve orada olmayan şeyler gördüğüne inandığını hatırlattıklarıydı.

Bir gün L Justine'e, dışarı çıkarken içine malzemelerini koyup yanında götürmek için kullanabileceği bir çanta ya da heybe bulup bulamayacağını sormuş. Justine de böyle bir şey bulup L'nin gösterdiği malzemeleri bunun içine yerleştirmiş. Justine gece karanlık çöktüğünde L'nin çok huzursuz görünmeye başladığını ve odanın

içinde deli gibi dolaştığını söyledi. Bazen duvarlara tosluyor ya da eşyaları deviriyormuş ve Justine'e karşı genellikle çok nazik ve sevecen davransa da diğer eve o bu durumdayken gittiyse bazen ona bile bağırıyormuş. Bunu duyunca Justine'in bir gecelik izne ihtiyacı olduğuna karar verdim. Biz Justine ile yüzmek üzere gelgit alanındaki koycuklardan birine gittiğimizde, bir akşamlığına L'ye Tony'nin göz kulak olmasını önerdim. Yüzmek en sevdiğim şeylerden biri olmasına rağmen nedense o yaz pek fazla yüzmemiştik. Genellikle gündüz yüzerdik, gidip ay ışığında yüzmek gibi romantik bir şey yapmayalı yıllar olmuştu! Böylece yemekten sonra, sofrayı toplamayı Tony'ye bırakarak, Justine'le birlikte havlularımızı alıp bahçenin alt kısmına, oradan da gelgit alanına kadar patika boyunca yürüdük.

Gece muhteşemdi, ay o kadar parlaktı ki kumlu toprağın üstüne gölgelerimizi düşürüyordu ve hava o kadar ılık ve rüzgârsızdı ki tenimizin üstünde havayı hissetmiyorduk bile. Sular yükselmiş, koycuklar suyla dolmuş, yanardöner yakamozlar suyun tüm yüzeyine yayılmıştı. Ay ufkun en uzağından ayaklarımıza kadar soğuk, beyaz bir yol çizmiş, ışıyordu. Derken bütün bu muhteşemliğin ortasında fark ettik ki, aceleyle mayolarımızı getirmeyi unutmuşuz!

İkimiz de bütün o yolu geri gitmeyi istemediğimizden, tek yapılacak şey çıplak yüzmekti ama bu fikri en azından bizim için tabulaştıran bir şey vardı ve çıkmazımızı fark edince Justine'in tereddüt ettiğini gördüm. Aralarındaki bedensel bağı göz önüne alınca, bir çocukla annesi arasında gelişen fiziki tedirginliği anlamak zordur, Jeffers. Justine fark edecek yaşa gelince, kendi bedenimi ona dayatmama konusunda hep dikkatli davranmıştım, gerçi onun kendi mahremiyet ihtiyacını kabul etmem daha uzun süre almıştı. Banyo yaparken ilk kez banyonun kapısını üstüme kapadığı zaman hissettiğim şaşkınlığı –neredeyse hüznü– hatırlıyorum. Anne babalara bir şeyler öğretenin çocuklar olduğunu, bunun tersinin doğru olmadığını kaç kere idrak etmek zorunda kaldım! Belki bu herkes için geçerli değildir ama kendi adıma konuşursam, bütün bedenler arasında Justine'in giyimsiz görmekten en az hoşlanacağı bedenin benimki olduğundan emindim, ayrıca ben de onu yıllardır çıplak görmemiştim.

"Bakmayız" dedim ona, sonunda.

"Pekâlâ" dedi.

Ve giysilerimizi elimizden geldiğince çabuk çıkarıp bağırarak suya atladık. Sanıyorum hayatta bazı anlar vardır, zaman yasalarına uymazlar ve tersine, sonsuza kadar yaşarlar; bu da onlardan biriydi: O anı hâlâ yaşıyorum, Jeffers! O ilk gürültücülüğümüzden sonra hızla sakinleştik, ay ışığında süt kadar kıvamlı ve solgun görünen suyun içinde sessizce yüzdük ve arkamızda kocaman, muntazam izler bıraktık.

"Bak!" diye bağırdı Justine. "Bu ne?"

Benden biraz uzağa yüzmüştü, kollarını su yüzeyinin altına batırıyor ve üstüne kaldırıyordu, öyle ki su kollarının üstünden erimiş ışık gibi akıyordu.

"Yakamoz" dedim kendi kollarımı da kaldırıp o tuhaf ışığın ağırlıksızca kollarımın üstünden akmasını seyrederken.

Justine şaşkınlıkla bağırıyordu çünkü bunu daha önce hiç görmemişti. İnsanın alma yeteneğinin nasıl bir çeşit doğuştan gelen hak, yaratılma ânımızda bize verilen bir zenginlik olduğu ve bununla ruhlarımızın geçerliliğini düzenlememizin amaçlandığı kafama dank etti. Hayata ondan aldığımız kadar şeyi geri vermezsek er ya da geç bu yetenek bizi yarı yolda bırakır. O anda gördüm ki, benim için zorluk, her zaman, bende bırakılan izleri iade etmenin, içimde depolanmış her şeyi teslim etme arzuma rağmen hiçbir zaman gelmemiş olan bir tanrıya hesap vermenin bir yolunu bulmaktı. Yine de alma yeteneğim, bir sebeple, beni yarı yolda bırakmamıştı: Yaratıcı olmak için yanıp tutuşurken yiyip yutucu olmuştum ve görüyordum ki L'yi kıtalaraşırı yanıma çağırmamın nedeni de bu dönüştürücü işlevi benim yerime onun yerine getirebileceğine, beni yaratıcı eylemin içine bırakacağına sezgisel olarak inanmamdı. Eh, o da çağrıma uymuştu ve görülüyordu ki bundan, arasına saatler boyu hüsran, boşluk ve acı serpiştirilmiş anlık karşılıklı içgörü şimşekleri dışında kayda değer bir şey çıkmamıştı.

Koyun sonuna kadar yüzdüm ve arkamı döndüğümde Justine'in sudan kumsal kıyıya çıktığını gördüm. Ya baktığımın farkında değildi ya da fark etmemeye karar vermişti, çünkü ay ışığında beyaz bedeni ortaya çıkarken, acele etmeden havlusunu almak için adımını attı. Öyle pürüzsüz, sağlıklı ve kusursuz, öyle yeni ve güçlüydü ki! Boynuzlarını dikip gururla duran bir geyik gibiydi ve ben orada, suyun içinde hem benden hem de benim dışımda ve ötemde görünen, kendi yaptığım bu varlığın gücü ve korunmasızlığı karşısında

ürktüm. Ben sahile doğru yüzerken Justine çabucak kurulandı ve giyindi, ben giyinirken de kolumu yakaladı, sıktı ve dedi ki:

"Şurada birisi var!"

İkimiz birden patikanın ardında uzayan gölgelerin içine doğru baktık, gerçekten de orada kaçarcasına uzaklaşan bir insan şekli vardı.

"L bu" dedi Justine, buruk. "Bizi mi seyrediyordu dersin?"

Eh, seyredip seyretmediğini bilmiyordum ama ondan bekleyebileceğimden çok daha hızla kaçmaya çalıştığı bir gerçekti! Eve döndüğümüzde, Tony'nin L'ye bakmak şöyle dursun, koltuğunda uyuyakaldığını gördük, bu yüzden işlerin yolunda olduğundan emin olmak için diğer eve ben kendim gittim. Yanan hiçbir ışık yoktu ama gece hâlâ o kadar aydınlıktı ki ağaçlıktan geçerken yolumu kolayca buldum ve diğer eve yaklaşırken, perdesiz pencerelerden salonun içini net bir şekilde görebildim. Gelgit alanında gördüğümüz o olsa da olmasa da L şimdi şövalesinin karşısında duruyordu. Ay ışığı soluk şeritler halinde onun, mobilyaların ve yer döşemesinin üzerine düşüyordu, öyle ki kendisi de neredeyse diğer nesnelerin arasında sadece bir başka nesne gibi görünüyordu. Yoğun bir dikkat sarf ederek çalışıyordu, o kadar yoğun ki o sırada neredeyse hiç kıpırdamıyordu, oysa sanırım resim yaptığı sırada çoğu zaman çok hareketli ve çevik olurdu. Yine de çok durgundu ve onu izlerken fark ettim ki belirli bir tür durgunluk hareketin en mükemmel şeklidir. Tuvale çok yakın duruyordu, neredeyse ondan besleniyor gibiydi, bu yüzden tuvali görmeme engel oluyordu. Beceriksizce bir hareket ya da sesle onu rahatsız etmek istemediğimden uzun bir süre orada durdum, sonra kutsal ayin benzeri bir şeye; yalnızca doğada, en küçük bir çiçek de en büyük bir hayvan da olsa bir organizmanın, sessizce ve görülmeden kendi varlığını doğruladığı bir sırada gerçekleşen türden bir kutsal ayine tanık olmuşum hissiyle çok yavaşça oradan ayrıldım.

Keşke, Jeffers, sana anlattığım dönemde dikkatimi daha çok verseydim. Bunu, o dönemi hatırlamadığım için değil, istediğim gibi yaşamadığım için söylüyorum. Keşke bir şey hayatın hangi parçalarına dikkat edeceğimizi bize önceden söylese! Örneğin âşık olurken dikkatimizi veririz ama sonra, çoğu zaman kendimizi kandırdığımızı fark ederiz. L'nin gece tablolarını yaptığı o haftalar benim için âşık olmanın tam tersiydi. Güçsüz, neredeyse sersem-

lemiş bir durumda dolaşıp durdum. Sabahları, sanki içimde ölü bir şey taşıyormuşum gibi bir duyguyla kendimi yataktan zar zor kaldırıyordum. Hayatın beni faka bastırdığı ya da kandırdığı hissi sürekli olarak beynimi oyuyordu ve bazen aynada gözüme çarpan buruk, kaderci bir ifadenin yüzüme yerleşmesine engel olamadığımı hatırlıyorum. Tony ile iletişim kurmaya çalışmaktan bile vazgeçtim. Bu da akşamlarımızın sessiz geçmesi demekti çünkü ben konuşmazsam kimse konuşmaz. Yine de o günlerde, en başından beri hep istediğim şey –L'nin bir yolunu bulup gelgit alanı manzarasının anlatılamazlığını yakalaması ve böylece benim ruhumun bir yanını da ortaya çıkarması ve kaydetmesi– gerçekleşmekteydi.

Justine, L'nin her gece yeni bir resim yaptığını ve aynı günlük rutinin –birkaç saat süren bir ruhsal çalkalanmadan sonra boya çantasıyla birlikte evden dışarı fırlaması ve karanlığa dalması– her seferinde tekrarlandığını söyledi bana. Bir başka deyişle, tablolar, tıpkı oyuncuların ya da diğer performans sanatçılarının yaptığı gibi, önceden kendini kurmasını ya da coşturmasını gerektiren performans eylemleri şeklinde üretiliyorlardı. Başka şeylerden çok bu bana bir sona yaklaştığımızı anlatmalıydı, çünkü bu türden aşırı bir davranış kesinlikle sürdürülemez bir şeydi ama o zamanlar tüm hissettiğim, bütün bunların Justine'e ne kadar emeğe ve endişeye mal olduğunu düşünerek duyduğum hınçtı. L'nin bu gece gezintilerinde kendi sınırlarını çok aştığını ve bu yüzden de tekrar tekrar peşinden gideceği bir şey bulmuş olması gerektiğini hayal meyal algılıyordum ama bu yalnızca belli belirsiz kuşkulu cinsten bir kıskançlık, bir eşin, kocasının bir macera yaşıyor olmasından kuşkulanıp yine de bunu kendine itiraf etmediği türden bir kıskançlık duymama yol açtı. Tek bildiğim, L'nin benden uzaklaştığı, bir yandan benim çevremde yaşama hakkını kullanırken bir yandan da sanki ben yokmuşum gibi beni aklına bile getirmediğiydi.

Derken, bir gün öğleden sonra gelgit alanındaki patikalarda amaçsızca, yorgun argın yürürken, hiç beklemediğim bir şekilde ona rastladım; küçük koycuklara bakan küçük, sarp kayalıklardan birine oturmuştu. Sıcak nedeniyle gelgit alanı artık epeyce kurumuştu ve soluk, sarımsı bej renkleri bir nostalji havası taşıyordu, öyle ki bütün bunlara uzamsal bir mesafe kadar zamansal bir mesafeden de baktığı hissini veriyordu insana. Esintilerde, benim için yaz kokusu demek olan deniz lavantası kokusu vardı ve bu

koku bile, sanki neşeli ve iyi olmuş ve olabilecek her şey bir daha geri gelmeyecek şekilde geçmişte kalmışçasına hüzünlü bir tat taşıyordu. Kendimi L'den o kadar uzaklaşmış hissediyordum ki, eğer ben yaklaşırken o başını çevirmemiş olsaydı yanından geçip gidebilirdim, ne var ki o –beni tanımadığından emin olduğum– birkaç saniyenin sonunda bana oldukça müşfik bir ifadeyle baktı.

"Geldiğinize memnun oldum" dedi, ben yanına oturunca. "Birbirimizle her zaman pek iyi geçinemedik, değil mi?"

Dikkati dağınık ve neden söz ettiği oldukça belirsiz bir tarzda konuşuyordu. Sözleri beni şaşırtsa da, acaba ne dediğinin ve kiminle konuştuğunun farkında mı diye düşündüm.

"Hayatımı yaşamanın başka bir yolunu bilmiyorum" dedim.

"Artık önemi yok" dedi elimi babacan bir tavırla sıvazlarken. "Bunların hepsi geçti. Duygularımızın pek çoğu yanılsama."

Bu saptama bana ne kadar da doğru geldi, Jeffers!

"Bir keşifte bulundum" dedi.

"Ne olduğunu bana söyler misiniz?"

Boş gözlerini bana çevirdi ve o ölü yuvarlakları görünce içimden korkunç bir sızı geçti. Ne keşfettiğini duymama gerek yoktu, tam karşımda görüyordum zaten!

"Burası ne kadar güzel" dedi bir süre sonra. "Kuşları seyretmeyi seviyorum. Öyle eğleniyorlar ki, beni güldürüyorlar. Kendi bedenlerimize karşı son derece acımasızız aslında. Onlar da bizim için yaşamayı reddediyorlar."

Ölümden söz ettiğini sanmıyorum; çoğumuzun meraklı olduğu, hayatta olup da var olmamaktan söz ediyordu.

"Siz her zaman hoşunuza gideni yaptınız" dedim acı acı, çünkü L'nin ve çoğu erkeğin yaptığı gerçekten de buymuş gibi geliyordu bana.

Sanki ben hiç konuşmamışım gibi, bir süre sonra, "Ama öyle anlaşılıyor ki" dedi, "her şeye rağmen, gerçek olan bir şey yok."

Sanıyorum o zaman anladım, hastalığı onu kendi kimliğinden, geçmişinden ve hafızasından öylesine şiddetli bir şekilde ve öyle bütün bütüne kurtarmıştı ki, en sonunda gerçekten görebilmesi mümkün olmuştu. Görebildiği ise ölüm değil, gerçeksizlik olmuştu. Galiba yaptığı keşif buydu ve gece tablolarının söz ettiği de buydu; o gün öğleden sonra gelgit alanında ona keşke sorsaydım diye düşündüğüm soru da keşiften sonra neyin geldiğiydi, fakat belki

bu sorunun cevabını biz diğerleri kadar L de bilmiyordu. Bunu soracağıma, orada oturup esintilerin üzerinde süzülen ve dönüp duran kuşları seyrettik, yarım saat ya da daha fazla sessizce oturduktan sonra ben kalktım, o ise bulunduğu yerde oturmaya devam etti ve daha da kalacak gibi göründü. Yine de başını kaldırıp bana baktı, güçlü, kuru, kemikli eliyle aniden elimi yakaladı ve yine aynı gayrişahsi, belirsiz tavrıyla dedi ki:

"Yakında kendinizi daha iyi hissedeceğinizi biliyorum."

Birbirimize veda ettik ve ben L'yi bir daha görmedim.

Tony bahçeden toplanmış bir sürü meyve ve sebze getirmişti. Bundan sonraki iki gün boyunca, sabah gün doğumundan akşam günbatımına kadar mutfakta esir kalıp su gibi terleyerek kabukları soydum ve konserve hazırladım. Justine içeri dalıp L'nin gittiğini söylediğinde bu durumdaydım.

"Nasıl gitmiş olabilir?" dedim.

"Bilmiyorum!" diye bağırdı Justine ve elime bir not tutuşturdu.

> M
>
> Hayatıma devam etmeye karar verdim. Her şeye rağmen Paris'e gitmeye çalışacağım. Yedi numaralı olanı hariç tabloları ne yaparsan yap. Yedi numara Justine'in. Kendisine vermeni rica ediyorum.
>
> L

İşte! Yarı sakat bir vaziyette, yine o eski cinsel fantezinin peşinde, hayat yarışına bir kere daha balıklama dalmaya karar vermişti! Eh, Jeffers, L'nin nereye, nasıl gittiğini bulmaya çalışırken her türden velvele, karışıklık yaşandı ama sonunda Tony'nin arkadaşı olan adamlardan biri Tony'ye L'nin bir hafta kadar önce evin yakınlarındaki bir tarlada yanına gelip bu iyiliği yapmasını rica ettikten sonra onu bizzat kendi arabasıyla istasyona götürdüğünden söz edince gizem basit bir şekilde çözüldü. Bir tarih kararlaştırmışlar ve L bir ücret ödemeyi teklif etmişti ama teklifi kibarca reddedilmiş, adam da durumda gizli saklı bir şey olmadığını varsaymıştı. Aslında herhalde öyleydi de.

L'nin yolculuğunun ve nasıl olup da bu zayıf halinde bizim minik yerleşim noktamızdan kalkıp bu kadar uzaklara ulaşabildiğinin ince ayrıntılarını hiçbir zaman öğrenemedim ama Paris'e vardıktan kısa süre sonra, bir otel odasında bir inme daha geçirip

öldüğü iyi biliniyor. Haberi aldıktan kısa bir süre sonra Arthur tekrar bizim evin önündeki araba yolunda göründü, birlikte her şeyi gözden geçirdik ve bütün tabloları, eskizleri, L'nin bütün kitaplarını ve diğer malzemelerini paketledik; bir gün, hepsini L'nin New York'taki galerisine götürmek üzere büyük bir minibüs geldi. Çok geçmeden, orada başlayan gümbürtü burada da duyuldu ve bana çeşit çeşit sorular ve bilgi isteyen talepler yöneltilmeye, L'nin son tablolarıyla ilgili olarak yazılan makalelerde adım geçmeye başladı. Anlaşıldı ki L diğer evde geçirdiği süre içinde çok sayıda insanla haberleşmiş ve benle Tony hakkında çok korkunç ve küfürlü ifadeler kullanmak için hiçbir fırsatı kaçırmamış; benim ne kadar kontrolcü, yıkıcı bir kadın olduğumu anlatıyor, adını takıntılı bir şekilde andığı Tony'den bahsederken de onunla alay etmesine ve onu aşağılamasına hep ramak kalıyormuş.

Tony, L için o kadar çok şey yaptığı ve onunla alışverişimizden hiçbir kazancı olmadığı gerçeğine rağmen bu konuyu gayet sakin karşıladı.

"Ona güveniyor muydun?" dedim Tony'ye, zira hiç güvenmediğini düşünüyordum.

"Yalnızca vahşi bir hayvan kimseye güvenmez" dedi Tony.

Makalelere hiç aldırmadı, zira tanıdığı hiç kimse bu tür yazıların yayımlandığı gazeteleri okumazdı ama L'nin fikirlerinin beni ne kadar etkilediğini gözlediği için, gelgit alanında onunla birlikte yaşadığım hayatın berbat olacağından kaygılanıyordu.

"Başka bir yere gitmek ister misin?" diye sordu bana. Bu önerdiği, fedakârlık açısından, sağ kolunu kesmeyi önermesiyle eşdeğerdeydi.

"Tony" dedim, "benim hayatım *sensin*, yaşarken sahip olduğum bütün güvencesin sen. Yediğim yemek sen yanımda olunca daha lezzetli, sen varsan daha iyi uyuyorum ve gördüğüm şeylerin soluk gölgeler değil gerçek şeyler olduğunu hissediyorum!"

Bana gelince, minicik bir çocuk olduğumdan bu yana, bütün hayatım boyunca kimse benden hoşlanmadı ve bunu kabul ederek yaşamayı öğrendim çünkü benim sevdiğim çok az sayıda kişi de her zaman beni sevdi, L hariç herkes. Dolayısıyla L'nin iftiraları üstümde ender yaşadığım bir etki bıraktı. Hakkımda söylediği korkunç şeyleri duyunca, insanın kendisi için yarattığı ve tek değişmez hakikat olan hakikat dışında evrende istikrarlı hiçbir şey

yok, aslında hiçbir hakikat yok gibi gelmeye başladı. Bunu fark etmekse hayallere son kez, kimsesiz bir veda demekti.

Nietzsche'nin tanımladığı gibi, Jeffers, hayat dans etmekten çok güreşmek gibi bir şey!

Bu yüzden, L'den vazgeçtim Jeffers, onu kalbimden çıkardım ve şimdiye kadar içimde hep onun için boş bıraktığım gizli yeri doldurdum. Birisi mektup yazıp, benim mülküm üzerinde L'nin bizzat yaptığı bir duvar resmi olduğu doğru mu diye sordu, ben de kasabaya gidip kocaman bir teneke kireç badanası aldım ve Tony ile beraber Âdem'le Havva'nın ve yılanın üstünü boyadık. Diğer evin perdelerini tekrar astım ve Justine'e burasını kendisinin sayabileceğini, ne zaman isterse, ne için isterse kullanabileceğini söyledim.

Justine gece tablosunu –yedi numaralı tabloyu– oraya astı: Bu tablonun sahibi olarak Justine şimdi tanıdığım en varlıklı insan olmak gibi tuhaf bir ayrıcalık taşıyor! Gerçi tabloyu satacağını hiç sanmıyorum. Ama farkında olmadan yapmış olsa da, L'nin ona özgürlüğünü; bir kadın için elde etmesi hâlâ çok zor olan, yaşamak için başkalarının eline bakmama özgürlüğünü verdiğini düşünmekten hoşlanıyorum. Tabii ki Arthur'a âşık oldu, bu nedenle bu şans oyununu isterse hâlâ oynayabilir – herhalde bu hakkı her zaman olacaktır. Özgürlüğün yarısı, teklif edildiğinde almayı kabul etmeye istekli olmandır desek bu doğru bir ifade olabilir mi? Yani birey olarak her birimizin bunu kutsal bir görev ve aynı zamanda da birbirimiz için yapabileceklerimizin sınırı olarak kavramamız gerektiği? Buna benim inanmam zor çünkü adaletsizlik bana her zaman insan ruhundan çok daha güçlü görünmüştür. Belki de ben özgür olma şansımı Justine'in annesi olduğumda ve onu her zaman sevdiğim biçimde sevmeye karar verdiğimde kaybettim, çünkü onun için ve bu adaletsiz dünyanın ona yapabileceklerinden her zaman korkacağım.

Tablo bu dizi içindeki diğer tablolardan biraz farklı ve bana göre hepsinden daha gizemli ve güzel, çünkü bunda diğerlerinin hiçbirinde olmayan bir şey var: Karanlıktan yapılma tüm o sıradışı dokuların içinde ışıktan meydana gelmiş gibi görünen iki yarım şekil. Bunlar neredeyse birbirine kavuşma çabası içindeymiş ya da tek beden olmaya çalışıyorlarmış gibi görünüyorlar ve bu uğraş içinde tek beden olmaları mucizevi bir şekilde gerçekleşiyor. Çok zaman bu tabloya bakmaya gidiyorum ve bu iki şeklin arasındaki gerilimin gözlerimin önünde çözülmesini seyretmekten hiç bık-

mıyorum. Bunun, Justine ile ben yüzerken gözüne iliştiğimiz gece L'nin gördükleri olduğunu –tabii hayalci bir şekilde– düşünmek hoşuma gidiyor.

Bu olaylardan aylar sonra bana Paris damgalı bir mektup geldi. İçinde bir başka mektup daha vardı. İkinci mektup L'dendi. Birinci mektup Paulette adlı birinden geliyordu ve L'nin öldüğü otel odasında, bana hitaben yazıldığını düşündüğü hitapsız bir mektup bulduğunu, bu süre boyunca adresimi bulmak için uğraştığını söylüyordu. L hakkında yazılmış çok sayıda makaleyi okumuştu ve mektuptaki M'nin ben olduğuma karar vermişti. Bana ulaşmasının bu kadar vakit almış olmasından dolayı benden özür diliyordu.

Mektubu, senin tahmin edebileceğinden daha az titreyen ellerle açtım, Jeffers. L'nin o gün gelgit alanında tasvir ettiği kişisel duygular yanılsamasının ardını nihayet görebilmiş olduğumu ve hâlâ da görebildiğimi sanıyorum. Bu yüzden, şu ya da bu dönemde beni yönetmiş olan tutkulu duygularımın çoğu bütünüyle sönüp gitti. O halde herhangi bir duygunun kalbime yerleşme hakkı talep etmesine neden izin vereyim? Temiz ve berrak bir kanal haline geldiğimi ya da gelmekte olduğumu umuyorum. Sanıyorum kendi tarzımda, L'nin sonunda neyi gördüğünü ve gece tablolarında kaydettiğini artık bir ölçüde görebiliyorum. Hakikat, gerçekliği görmeye, bilmeye yönelik iddialarda değil, gerçek olanın bizim ona dair yorumumuzun ötesine geçtiği yerdedir. Hakiki sanat gerçek olmayanı yakalamaya çalışmak demektir. Sen de böyle mi düşünüyorsun, Jeffers?

M

Buraya gelmenin iyi bir fikir olmayacağını mı söylemiştin bana? Böyle dediysen, haklıymışsın. Senin için bir önemi varsa, birçok konuda haklıymışsın. Bazı insanlar bunu duymak ister.

Eh, kenar buradaymış, aşağı düştüm. Bir oteldeyim, burası soğuk ve pis. Candy'nin kızı beni almaya gelecekti, üç gündür gelmedi. Hiç gelir mi, bilmiyorum.

Sizin orasını özlüyorum. Olaylar neden gerçekleştikten sonra daha gerçek hale gelirler? Keşke orada kalsaymışım, ama o sırada gitmek istemiştim. Keşke karşılıklı anlayışla yaşayabilseymişiz. Bunu niye yapamadık, şimdi anlayamıyorum.

Size çok şeye mal oldum, özür dilerim.

Burası kötü bir yer.

L

İnsanlardan uzakta, deniz kıyısında kocasıyla beraber yaşayan bir kadın, resimleriyle hayatını değiştirdiğine inandığı dünyaca ünlü bir ressamı yaz boyunca kalıp çalışması için evine davet eder: Evin yer aldığı gelgit alanının ele gelmez, gizemli manzarasının ressamı da büyüleyeceğini, bu manzaranın resmedilmesiyle hayatının anlamının açığa çıkacağını ummaktadır. Fakat ressamın uzlaşmaz, esrarengiz kişiliği ailenin huzurlu görünen yaşamındaki çatlakları ortaya çıkaracak, bu sessiz mekân hayatla ilgili temel soruların su yüzüne çıktığı ve amansız hesaplaşmaların yaşandığı bir drama sahne olacaktır.

Çerçeve, *Geçiş* ve *Övgü* romanlarından oluşan üçlemeyle dünya çapında ilgi gören Rachel Cusk, *Diğer Ev*'de aile, annelik, kadın özgürlüğü ve erkek ayrıcalığı üzerine bir hikâye anlatıyor; sanatçının özgürlüğü, sanatçılardan beklentilerimiz ve bu beklentiler karşılanmadığında yaşadığımız hüsran, sanatın yıkıcılığı üzerine çarpıcı sorular soruyor.

"Cusk fikirlerle ilgileniyor: Nasıl yaşanır, özgürlük ne anlama gelir, kadınlar başkalarının hayatlarının içinde nasıl kaybolurlar? Ortaya çıkan melez form –kısmen roman, kısmen başka bir şey– zamanın ötesinde, kalıcı bir niteliğe sahip."
John Self, *The Times*

"Cusk'ın *Diğer Ev*'de yaptığı şeylerden biri de, 'zanaat' ve 'süreç' sözcüklerini kullanmayı tercih ettiğimiz bir çağda, sanatçının dehası fikrine eskiden sahip olduğu gizemin bir kısmını iade etmesi."
Christian Lorentzen, *The Times Literary Supplement*

"*Diğer Ev*, sanatı hayat yerine koyduğunuzda neler olabileceği hakkında felsefi bir kitap."
Vulture

ISBN 978-975-08-5185-8
26 TL
KDV'den muaftır.